

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Roß Arznei Buchlein - Cod. Ettenheim-Münster 47

Lauremberg, Peter

1601-1615

[Druck]

[urn:nbn:de:bsz:31-97465](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-97465)

31
1

IOANNIS BA-
PTISTÆ PORTÆ
NEAPOLITANI,

DE DISTILLATIONIBUS,

LIBRI IX.

QUIBUS CERTA METHODO, MULTIPLI-
ci que artificio, penitioribus naturæ arcanis dete-
ctis, cujuslibet mixti in propria elementa
resolutio perfecte docetur.

*Nunc primùm in Germaniâ typis evulgati, ac INDICE
Capitum & Materiarum exornati. servio Frederici Augusti*

Cum Gratia & Privilegio S. Cesareæ Majestatis.

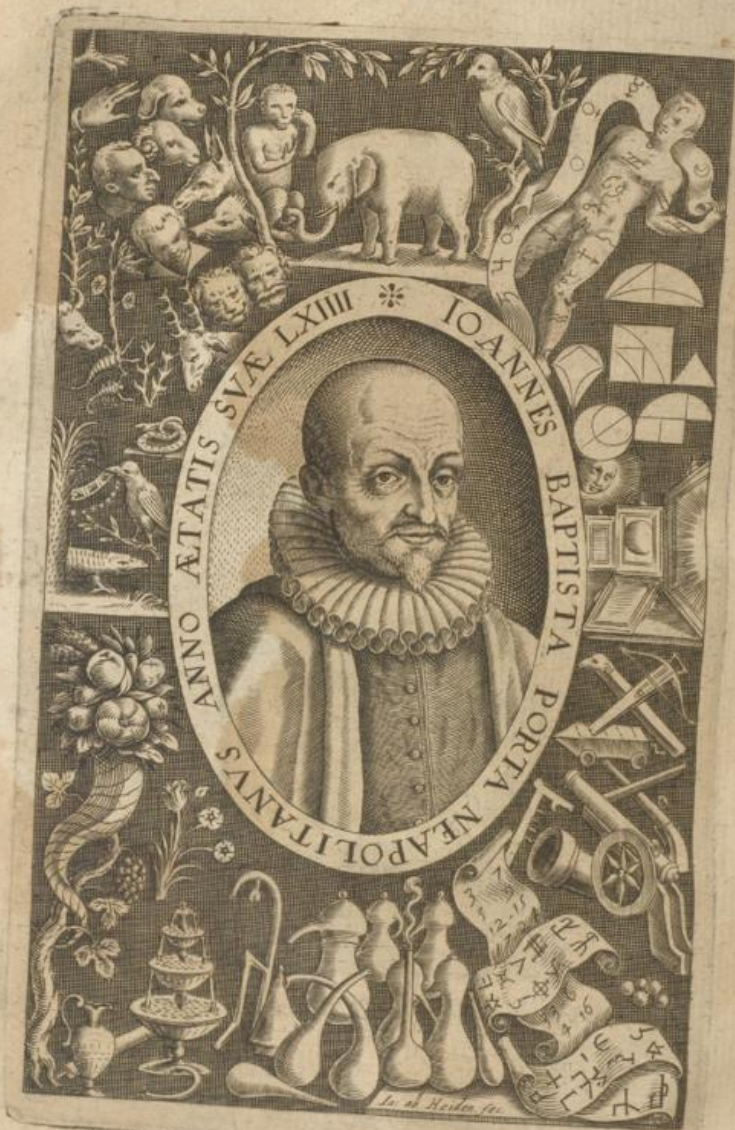
ARGENTORATI,

Sumptibus Lazari Zetzneri Bibliop.

Ann. M DC IX.

5 11

32

20

ILLUSTRISSIMO. D. D.
FEDERICO CÆSIO,
MONTIS COELII MARCHIONI
II. ETC.

IO. BAPTISTA PORTA
Neapolitanus felicitatem.

Uo me munere (maeste virtute nova, & majore spe Adolefcens Illuſtriſſime) à tot tantisq̃ue beneficiis, & amore redimam, quibus me quotidie neſtis, & diſtringis, ne ingrati tudinis notam, mihi maximè inuram? Non enim tanti ſunt (noſco meas imbecilles vires) ut poſſint tuis meritis æquari: ſed quantuſcuſcumque ſim quantuſcunq̃ue vires fuerint, omni cura, & ſtudio enitar, ut ſi à propoſito ſigno aberrem ſaltem in te mei amoris, & obſervantiæ memoria ſemper extet. Sed tuæ fortunæ, magnitudines narraturus, ita me earum exuberans cumulus deterret, ut unde exordiar, non fat ſciam: Videor enim cum imitari, qui firmamenti ſtellas enumerare ſtudent, nunc ab inſignioribus, nunc à minimis, nunc à fulgentioribus, tandem à tanto numero obrutus ab enumeratione deſiſtit. Sed coactus tandem incipiam. De CÆSIA gente dicturus aliquid altiſſe exordiar. Ab Herculis Thebani Nepote Cæſo (Teſte Pauſania) Argivorum Rege, cujus Poſteri è Græcia in eam Italiae partem, quæ Magna nuncupatur, venire, & illinc Romã,

A 2

Cæſiam

Cæsiam Gentem nomen, & originem duxisse, Græcorum monumenta testantur. Unde si Cæsios omnes, qui in Romana Rep. domi, forsque tū sacris, tū profanis dignitatibus præstitere, quique tandem in Pannoniis sibi Imperium compararunt, velle recensere, longè epistolæ modum narratio superaret: eorum namque Bella, Urbium everSIONES, Regnorum excidia, temporum longinquitas sub seculorum tenebris aboleverunt memoriam. Sed ad recentiora tempora devenientes ex Aquitania Galliæ Provincia Cæsios prædiisse vetus ejusdem familiæ Chronicon indicat. Hinc primum Probus ille Narniensis Episcopus numeratur, cujus ope Otho II. Imperator à Pyratibus captus, Romæ Imperioque incolumis restitutus est: quo maximo beneficio astrictus Cæsar, in causa fuit cur Otho filius Imperii hæres, omni studio contenderit, non solum, ut Gerebertus, qui Sylvester II. fuit appellatus Probi Nepos summus Philosophus, omnibusque scientiis eruditus, ad Pontificatus apicem veheretur, verum etiam Federicum ejus fratrem Cæsariæ Familiæ Primum in Italia restitutorem, castris, pagis, dominiis, Cæsareisque muneribus auxerit, & ornaverit. Qui Castrum Aquitanum prope Spoletum in Umbria, ne Aquitaniæ nomen periret, construxit. Aliud Oppidum ibidem restitutum Cæsium à nomine Familiæ ejus posterij denominarunt. Sed quis Cæsios omnes enumerabit, qui Romæ dignitatibus, & prærogativis effulserunt? Petrus Cæsius Aquitanus S. Francisci Assisinas socius, vivente Divino illo viro primus Ordinis Minorum Præpositus Generalis electus, adeò sanctitate, & miraculis enituit, ut Beati nomen meruerit. Paulum Leo X. P. M. eximiam

3
mia virtutis ergò inter purpuratos primum adscripsit.
Federicus scientiarum ornamentis, prudentiæ pariter
ac providentiæ insignitus à Paulo III. Cardinalis crea-
tur, mox, & Petrus Donatus post dignissimas legationes
purpureo galero donatur, quorum omnium virtutes,
& dignitatem Illustrissimus Cardinalis Bartholomeus
Patruus tuus exæquat. Tacebo Episcopos, Archiepi-
scopos, Apostolicæ Camerae Clericos per multos Præ-
turi, Ecclesiasticisque dignitatibus cohonestatos, stre-
nuos milites, qui propria virtute multorum Oppido-
rum, & Castrorum dominia sibi, posterisque peperere.
Riccardus Beati Petri Frater Federici Imperatoris Cam-
merarius Arnulphæ Terræ comitatum obtinuit. Be-
nedictus, & Simon fratres palatini Comites, pro Caro-
lo IIII. Imperatore Umbriam gubernarunt. Anto-
nius Cæsius oppressam à Ladislao Rege, & Bracchio
Montono Narniam strenuè defendit, atque in Pontifi-
cis fidem detinuit, ob id Pontificis publica vectigalia,
& immunitates concessere. Pientissimus Petrus ter
Urbis Senator Menzani Comes creatur. Joannes Ja-
cobus Aquæ Spartæ, & Suillatûm dominium obtinuit,
quod modò ab Excellentissimo Duce Federico Patre
tuo pluribus Oppidis adauctum, possidetur: quid Cæ-
ræ etiam Ducatum, Monticellorum, & Riani Marchio-
natus, totque alia castra, quæ pariter à Cæsiis dominan-
tur? Quamobrem dici poterit Cæsiam familiam, Epi-
scoporum, Cardinalium, Pontificum, summorumque
Procerum seminarium extitisse. Omittimus matri-
monia cum nobilissimis Italiae familiis contracta, Li-
viana, Catamelata ex strenuis Venetorum Ducibus Bar-
tholomeo, & Erasmo, Varana, Corbaria, Monaldense,

Malatesta, Ballionia, Aetia, Anguillaria, Cajetana, Ursina, Sabella, & aliis. Omittimus Templa, Cœnobia, Pagos, Arces, Palatia, Viridaria, & Magnifica ædificia ab eisdem constructa. Sed ne videamur in minus necessariis immorari, missa hæc faciamus, quæ fortasse cum aliis Principibus communia habes: dicamus quæ propria sunt, ac per paucis concessa, vix enim decimum & nonum agens annum philosophiæ, & universæ matheseos scientias emensus, ad reliquas assequendas inflammatus, ita te cunctis admirabilem reddis, ut iis solum natus videaris. Quis animi tui mirificum candorem, fraudis inscium, doli expertem, nulla labe commaculatum non laudaverit? comitatem morum, suavitatem atque urbanitatem ingenii, genii quæ acumen? verè non immeritò in te quadrare poterit, quod sapientissimus ille vates cecinit.

bona

*In te mixta fluunt, & quæ divisa beatos
Efficiant collecta tenes*

Quibus illecti virtutibus insigniores philosophi, doctiores quæ viri ita frequenter undique ad te concurrunt, ut ad Lyceum concedere sibi videantur, quibus cum perpetuo versando tuam domum veluti nobilissimam Academiam illis exhibes, & ita inter eos excellis, ut omnium animos in tui amorem, & admirationem convertas, & virtutum splendore majorum tuorum decora, vel æques, vel superes, quæ cum temporum injuria diu latuerint ex cineribus rediviva immortalia surgunt, nec solum pristinum nomen recipiunt, sed majore gloriæ splendore refulgent. Jure igitur, te in mei libelli de Distillatione Patronum nuncupare non dubitavi:

bitavi: ille enim, ut spiritus puriores, & quintas rerum
essentias modum extrahendi pertractat, mirabiles se-
cretiores naturæ vires ostendit: ita foelicissimo ingenio
tuo naturalium causarum solertissimo scrutatori, ali-
quale præbebit pabulum, meæque erga te devotionis
monumentum testabitur. Hoc interim fructuere,
mox alius à me donaberis. Vale.

Neapoli 20. Julii

1694.

PROOE-

IN CLARISSIMUM AC DO-
CTISSIMUM VIRUM JO. BAPT.

Portam Neapolitanum

Varia Epigrammata.

I.

PArve liber, quod finxit opus fabricator Olympi
Obtegis angusto, concelebrasq; sinu.
Illecebris animos, aures dulcedine mulces,
Quæ non PORTA tuum pectora cogit opus?
Tu sublime feris divino vertice cælum:
Et tibi (pro Superi!) sydera, terra patet.
Percupis ignotas rerum tentare latebras,
Eruis è cæco fulva metalla solo.
Herbarum varias causas, viresq; recenset,
Et memoras formas, munera picta Deum.
Pandis odoratos jucundo rore saporos
Quosq; parit succos, igne tepente focus.
Tempore quo debent rorantia gramina carpi,
Et quo siccare sole micante, doces.
Qualis Orontæo manantia Balsama trunco
Hortus alit Myrrha sæpe rigatus aquis.
Qualia vel gelido nigrantia nubila cælo
Lapsa rigant virides arboris imbre comas.
Talis culte liber toto es celeberrimus orbe,
Et nites ut rutilo fulgida stella polo.
Quisquis adest, quem docta suum Tritonis alumnum
Finxerit, & plenus numine quisquis adest,
Persebut gratas, & debita premia laudum
Reddat, reddat honos, gloria, fama, decus.

Odulio

II.

Oδμῶ αἰθερόεσσα ἐυσήπ' Ἐιδμονι πέχη
 Γράψε τύπω, γλυκερῆς ἀμμορῶν ἀμβροσίης.
 Ἀλλὰ τίη κ' τῶ δεβροτοῖς διεπέφραδε μήτις.
 Ὅσα νόον νικᾷ σῆς φρενὸς ἔργα πέλει.

H. E.

Arte coloratos flores imitatur Apelles,
 Sed viridi nullus cessite manat odor.
 Pingit odoratos **BAPTISTA**: quod effugit artem,
 Ingenium **PORTAE** nobile fingit opus.

III.

Blandus Honos, Virtusq; simul delubra tenebant,
 Sed binis templis unica **PORTA** fuit.
 Tu quoq; virtutem conjunctam nactus honori,
 Amborum digne **PORTA** vocandus eris.

IV.

Tu, quem Palladia sapientia reddidit arte
 Insignem, Natura suum formavit alumnum,
 Et res edocuit caeca caligine mersas.
 Carminibus, **BAPTISTA**, meis indictus abibis?
 Sed quia mellite non est mihi copia linguae,
 En sileo, Patriisq; notis, cultisq; libellis
PORTA tuis, merit arum impono pondera laudum.

V.

Haud aliter fulget rutilo virtutis olympo,
 Quam Polus. Hunc celebrat fama, Minerva, decus.
 Aequalis Cooq; seni, doctoq; Platoni,
 Immensi est Sophiae lucida concha maris.

B

Quicquid

VI.

Quicquid Fama loquax Orbis celebravit in oris.
Quicquid honos peperit, quicquid prænuncia laudum
Gloria jam cecinit, cunctis placidissima seclis.
Virtuti cedat PORTAE, concedat honori.
Nemo suas laudes componere laudibus ausit
BAPTISTAE, Nemesis sumet pro crimine pœnas:
Quis decus, & tantæ dicet præconia fama?
Ergo dum Cælum radiantia sidera pascet,
Dulce per ora virum volitet memorabile nomen.
Quod nullum poterit fallax evertere tempus,
Ei pressum, sublime volans, equabit Olympo.

VII.

A *rte laboratos dum scripsit PORTA libellos,*
Doctiloquis Sophia causa, modusq; fuit.
Unde suam vivax PORTAM sapientia dixit,
Et tulit insigni laude, gravesq; viros.
Si spectes libros, nulli virtute secundum.
His etenim miris defluit unda modis.
Cogitur in guttas argentea bractea flammis,
Inq; leves auras aureus imber abit.
AERaq; tabescunt, rorantesq; ignibus herba,
Letaq; vis florum victa calore, fluit.
Quis tot (iò Superi!) mortalibus extulit artes?
Calicole, an Genius maximè Porta tuus?

Dogma de Nitro ex Chymicorū Coryp̄æis excerptū

Non è sal in quo pl̄q; mysteriorū q̄ in NITRO Natu
ra condiderit ipso ortu è mirabile. Nam præterq̄
quod ex proprio suo Ente ut alia salia crescat, In sa
per etiā ex urina Animalū quæ in bonā quādam

Dicto-

Dictorum ἀνακεφαλαίωσις.

Ἐθνεα te celebrant ἐπιγράθρα, Graius ἀείδει;

ἰδμονα μῆτιν Arabs, Aufonius σφίλω.

Et νόον Armenius, Γεραφῶν Taulantius Artem;

Μῆχος Idumaus, δῆνεα magna Syrus.

Omnes εἰν ἔργοις πάντοσι δαήμονα laudant

Πατρώοις numeris, carmine μεσοπέκω.

Vox ia, non οἶη, sed ἰλω sapientia fundit,

Θέσκελον eximia σῆς decus ἰδροσύνης.

atqz umbrosa terrā Continuo cadit procreatqz

Euulso semel e terra Nitro restibile manet semen
siue materia quaedā generans qua cōib Elementis
innutrita id renascitqz atqz augetur ut ad tempō de
bitū uicissim possit erui

Hoc sal ab externis recremētis & B sordibz depur

gatū Albaseri instar splendescit, atqz idcir

co quando destillat spiritus eius exaestuatur atqz

flamā instar in recipientem siue was

subiectū penetrat facitqz inibi reflexione

qualē sol quando uespere ad occasū properans

rubicundissimo colore colū inficit

Ardet hic spiritus in potentia ut Ignis, dissoluitqz

metalla vel in pulueres subtilissimos vel liquores

transparentes id quod & ipsi igni denegatū ē, ac quod

magis vim nullā formae illorū essentiali inferit.

Mercurij fluxitatem ad certam usqz cohibet gra-
dum atqz huius generis nobile quoddam atqz
efficax ac tutissimū nobis producit diaphoreticū
spiritus his & uery ignis Natura Balsamū & pro-
dest in Chymica, si cū horū aq appropriatis Is-
chaomil, petroselini anatica portione guttis
aliquot pro acri conferentia gmisceat.

In pleuresi sex gutt affundat. Ij spi vini
alcoholisati. Daty & in febris ardet malignis &
morbis vnga cū vetricalis queniētibz
tam multis tam pelaris ac ipso beneficio chymia
manifestatis dotatū & arcanis ut unicuiqz prin-
cipiorum in natura sili cet sali sulphuri Mercurio
hoc nomine palma. si nō preripeat Aalb
igora profecto faciat.

7

PROOEMIUM.

NO semper genio, & ingenio fui, benignissime lector, ut ea studia me magnopere delectarent, in quibus admiranda Natura secreta complecterentur, humano generi necessaria fuissent, & laudem, & gloriam parere potuissent. Sed inter innumeras, & varias artes, & scientias, quas in mundo monstrifica hominum ingenia peperere, nulla est profecto distillationis arti anteferenda, tum ad multiplices medicinae usus, ad humani corporis ornatum & decorem, tum quod eam viri maximi ingenii, & rerum celebritate perspicui maximè exercuerint, & coluerint. Haec enim perutilis ars naturam amulatur, illamque coadjuvat, tam mira efficiendo, ut vix oculis, & operibus fidem prestes. Mirificos in Medicina effectus parit. Simplicium nobilissime, & tenuissima partes, vivifici spiritus, proprietates ipsae, quae in medio Naturae sinu, abditis penetralibus, quasi in propriis suis sedibus nidulantur, & foventur, hujus perelegantis artis ope ex corporea, & ignava mole, ob sua impuritatis vinculis expurgata, vindicat, eoque cum in apertum veniunt in medendis humani corporis malis visenda suscipiendaque, efficiunt opera. Naturalium rerum vires in suo corpore obtusa, & consopita, dum languent aegri, qui ex his salutem, & medelam implorant, coguntur magnam mo-

B 3

38

PRO O E M I V M.

lis quantitatem absorbere, ut quamplurimis diebus vix quicquam salutis nanciscantur. At nunc variis distillationibus occulta vires foras educta in parva quantitate, & maximo temporis compendio festinamorem, & vitam largiuntur, & agri, qui tunc temporis momento, morosiore palato laborantes turpida, fœtulentag, decocta nauseabundo stomacho respuebant, nunc lymphidissimis, odoratisq, aquis cum maxima stomachi jucunditate, & oris oblectamento expetuntur. Ex Guajaco, Rhabarbaro, metallis, lapidibusq, penitissimarum essentia extrahuntur, visu, gustuq, per jucunda, longeq, viribus vegetiores. Aqua in qua maximum vitæ momentum ex locis, quæ lambit venenosas, & pessimas qualitates adsciscit, vix gustata perceptibiles, distillatione innoxia redditur, & præstat fluviali, pluvialiq, quam Hippocrates multum extollit, cum nunquam putrescat, & si quid sordidi habet, respuit. Qui vitæ diuturnitati, & commoditati student, non nisi distillatas aquas ebibunt, ut à quamplurimis magnatibus factitatum vidimus. Hac arte incendiaria parantur olea: facillimæ incensionis, difficillimæ extinctionis, in bellicis operibus multas utilitates asferentia. Quis narrare poterit balsama, quæ brevi temporis momento vulnera ad cicatricem conducunt, imò ut eorum vix remaneat vestigium? Quis aquas, & olea ad hominum, mulierumq, ornamenta, & myropolis ad suavissima odoramenta constituenda? Quis elixires ad innumera Medicinæ opera? Immensi profectò laboris hæc erit enumerare. Hac arte emendantur, permittantur, intenduntur, remittunturq, simplicium vires. Calcantum calidissimum est, & per se solum obest stomacho, sed oleum ab eo extractum ventriculum amissis viribus languentem, cum ingestos cibos coquere, & suo officio fungi nequeat,

PROOEMIUM.

queat, roborat, instaurat, appetentiam excitat, humorum putredinem tollit, corpus refrigerando. Elicitur è vino aqua quæ ex innumeris, quæ præstat vitæ operibus, Vita aquam vocant. præstantissima est ad extrahendas rerum essentias, quibus omnibus ferè vitæ periculis occurritur, infirmitates pellendo, sanitatem confirmando, ut quasi cervi, serpentes, ac novellæ phænices senectam exuamus, & immortalitatem ferè consequamur, nec solum ad vivendum, sed etiam ad sanè, commodèq; vivendum conducunt, sine qua humana vita manca, & deficiens esset. Sed artis ea semper dignitas fuit & excellentia, eademq; authoritas, ut nobilissimi quiq; Principes, & Reges nomine, & ingenio celebres apud se nasci, apud se fovèri, & honestum, & gloriosum existimarunt. Ex tot illustrium virorum numero hi nunc in mentem occurrunt. Scribit Albucasi, orientales India Reges, & præcipuè Ambracue huic scientiæ maximam operam navasse, Thomas Phrygius, Britanniæ, ac Daniæ Reges plurimum se hac scientiâ delectasse. Itidem Robertus Neapolis, & Franciscus Gallie Reges, Hercules, & Alphonsus Ferrariæ Duces, eam proprijs studijs maximè decorarunt. Nec postremo annumerandi sunt Cosmus, Franciscus, & Ferdinandus Magni Hetruriæ Duces, qui rudem adhuc artem, nec absolutam suis liberalibus auspicijs susceptam, nulli diligentie, studio, laboribus, & impensis parcendo, quicquid successivis nanciscerentur ocij horis, ex gravibus dominijs curis respirantes, his studijs curam impendendo, ad culmen perduxerunt: Unde plurimum excellentiæ, & venustatis his artibus accessisse, & sibi gloriæ, & authoramenti, eis tam præclarè hominum sanitati consuluisse, ob id semper grata in hominum memoria vivent egregiè nomen tantoposterum beneficio comparati, quorum amulatione

PROOEMIUM.

tionem ad non parvam authoritatis principes fama demigravit,
ut ipsi omni conatu, & opere his studiis impensè delectentur,
& veluti solertissimi abstrusarum rerum indagatores, nova
quotidie investigentur, ars semper augetur, ut omne eis ac-
ceptum referendum sit, nec parum subsequuta aetas eis debet.
Nec defuerunt viri ingenio, & doctrina praestantes, qui huic
scientiae magnum ornamentum addidere, Hermes, Geber
Arabs, Gigil, totq; Philosophi, qui in turba numerantur, &
apud nos, Hortolanus, Restius, Raymundus Lullius, Ar-
naldus de Villanova, ceteriq;, quos ne tadio le-
ctores officiam, omittere
decevi.

9

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI,
de Distillatione,
LIBER PRIMUS,

Primordia pandit distillationis, ejusq; cau-
sas, & instrumenta.

CAPVT. I.

*Vtrum distillatio sit veterum, vel re-
centiorum inventum.*

Um à curiosis ingeniis sedulo perqui-
reretur, utrum distillationis ars sit vete-
rum, vel recentiorum inventum, quod
rationi consonum videtur, in medium
asserre decrevi. Cum apud antiquio-
res Græcos nullam de his artibus men-
tionem factam vidissem, judicavi penitus illis incogni-
tam: nam Dioscorides modum picem distillandi de-
scribens, ita inquit. Excipitur, dum coquitur pix velle-
ribus puris supra ejus halitum epansis, & cum illo per-
maduerint expressis in vas, hoc fit quandiu percoqui-
tur. Alii quoque hoc artificio ex corrupta aqua puram
eliciunt: supra magnam ollam componebant ligneos
bacillos, cancellatim contextos, extendentes lanam o-
ptimè lotam, subjectis mox cādentibus prunis, vapora-
rios habitus suggerentes excipientes exprimebant.
Grapaldus ex Fumanello excipiens Arabum inventum

G

LIBER.

tradit. Avicenna, qui sexcentis ab hinc annis vixit, de catharro loquens alembici, & distillationis meminit. Cum alimenti superfluitates in ventre non excernuntur, in vapores abeunt, qui in cerebrum impetu facto, caput replent, hos suo rigore in humorem vertit, qui per nares defluit, veluti in alembico, & alveo subiecto, in pileum vaporibus ascendentibus per vasis nares ad inferiora fit defluxus. Idemque rosaceæ aquæ meminit. Arabes, qui de Chirurgia scripsere, apud se natam, & educatam dixere. Rasis, & Albucasi ejusdem familiaræ odoratam aquam ex rosis extrahere docent eo modo, quo Reges extrahere consuevere. Geber de hac luculentissimè scripsit. Sed quid sentiam explicabo. Distillationis artem Alchimie germanam, eodemque partu natam semper existimavi, cum quamplurimæ Alchymie operationes sine distillatione fieri nequeant & dum artifices metallicam artem exquirent, multa distillationum secreta repererunt. Hermes antiquissimus scriptor de philosophorum lapide loquens dicebat: Portavit ventus in ventre suo: & ut cuncti interpretes unanimiter sentiunt, de distillatione locutum dicunt, nam res in halitus soluta, summa petens, indeque relabens, videtur ventum in suo ventre portare: doctissimiq; Arabes philosophi eum secuti, qui de lapide scripserunt, antiquissimi fuere. Sed novissimè ad Græcos & Latinos manavit, apud quos multis temporibus intentata jacuit. Nicander de rosacea loquens aqua, alembicum, & destillatorium describit.

Cap.

PRIMVS

3

CAPVT. II.

Quid sit Distillatio.

Distillatio Græcis κατασαλαγμός dicitur, proprièq; significare videtur paulatim fluere, & quia alembicorū rostra paulatim & guttatim stillant, ideò distillare dixerunt. Virgilius.

distillat ab inguine virus.

Distillatorium vas Grapaldus vocat, quo, supposito igne, simplicia in aquam versa distillando per epistomium transeunt. Geber in summa perfectionis, distillationē ait esse vaporum aqueorum in vase elevationem. Sed hæc definitio mihi deficiens & inanis videtur. Nā inter distillationis species, eam, quæ per filtrum fit, connumerat, quæ per vaporum elevationem non fit, neq; per vas. Præterea neque caloris vim meminit, ex qua totum fit. neque distillatio per descensum fit per vaporū elevationem. Aliqui velut inopi vim ignis addiderunt: sed potius vi caloris dicere debuerunt: nam non solum vi ignis: sed fimi, calcis, solis, rerum quæ aliarum calidarum elevatio generatur vaporum. Langius ita definit. Distillatio est humoris per calorem in vaporem resoluti à frigore rursus inspissati eliquatio. Sed in distillatione humor non eliquatur: sed resolvitur in vaporem, nec semper frigore vapor inspissatur, nam in valentium aquarum distillationibus vapores summa pilei petentes non frigori occurrunt, sed calidissimo, & ferè igneo, ideò non semper ex frigore vapores in aquam coguntur. Fumanellus verò ait esse humoris extractionem (sivè secretionem) vi caloris guttatim

C 2 per

LIBER

per vas fluentem ad varia medicamenta paranda, Mesuem secutus, qui scribit, quod in simplicibus sunt partes heterogeneæ concretæ, quæ chymistarum ope, à calore operante, segregantur, ut ejusmodi distillationes, sive sublimationes neque aqua, neq; oleum sunt, sed diversa substantia, antequam distillandam proposuisses, unde artem distillandi, & sublimandi vocant, quasi omnis distillatio per sublimationem fieret, nam plerumque fit per descensum. Nobis autem hæc videtur decentior. Distillatio est humidarum partium vi caloris in vaporem resolutio, quæ frigore, & constipatione occurrantibus in liquorem vertuntur. Vapor enim in pileo elevatur, & si frigidus occurreret, nisi ibi multiplicetur, constipeturque prius, in liquorem non vertitur, ut diximus de aquis valentibus, & cum sæpissimè ex maxima constipatione rumpantur vasa, tota domus vix egredientis fumi capax est, qui loco tam arcto cogebatur, ut in nostris meteoris latius tractavimus, quando de pluviarum ortu disputavimus.

CAPUT III.

Quod à natura nobis ars distillandi sit indicata.

Am multipliciter distillationis ars à natura demonstrata est omnibus in rebus, ut valde mirer, cur tam novissimè nobis innotuerit. Admonere nos poterant videntes in magno mundo, quod terra superficies vi solis concalescens, per la-

19

PRIMVS.

per latentes sui corporis meatus vapores quosdam, siue
 rapidos spiritus in auras solutos, expirabat, qui in æthe-
 ra subvecti, frigidaæ cœli regioni occurrantes, rursus u-
 nâ coeuntes, suo rigore reslui facti, quasi stillatitii iterum
 terrâ irrorabant. In hoc parvo mundo homine Hippo-
 crates sudores describens libro de flatibus, distillationē
 demonstrans, ait. Liquefit quicquid vis ignea attingit,
 hiq; inde spiritus, cum ad corporis meatus irruerint, fi-
 unt sudores, siquidem spiritus compactus in aquâ trans-
 mutatur, & per meatus penetrans, foras prorūpit. Eo-
 dem planè modo, quo in ferventibus aquis vapor ele-
 vatus, si obstaculum habuerit in quod impingere oport-
 teat, pinguescit, ac condensatur, guttæ que distillant ab
 his corporibus, quibus vapor ille fuerit impactus. Vi-
 dimus præterea superius ex Avicenna in catharro, quo-
 modo vapores ex corpore à naturali colore ad cere-
 brum diffusi sua frigiditate in aquam cogantur, & diffu-
 gia quærentes per narium canales corriventur, & de-
 fluxus facientes quasi per alembici rostrum exprimun-
 tur. Videbant præterea cum homines calidas dapes
 in patinis cooperirent, ne refrigescant, pauculo tempo-
 ris curriculo, cum patinas discooperirent, in aquam
 versas, considerantes vaporem humidum à rei calore
 expulsam, operculum petiisse, quod sua frigiditate va-
 porem illum constringendo, in bullas cogebat. mox
 magis conspissando in guttellas delabentes defluere fa-
 ciebat, ut subjectam fideliam stillatitia repletet aqua.
 Poterant majores nostri his exemplis edocti, distillatio-
 nis artem citius percalluisse.

C 3 De

42

*De distillationum generibus, & de eo quod
fit per ascensum per ignem.*

Ria sunt distillationum, quemadmodum motuum, discrimina, unum sursum recta tendens, alterum deorsum vergens, alterum in declive leviter depressum, vel accubans, & hæc ex peculiari herbarum ingenii propensione: quædam enim subtilioris spiritus, & tenuioris compendio rectè sursum feruntur, aliæ terrestri materia constantes, & fæculenti infra trahuntur, aliæ medio modo se habentes, in acclive offerri desiderant: idè organa distillationi seruentia comparanda simili modo erunt, ut quæ flatulenta, vaporosaque distillantur, vasibus sursum versus erectis utantur, quæ spiritum, & flatuum expertia, deorsum versus, & quæ medio modo se habent accubantibus, ut herbarum genis accommodentur. Vnum quodque horum discrimen iterum in quatuor determinatur pro numero elementorum, scilicet per ignem, per terram, per aerem, & aquam, ex quo colligitur duodecim esse distillationum discrimina. De singulis verba faciemus, & primo de eo, quod fit per ignem.

Nos potissimum utimur hoc distillationis genere, cum humores, vel spiritus penitus in terrenis partibus residentes, volumus vi magna urgentis ignis ex aquis extorquere, scilicet ad olea exugenda, vel validas aquas, ut inter vas, & ignem nil intercedat. Venio nunc
ad

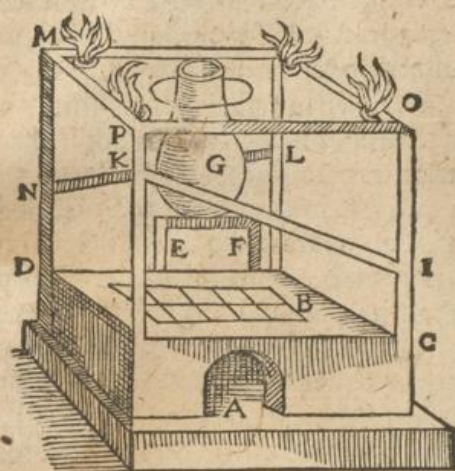
12

PRIMVS.

ad fornacis constructionem. Erigantur è solo parietes rotundi, vel quadrangula forma, lati digitis quatuor, bipedalis diametri, pedalis altitudinis, è calce, vel forti luto constructi, ne vitium faciant, & ignis injuriam sufferre possint. Mox concamerentur, & supra cameram foramē aperiatur rotundum, vel quadrangulum, quod ex ferreis virgis craticulam recipiat cancellatim contextam, vel pavimento in ducto frequentibus foraminibus pervio, quo ad subjectam partem cinerum descensus pateat. Infra fenestella aperiatur, ex qua decidui cineres eximantur. Supra cameram parietes surrigantur sesquipedalis altitudinis, statim supra craticulam fenestella pateat pedalis laxitatis, per quam carbones, & ligna injiciantur. Supra parietes duos ferreos bacillos à se invicem distantes firmabis, vas quod distillanda contineat excepturos. Supra ferreas virgas pedalis altitudinis parietes erigantur concamerati, ut supra os pateat, per quod vas intromittatur, ut cū ignis subjicitur eluctantes flammæ à testudine repercussæ supra vas faciant repulsus, ac vi caloris ascendant vapores qui in pileo cogantur, & ex pluribus mox descendentibus guttulis se se in cavitate colligentes per testum in receptaculum excludantur. In quatuor turre angulos quatuor spiramenta excaventur rotunda duorum digitorum latitudine, quibus fumi pateat egressus. Cujus hæc forma.

Fornax,

43

Fornax, H. M. C. D.

Inferius ostium A, ex quo cineres eximendi,

B. Craticula

E. F. Fenestella, ex qua ligna injiciuntur

G. Vas

I. K. L. N. Bacilli ferrei vas fulciantes.

Quatuor spiramenta, H. M. O. P.

CAPVT V.

Distillatio per ascensum per Terram.

Distillatione per terram utimur, cum mitius quam quod per ignem agendum est, cum tenuiores querimus partes & spiritus non tam penitus terræ gremio delitescunt. Fornacis ratio ita se habet. fornax sit primæ assimilis, sed cacu-

13

PRIMVS.

9
 cacumen sine testudine, rotundum, ut catinum recipiat hemicycli forma ex optima argilla, vel æreum, quod asperiores ignem suscipere possit, suffultum ferrea virga, quæ pondus impositarum rerum sufferre valeat. Summa vasis orci fornaci ad amissim coæquentur, claudanturque luto, ne flamma aut fumus expiret foris vasi nociturus. Relictis in lateribus quatuor infumibulis ex more, per quæ fumus, & flamma eluctare possint. Cinis angusto cribro incernendus, sternaturque supra hemicycli fundum, digitum altus, accommodeturque supra vas vitreum, affundaturque affatim cinis usque donec vitrea ampulla usque ad collum obruatur. At si velis rem acrius exagitare, sabulum cribrato, & acerrime limata ferri scobe, supra pileum tundito, ut intra se inferioris vasis collum suscipiat, & commissuras oblito luto, resiccari finito, ne hiascens, per rimas spirituosum halitum eructet, nam tempus, & opus luseris, postremò accendatur ignis, urgeatque industrius artifex, quousque de stillandæ rei necessitas postulaverit.

Ecce fornacis fabrica.

Fornax, A. B. C. D.

Ferrea virga sustinens hemispherium, A. B. G.

Ampulla, H.

Cinis, I.

Fenestella carbonum, F.

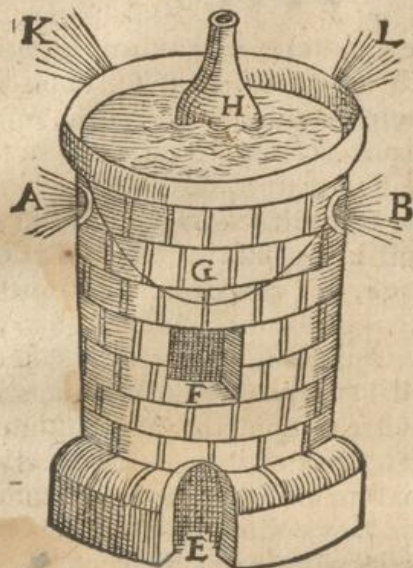
Fen. extrahendi cineris, E.

Infumibula, A. B. K. L.

D

44

mitius
 est, cum
 tus non
 unt. For-
 millis, sed
 cacu.

CAPVT VI.

Distillatio per ascensum per aerem.

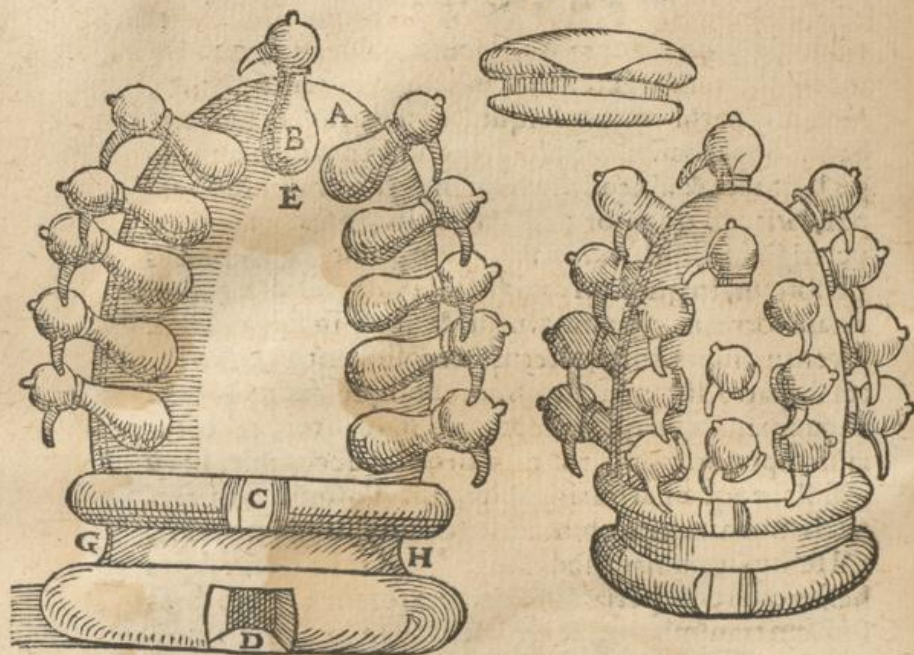
Fornacum quæ calidum aerem reddunt, duo sunt genera, nam calor excitatus in aere, vel ab igne, vel ab aqua est, posteriori utimur, cum remissius quam cum per ignitum aerem agendum sit. Exordiemur à primo. Ab initio fornacis basim formabimus quæ duobus pedibus ab humo sustollitur ex tegulis, vel laterculis constructa, ne cito labascet, sed diutius perennet & ad ferendum fornacis, & vasis pondus, sufficiat. In ima parte pateat fenestella ex qua subtrahatur cinis ex combustis iignis, vel carbonibus

nibus decidens, supra pavementum ducatur, quod in medio ferream tegetem suscipiat, quæ ignem sustentet. Mox attollatur murus sesquipedem altus, & hæc erit basis. Supra basim testudo erigatur in ovi formam, cujus latitudo, & altitudo imponendorum vasuum sit capax, latitudo quatuor pedum, altitudo sex, ut viginti, vel triginta distillatoria vasa capere possit, cujus murus perforetur, in quorum cavis fictilia vasa, vel vitrea in urinalis formam intromittantur, & quasi in suis cubilib. locentur, supra, infra, alternatim collocentur, tanto intra se spatio distantia, ut unumquodque suum habeat vacuum infra, in quo receptacula statuuntur, recepturum superioris vasis rostrum in quod decumbit, ut cū distillatæ aquæ fiat fluxio excipiat. Vasuum cum fornacis muro ita luto obstruantur commissuræ, ne calor, vel fumus transmeet, sed intus ad vasa recludetur. supra basim quatuor aperiantur spiritalia foramina, quæ foras fumum transmittant, & igni dentur spiramenta: ne ignis undique obstructus, suffocetur. Vasuum si vitrea fuerint, fundi lutea crusta loricentur, ne vi caloris distillant, & frustra labor suscipiatur, & sumptus pereant. Vasa simplicibus compleantur, ac pileo tegantur, & qua parte se comitantur, luto paleato muniantur. Injiciantur supra crates carbones querni, vel roborei, quo diutius durent, & æquabilem ignem ministrent. fumus & calor summa petentes aerem calefaciant, mox vasa ministri, qui assident, curent, ne ignis violentior quam par sit, urgeatur.

Fornax ita fabricetur.

D 2

45

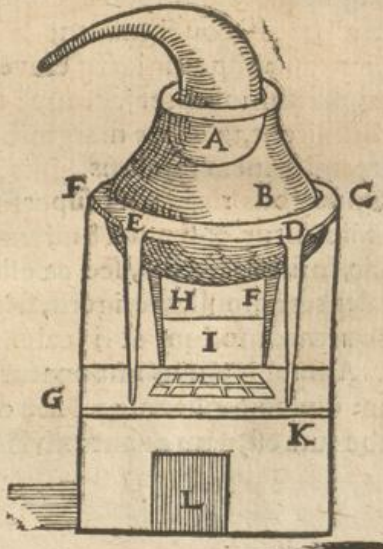
Fornacis partes, A.
Vasa distillatoria, B.
Locus ignis, C.
Vnde eximitur cinis, D.
Fornacis testudo, E.
Basis fornacis, G. H.

At quæ tenuissimo calore opus habent, eadem for-
 nax cum aheno aquæ pleno succedit vicaria ejus mu-
 neri, quod supra cratē ferream constituatur, nam &
 si ignis jugiter, & luculenter infra urgeatur, ex aqua
 blandi

blandi
 nues e
 emov
 At si
 forn
 nen
 prun
 ver
 nen
 rea
 fier
 vel
 quib
 culer
 qui
 cog
 subj

PRIMVS 33

blandi spiritus exhalantur, & vapores ex simplicibus te-
 nues elicit, sine ustulationis labe, magnoque nobis erit
 emolumento in aquis eliciendis, quæ ore obsorbentur.
 At si in vase distillandū erit, hoc modo extruenda est
 fornax : vas distillatorium materiam suo alveo conti-
 nendam aëneo vase complectatur, & si ahenum prom-
 ptum non fuerit, ejus vice figulinum substituatur : os
 verò angustius, alveus maximæ capacitatis, & os conti-
 nens contenti vasis ori coæquetur, ut in unum cohæ-
 reant, & utriusque ora tenaci luto linantur, ne calor dif-
 fletur, sed magnum hoc vas à fornace complectatur,
 vel supra pavementum quatuor pilis suffultum, vel ali-
 quibus substruccionibus firmetur, mox ignis circum lu-
 culenter incendatur, ut incalescat, & ferveat : sic aer
 qui intus continetur, supra modum exardens, materiã
 cogat parvo vase conclusam sublimius evolare, & in
 subjectum vasculum effluere.

D 3

46

radem for-
 a ejus mu-
 tur, nam d-
 ur, ex aqua
 blandi

*Fornax, C. F. K. G.**Vas continens, B.**Vas contentum, A.**Pile vas sustinentes, E, F. H. D.**Fenestella, I.**Fenestella cineraria, L.*

CAPVT VII.

Distillatio per ascensum per aquam.

Distillationem per aquam, nos per balneum dicimus, in cuius opere simili antedictæ utimur. In hoc inter eas disconvenit, quod in superiori fornace ænea concha constituitur v acua in hac supra ænei vasis fundum, gramina, lana, vel similia consertuntur crassitudine trium digitorum ne ampulla durioris fundi objectu frangatur, iisdemq; cooperitur undiq; usque ad ampullæ collum. Supra sarmenta, vel lignei bacilli concinnantur aliquo pondusculo firmati, ne aquæ super injectu cleventur vasa, sed pondere depressa immobiliter jaceant: nam facile ex eorum illæsu dissilirent, in cuius marginibus spiritalia foramina intermittuntur, quibus ignis, & fumus transpirent. His omnibus ritè factis superfundatur aqua, & prunæ subjiciantur. & si aqua bulliendo, & exhalando decrescit, infundatur alia, sed calefacta, nam si frigida supercalentes ampullas tetigerit, frigoris contractu dissilient, quemadmodum & si calentes frigido afflentur vento. Ampullis pileus imponatur ex ea parte, qua se eorum ora committuntur. Hæc distillatio à combustionis labe tuta est, nam quantumvis acrius urgetur

PRIMVS.

15

getur ignis aut prunæ acrius incendantur, nunquam fu-
mi nidore infestabitur aqua.

- Fornax, A. B.*
- Vas aeneum, C. aqua plenum.*
- Ampulla, D.*
- Basis plumbea, E. ex qua catenulis vas firmatur.*
- Fenestella carbonum, F.*
- Cineraria, G.*

Alio apud nos utuntur artifices distillatorio, quod
quia nullo modo fumi, vel nidoris tædio nos afficit, in
domesticis cubiculis asseruamus. ex ferreis bracteis tur-
ris efformetur quatuor pedum altitudinis, sesquipedali
diametro, duo habeat ferrea interseptaculum suis fenestellis, unam, in qua ignis agiretur, alteram, quæ caducos cineres accipiat. Infra tribus columnellis firmetur. Supremo suo ore aeneum hæmicyclum recipiat, pedem altum, quod furni ori quadret: & hoc aquam continebit. Eximio alveo foras canalis porrigatur, ut si bulliendo exiccetur aqua, recens superaddi possit.

Supremum hemicycli os intersepto ex ferrea bractea claudatur, crebris foraminulis laceffito, quibus fumo pateat aditus, & alia foramina magna palmaris latitudinis receptura fundos trium ampullarum. Hoc hemicyclo claudatur suo operculo in forma inferioris testudinato, cujus margines ita inter se recipiantur, ut ne fumum foras exhalent, & si non affabre quadret commissuræ tenaci luto conglutinentur. Testudo trium etiam foraminum pervia fit, ex quibus ampullarum colla transmittantur. Commissuræ, per quas colla trajiciuntur, stupa, vel bombice stipentur, ne spiritum emittant. Compleantur ampullæ simplicibus, indantur pilei cum suis ampullis bene districtis & pendeant ex rostellis receptoria vascula. Mox incensis carbonibus fenestellæ ferreis suis ostiolis recludantur, ne ullum in conclave exhalare halitum possint. Vrgente igne aqua concalescit, calor vasa penetrans intus simplicia concalescit, cogitq; ut in pileos excidant quærentes in frigido diffugia. refrigeratoria vis facit deciduum in rostrum, & in concavum receptaculum.

Ut sequens pictura demonstrat.

Turris ex bracteis ferreis A. B. C. D.

Fenestella ignium, E.

Cinerum F.

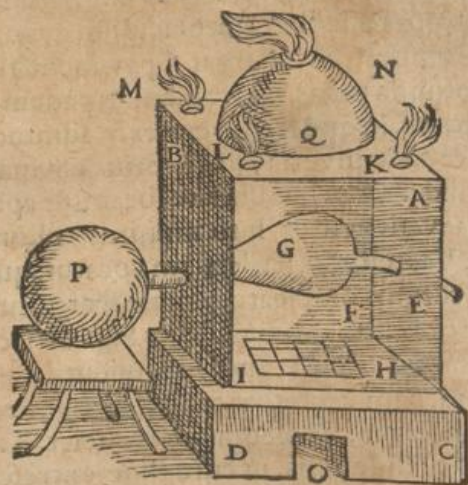
Hemicyclum inferius A. G. B. aqua plenum. Superius L. M. Tres ampullæ cum suis receptaculis. H. I. K. Interseptum N. O. intus cum suis foraminulis.

Tres pilei turrim sustinentes, P. Q. R.

Distillatio

20

gant, ferreo uncinato bacillo decutias, ne ignis suffo-
 cetur. Curandum, ut sine intermissione ignis ardeat,
 ministris alternatim positus, ut qui diurnum munus
 perfecerint, noctu quiescant, & alii nocturnum exe-
 quantur. Sic aliquibus diebus ardentibus prunis oleū,
 & aqua extillabit. At cum receptaculum albis fumis re-
 pleri cernes, signum est perfectionis operis, ignem am-
 plius non urgeto. Ubi ignis cum cinere resedit vas a-
 move, & oleum & aquam colliges.

Fornax, A. B. C. D.
 Ferrum fulciens vas cavum, E. F.
 Ampulla, G.
 Testudo, Q.
 Crates ferrea, H. I.
 Quatuor infumibula, K. L. M. N.

F

*Fenestra carbonum, H. I.**Fenestra cinerum, O.**Receptaculum, P.*

CAPVT XIII.

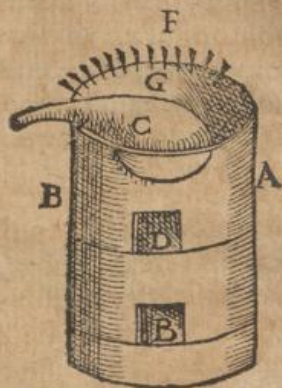
Distillatio per inclinationem per terram.

Distillatione utemur, cum simplicia vix perplexo calore in bullas, tument, ut vasis alveū suis excreſcentiis compleant, ut per vasis collum in receptaculum evomantur, ut ferè resinæ omnes sunt. Surgat à pavimento quadrangula, vel rotunda turris. Supra planum pedem altum sit, sit interseptum, in quo ferrea crates in summo testudinetur, sed testudo inversa, ut superius pavementum in cavum subsideat. Cavitas illa lato foramine aperta sit, in quo assideat vasis venter, luto munitus collum in rectū extensum. Vas testudo, seu leutum vocatur, quod distillandarum rerum compleatur. Supra spargatur cinis angusto cribro excretus, digitū altus. Supra incendantur prunæ, & aqua, & olea, fluere incipientibus, augeto supra ignem, nam excreſcentes bullas calor reprimet, in liquorem solvet, & oleum fluere faciet. Tunc infra levis ignis accendendus, ut citius sine excreſcentiæ timore fluat, ne ustionis labe oleum polluatur.

*Turris rotunda, A. B.**Vas leutum dictum, C.**Fenestra ignis, D.**Cinerum, E.**Ignis supra vas accensus, F. G.*

Cap.

PRIMVS.

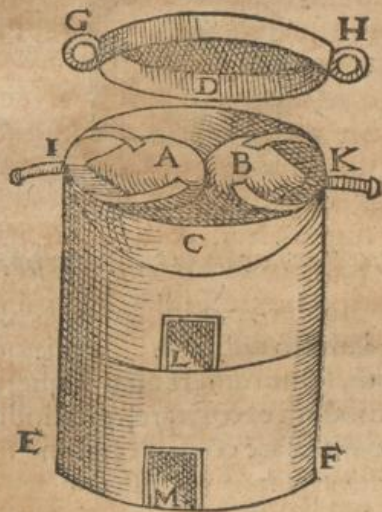
CAPVT XIIIIL

Distillatio per inclinationem per aerem.

Distillatio hæc per inclinationem per aerem haud multo dissimilis est ab eis, quas supra diximus, solum differt ab utraque, quod oportet modum excogitare, quomodo vasa inclinata per aerem distillare comode possint, quod nos adinvenimus. Fiat vas æneū, vel testaceū; sed optimæ terræ, rotundum, vel ovatum, per medium divisum; sed divisuræ vicissim cocant, ut altera alterā in suo sinu recipiat, ut vix spiritum transmittant. Inferius hemispherium in summo foramina habeat, per quæ colla ampullarum trajiciantur, quorum alveos ferrei circuli fulciant, qui à lateribus vasis suspendantur, ut in medio vasis pēdeant. Repleantur distillandarum rerum vitreæ ampullæ: mox in medio circulorum firmentur. Repletur inferius hemicyclium aqua, post operculetur, & li-

F 2

gentur ferreis filis anſæ, ne vis ſpiritus recludat illud.
 Conglutinentur commiſſuræ. Vas ſupra furnum ſupe-
 rius deſcriptum imponatur, & accendantur deorſum
 Præterea ut ferveat aqua, quæ calidis vaporibus, aerem ac-
 cendat, & acciſſos vitreos alveos, & ſic aqua & oleû diffluet
 in ſubjecta recipientia vaſcula,

Tecta vaſcula diſtillantia, A. B.
Hemicyclium inferius, C.
Operculum, D.
Turris, E. F.
Anſæ, G. H. I. K.
Fenestella, L. M.

Cap.

*Distillatio per inclinationem per
aquam.*

Quando mitissimè cum distillandis rebus a-
gendum est, hoc distillationis utemur modo.
Ubi ad quatuor pedum altitudinis assurrexe-
runt parietes, quemadmodum sæpè monti-
mus, excavetur in superiori testudine alveus, qui aenũ
hemispherium in suo sinu recipiat, totundum, ut supe-
rius designauimus, sed hoc discrimen inter ea, quod
duo foramina à latere inferius habet cum suis canalicu-
lis, per quos ampullarum colla transmittantur. Am-
pullæ supra ferreas bractæas ligantur, ne aquis eleuen-
tur, moveanturq; , mox inferius vas aqua repleatur, ut
ampullarum alvei mergantur sub ea. Canaliculi stupa,
& lino stipentur, ne aquam, & spiritus evomant. Sub-
jectis prunis fervet ahænum, & bulliens aqua simplicia
in vapores solvit, qui à frigore in aquam concreti exci-
piuntur à suppositis vasculis. Hoc vase usi sumus in di-
stillatione florum Rosmarini, Gelsemini, Violarum, &
eiusmodi farinae florum.

De distillatione per Solis calorem.

Rexplevimus distillationes per ignis calorem
nunc pro solis, fimi, vini, fecium, calcis ejus
vicaria, & similia. Solis, non solum per
se solum, sed per reflexionem. Utuntur iis

non solum in ignis carentia, sed ad maiorem vim medicaminum. Vidimus nanque ex igne simplicium aquam extractam adventitias aliquas & mordacitatem recepisse, quod non evenit ex sole, ut in oculorum medicaminibus experti sumus. Vtemur quoque in odoribus, qui quàm maximè adustionem formidant, tam tenuis sunt essentia. Paretur scamnum trium pedum altitudinis, semipedis crassitudinis, tantæq; longitudinis quantæ vasorum imponendorum voto respondeat. Pars illa scamni, quæ soli obvertitur, tabulis claudatur, ne sol in receptoria vasa illabens, & calefaciens, ea cogat aquam iterum in vaporem abire, & redire, unde egressi fuerint. Vbi sol Geminos emensus fuerit (nam solo æstivo tempore hoc distillationis modo uti poterimus) scamnum sub dio soli opponito. Mane herbis bene lotis, & exiccatis repleto vasa, ori vaporum aurichalceæ fides citharæ glomerulum virga intromittantur, quod ubi illatum fuerit, relaxabitur, prohibebitq; exitum simplicibus. Colla mox submittantur vasorum, ut transeant per foramina scamni. Infra sunt vascula ampullarum colla receptura, mox claudantur spiramēta. Sol enim cœli medium scandens adedò ampullæ alveos intentissimus æstus excalefaciet, ut herbæ in liquorem, & post in pulverem solvet, ipse guttatim in inferiora vascula diffluet.

Scamnum, A. B.

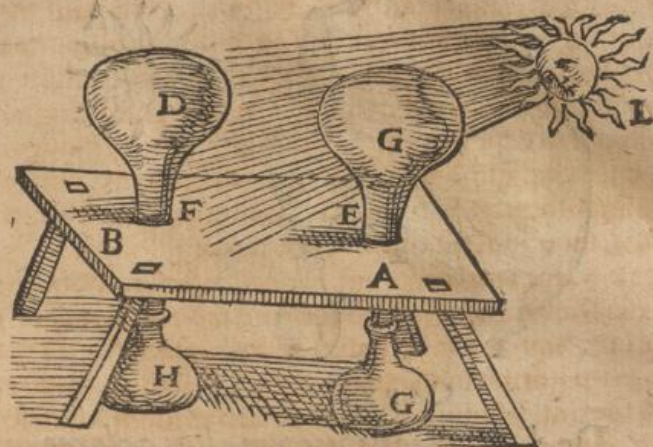
Vasa, C. D.

Foramina, E. F.

Subiecta ampullæ, G. H.

Tabula obiecta soli, I. K.

Relucens Sol, L.

Sed frigidis regionibus ubi Sol oblique non tam incalcescit, alio modo utendum erit, scilicet per reflexionem speculorum. Speculum enim concavum ophæreale, vel melius parabolicum soli obvertunt, quod reflexos radios ampullæ convertit, stabit enim distillanda ampulla in medio solis, & speculi: radii enim in ampullæ alveum reverberantes, non solum calorem: sed ignem excitabit, ut latius in nostra naturali Magia, & exemplum.

Sol, A.

Radii, B. C. D.

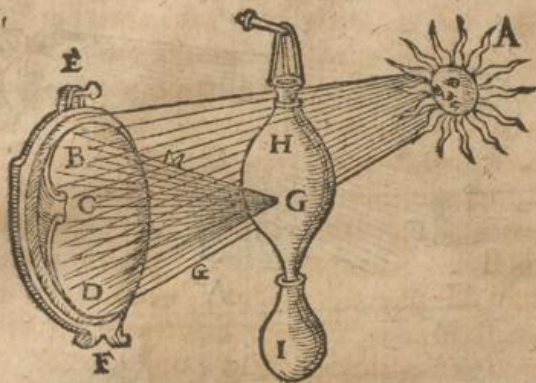
Speculum, E. F.

Radii reflexi, B. G. C. G. D. G. M. G.

Ampulla, H.

Receptorium, I.

Cap.

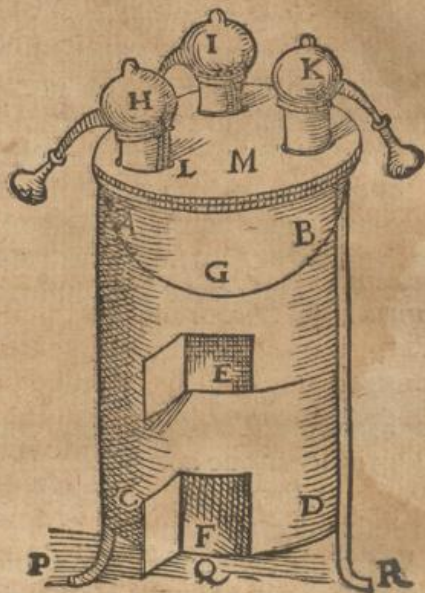

CAPVT XVII.

De distillationibus per alios calores.

Vnt, & alia caloris species, ut vinacea, olivarum feces, quæ post olei expressionem relinquuntur, finus equinus, sive bubalus, & calx viva: quæ etiam putrefactiones dici possunt. Sunt, & quædam distillationum species, quæ mediæ sunt inter putrefactionem, & distillationem, & erit quando concha, quæ equinũ finũ continebit, & foraminulis pervia supra balneum accommodata est, quæ à furno ferventis aquæ concalesceta duplicem calorem exhibet. & est distillatio calida, & humida, & est medium quoddam inter putrefactionem, & balneum. Vinacea, & olivarum feces, quæ post olei expressionem relinquuntur, est primus caliditatis gradus, & in rebus utimur mollissimis, utimur quæ parvo calore putrescunt. Secundus gradus est equinum finum, seu bubalũ.

tertius

CAPVT VIII

Distillatio per descensum per ignem.

Ratio distillationis per descensum, ut ex Gebro habetur, fuit, ut ex vegetabilibus oleum eliceretur, nam pingua difficiliter ascendant propter pondus: infra verò facile dilabuntur. Ad oleum exugendū è lignis magna vis ignium necesse est, cum penitus in suis sedibus hæreat, & ligna natura accensibilia inflammentur, & ne hæc veniant incommoda, ut descendant olea, constitu-

E

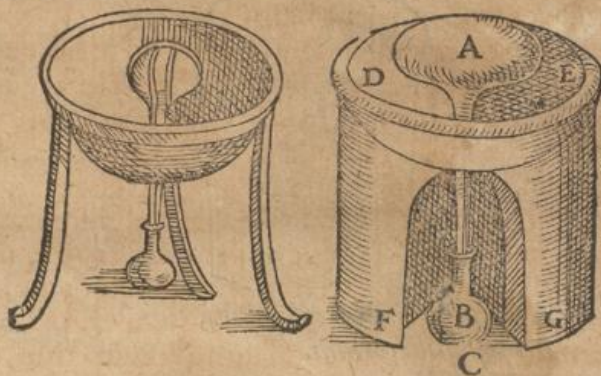
tum est. Distillationis per descensum quatuor sunt discrimina, quorum alterum ab altero differt, figura, & materia ab ante dictis. Fornax hac ratione construitur. Fiat lateritia à pavimento sesquicubitū alta latitudine vasis excipiendi, in imo testudinetur. Testudo in medio perforetur, exceptura distillatorii collum. Supra in modum lacunæ subsideat pavimento, quod in suo loculamento ventrosam cucurbitam capere possit, & parietes supra vas per semipedem surrigantur in suo complexu convexum fundi vasis includat. Distillator cucurbitam fictilem suscipiat, vel sanati luto loricateam, vel aneā, ut quam diutissimè vim igneam ferre possit. Hac distillanda materia reple usq; ad duas tertias, atq; ex citharæ ferreis fidibus, vel aurichalceis glomerulum coarctatum in collum injice usque ad ventrem: nam ubi libertatem nanciscetur, se relaxabit, prohibebitq; ne imposita materia descendat. Obverte vas, & per foramen collū submitte, ex quo se collum furno committitur, orificium luto circumline, & collum in receptorium trajiciatur, & lutetur, ne quid cineris, vel carbonis in receptaculum decidere possit, quod infra accommodabitur. Fornax anteriori parte fenestrata esse debet, ut quicquid ex superiori distillet cucurbita, videatur in receptaculum fluere. Demū ignis circum quaq; excitatur semper paulatim augendo. Primo videbis aquam effluere in subiectum vas, cum nulla sit materia, quæ aliqua vacet humiditate, nam si subito ignem auxeris, suo excessu humiditas cum oleo absumitur. Vbi aqua fluere desierit, descendet oleum, tunc amove receptaculum, & aliud impone, ut oleū recipiat: At oleo fluere incipiente, augeto ignē

ut vas

PRIMVS.

19

ut vas incandeat, donec effluere desierit, mox super sede
 ignitioni, quousq; vas refrixerit. Alii tribus ferreis bacil-
 lis quasi pilis supra ad circulum relegatis, & in ima par-
 te devaricatis, ut stabilius fermentur quasi scamnū, ac-
 cōmodant. Intra circulum ferream conchā imponunt
 pertuso fundo, per quos vasis collum trajiciatur, & ita
 supra ignem accendunt.

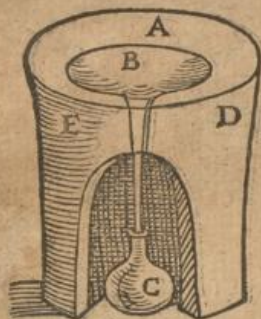
CAPVT IX.

Distillatio per descensum per terram.

Nunc per terram distillationem per descensū
 trademus: similem esse diximus distillandi
 rationem per ignem, & per terram, sed du-
 plex ratio; nam sunt simplicia quæ minus di-
 stillationi repugnant, & quæ magis. nunc videamus u-
 tra cuique conveniat, vel neutra. Distillatio per descē-
 sum per terram mitius agitur, ideo illis adhibemus, quæ
 distillationi unius repugnant, quæ tenacius per ignem.

E 2

Nunc præsentem utemur, cum remissius agendum sit, fornacula eadem quæ superius, discrimen inter eas erit, quod supra universam ampullam cinerem, duos digitos, vel tres altam, angusto cribro succernimus: mox supra succretam prunas, & ligna accendimus, quod ubi factum fuerit infra receptaculum oleum, & aqua defluet.

*A. Vacuum cinere replendum,
B. Vas distillatorium.
D. E. Fornax.
C. Receptaculum.*

CAPVT X.

Distillatio per descensum per aerem.

DAUò lenior erit distillatio per aerem per descensum quàm cum per cineres. Inuentio distillationis fuit, ne fumi nidore olea, vel aquæ inficerentur, at si vehementius aer incendatur, furit ignis, & combustionis labe olea, & aquæ polluentur. fornax erit prioribus assimilis, nisi quod supra pilam habeat orichalceam, vel fictilem bi-

fidam. sed si fictilis erit exterius lutea obducta sit, tu diutius igni resistat. Inferior pars cava per medium foretur, per quod vasis collum transmittatur. Superior operculi pars in tuber rotundum emineat, uterque cuique conveniat, ut optimè concludi possint. Intus ampulla accommodetur, quæ in ventre distillandam materiam habeat, collum per inferius foramen transmittatur, ampullæ corpus per semipedem à lateribus vasis distet. Mox operculum imponitur, & foris accenditur ignis, calor per operculi crassitiem penetrans, aerem in vasis cameram existentem incendit, quæ ampullam in sui medio commorantem incendit. Sic materiam in vasculum inferius aquam, & oleum exudabit, ubi oleum fluxerit, forcipe operculum eximitur. At si res distillanda tenuis fuerit consistentiæ, veremurq; nidoris tædiū, vas extrinsecus levius incalescat, nec supra diutius immorandus est ignis, sed cum videris liquorem ad sufficientiam exudatum, ignem amove.

E 3

54

Fornacula, E. F.

Pila orichalcea bifida, A. B.

Vas distillatorium, C.

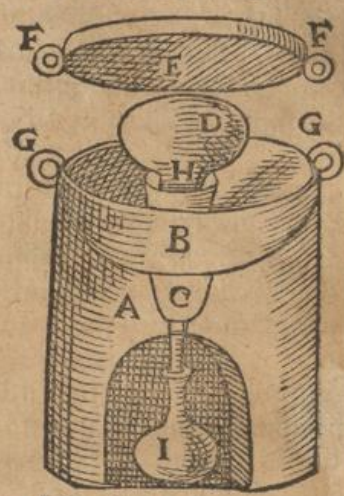
Receptaculum, D.

CAPVT XI.

Distillatio per descensum per aquam.

Sed cum mitissimè cum rebus tenuissimæ essentiaè agendum sit, vereturq; maximè fumi nidore, iusmodi distillatione utemur. Ad opus tale vasolim excogitavimus. Surgat à terra fornacula trium pedum altitudinis, supra lacunosum cavum excavetur, ut intra æneam pilam, vel si mavis ovum recipiat per medium divisum. Infra foramen apertum habeat uti tuba ænea infigitur admodum infundibuli, efformatum, quæ penetret usque ad subjecti vasis fundum, infra cum vase ferruminetur, ne aqua dilabi possit. Post ampulla materia repleatur, invertaturque, collum per tubam immittatur, affusa mox aqua usque ad tubæ ora: Inudatur operculū an satum, an sæ cum ferro filoligentur, ne cum aquæ fervor intumuerit, operculum abjiciat. Vasis commissuræ tenui luto linendæ, nam nisi spiracula claudantur, rapidi aquæ spiritus transmeant. Infra vasculum subjiçiat, ut vasis collum intra se recipiat, lutoq; obline, ne si aquæ gutta è tuba extillaverit, quæ in vasis super vas ventre fervet, intus penetret, & oleū, & aquam conturbet sua mixtione. Mox ignis supra vas incenditur, qui ut aqua calefit, suis vaporibus calidis vasis cameras replebit, spiritus infra vasculum deturbabunt, qui frigoris asperitate coacti, in aquâ & oleum abeunt.

PRIMVS.

- Fornax descensoria, A.*
- Vas aeneum cavum, B.*
- Ansa, GG.*
- Ampulla vitrea, D.*
- Tuba aenea, C.*
- Operculum ansatum, E.*
- Ansa, FF.*
- Collum inversum stillanti humori excipiendo sub-*
ditum, H.
- Vasculum recipiens, I.*

CAPVT XII.

Distillatio per inclinationem per ignem.

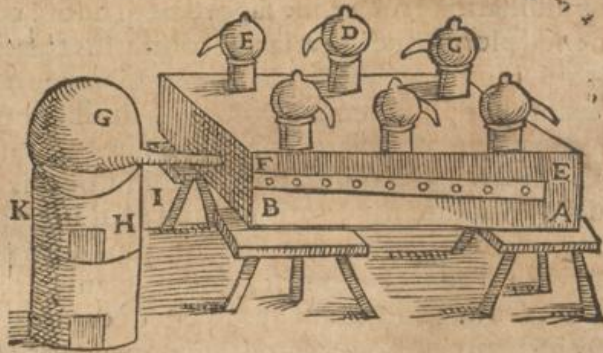

Eximus de distillationibus per ascensum, & descensum : nunc de iis quæ medio modo se habent, scilicet per inclinationem, id est, per

per latera declivia. In his variis fornaculis, variis vasis, & distillandi modis utemur, præsertim in rebus, quæ ardua ascensionis, & descensionis fuerint, quæ non nisi ejusmodi modo petent, ut in aquis validis, & oleo vitrioli fornacula lateritia rotunda, vel quadrangula constituitur in duas cameras distincta, quarum superior testudinata, ut flammæ per testudinem eluctantes super ampullæ alveum reverberentur. Inferior cancellos contineat ex ferreis bacillis, quæ fenestrata erit. In medio ferrea virga parietibus formetur, quæ in sui medio in semicirculi formam curvetur tantæ crassitudinis, ut & vim ignis, & ampullæ grave onus sufferre possent, hæc sui cavo ampullæ alveum recipiet. Super craticulam ligna, & carbones injiciantur, & forcipe ferrea carbones, & ligna circa ampullam accumulentur, & ut in cineres conversa sunt, per cancellos recidant inferius. Quatuor angulis quatuor relinquuntur infumibula, per quæ fumus transpiret. Parato furno, capiatur ampulla vitrea facta pura, & sine macula, quæ tenaci luto loricaanda est, ut ignis ardorem, & excandescentiam ferre possit. Collum è furno per foramen extramittatur, post claudendum est, ne ullus illæ aeri detur exitus. Mox exterius vasculum accommodetur, in cuius os ampullæ collum inseratur, & commissuræ luto muniantur, ne ardentis spiritus evomant. Vasculum semper madidis lineis & spongia refrigeretur, ne si simplicia distillanda halitiosa fuerint, fortè validis halitibus distillantur, in partes dissiliant, & oleum, & opera pereant. Dum ardent carbones, si cratis cancelli nimium angustii fuerint, ne cineres cumulentur, & aditum aeri excludant,

PRIMVS.

tertius & ultim^o gradus est calx viva, aqua perfusa, & est calor calidus, & liccus. Qui fimo, & aqua calida uti velint, hac utantur fornace. fiat arca lignea sex, vel decem pedum lata quatuor altitudine sesquipede, per cujus medium æneus canalis excurrat, crassitudine humani brachii, foraminulentus, ut undique fissuris, & foraminulis scateat. Repleatur arca equino, fimo, vel bubalo quod intra se vitreas ampullas contineat, undique stipatus cum suis pileis, & receptaculis ex rebus distillandis. Canalis foras egrediatur, cuius os æreo vase figatur aquæ pleno cum suo operculo benè obstructo. Vas hac fornace adaptetur, qua igne excalescente per aquam in vase transit per canalem, & equinum limum calefacit per sua foraminula, cogit que repleri hoc, ac suarum calore simplicia, ut in vase distillentur.

A. B. Arca lignea fimi plena.
D. E. C. vasa distillatoria.

G

LIBER

E. F. *Canalis foraminulentus discurrens per mediã.*

G. *Vas aeneum, ex quo discurrens canalis.*

I. K. *Fornacula.*

H. *Fenestella ignis.*

CAPVT XVIII.

Vtrum simplicium qualitates in distillatione extrahantur.

Non multum distillatores, & invidi quidam Medici physicarum artium contemptores, & crassæ incitiæ inter se conveniunt, & inter ancipites sententias distracti ambigunt: utrum ex distillatione simplicia præpollentes, vel inefficaces qualitates nanciscantur, & hæ in proprias, & congeneres, vel in contrarias abeant. Res maximæ cõsiderationis, & miræ utilitatis. Manardus in suis epistolis ait ex distillatione nil neque saporẽ neq; odorẽ conservari: sed plerunq; in varias, & contrarius transire. Absinthiũ, inquit, amarore præditum, multoq; odore donatum per plumbeum alembicum distillatum aquam donat, neque amarorem resipit, neque absinthium redolet. Ocimum, fragrantissimi odoris distillatum non solum nil odoris nactum, sed ingrätius redditur, quæ omnia sibi fidem faciunt, quod aqua non eisdem viribus donata profluat, quibus planta pollebat. Cardanus contrarium ausus est decernere, & fortasse rectius, nam non solum itidem qualitatis: sed longè majores adscisci, calefaciendo, humectando, arefaciendo, & similia. Exemplum esse vinum distillatum

PRIMVS

latum, quod ardentem aquam efficit, quæ longè validiores vires possidet, & quanto magis distilletur, eò calidius, acutius, & penetrantius fieri. Aqua rosacea ex flore extrahitur, eximii coloris, odoris, & virium. Vreus aquæ plantaginis manantem unde quaque sanguinem sistit, & lactuca iisdem viribus prædita, et si natura algentior easdem vires non possidet. Melissa quæ triduo in vino maduerit, memoriam ab oblivione vindicat, unde his experimentis motus, in contrariam abit sententiam. Distillatio tenuiorem semper, & calidioram aquam efficit. Aristoteles in problematibus ait, quod sol suas exercens vires in aquas levissimas simul, & dulcissimas partes trahit, quod ab Hippocrate desumpsit, libro de aere, aquis, & locis. quod aquæ pluviales, lævissimæ, tenuissimæ, & dulcissimæ sunt, quia sol, cit de aquis quod tenuissimum, & levissimum est, & ob id mare salsum, quia remanet quod grave, crassum, & salsum est, cum sol educere non possit. Quod si sol blandè calefaciens hæc agit, quid sperandum de igne æstuante in alembicis? & quod leve, & tenue calidum est, quia ad ignis naturam accedit, sed dum hæc meditaremur ex variis opinionum fluctibus, & animi angustia, ita hæc judicamus. Sciendum primo, quod unumquodque vivens, tribus vivit substantiis, alimentaria primo, qua unaquæque alitur planta, & quotidie à terra haurit, & à cœlo, ea que deficiente deficit vita. Clarius id contemplatur in herbis quæ non summa terræ cute vivunt, & leone terram subeunte, sol supra modum incalescit, & penitus exaret; radices quotidie deficientes humore

G 2

exarescunt. Si quis virentes plantarum ramos igni demandarit, ægrius ardent, propterea quod multo scatent humore, alimentum quòd à terra sibi hauserunt, & si ab uno extremo accendantur, ex altero humorem exudāt qui ab igne fugatur. Si quis vaporario virentes plantas injecerit, illicò in humorem solvuntur guttatim fluentem, ex siccis tardius, parciusque, & fortasse nihil, quia alimentario carent humore cum vita. Secundus humor substantialis dicitur, in quo plantarum substantia resider, & hic non in superficie, sed interius absconditur, & in distillationibus post alimentarium defluit, & difficilius exugitur: nam cum partem in materia, partem in humore resideat, eandem distillationem vicissim tertio, & quarto faciundo, supra fæces infundendo, digestionem, & putrefactionem postremo elicitur, ut suis locis demonstrabimus. Fernelius in albo oleo hunc humorem latere dixit, & verum substantialem in rubeo, sed ego inter album, & rubrum oleum parvam, vel nullam differentiam judico, & tanti viri pace, in hoc mihi defecisse videtur. Tertius est vitalis humor, in quo tota substantia, virtus, & proprietas residet, & oleum erit. odor, sapor, & virtus in supremo excellentiæ gradu reperitur. propria sedes spiritus, & caloris, & in qua tota essentia fovetur, & extracto illo, non nisi simplicium cadaver remanet, ut corpus vita penitus viduatum. His etiam prælibatis quæstionem determinare valde arduum erit, cum variæ, & multifariæ sint plantarum vires, naturæ, & proprietates: nam alia in aquis, alia in oleis, alia in ipso denique sale, & alia in cæcis corporum recessibus absconduntur, ut universo
hoc

PRIMVS.

37

hoc opere videbimus. Quod alii dicunt in aquis vires non remanere, exemplum adducunt de absinthii aqua quod dulcis, nec in ea aliquid amaritudinis residet, hoc evenit ex plumbo. Quid enim aliud cerussa est, quã supra late oris fictile labellum plumbea lamella expansa in infusoque intus quã acerrimo aceto, cuius halitus ad summa delatus, solvit plumbum in cerussam, inde de raso, seu situ imposito, colligitur, & sapore dulcis est. Cum igitur in plumbeo alembico acres Absinthii vapores pilei summa petunt, solvunt plumbum in cerussam, quã defluens, decidit per canales in receptaculum, videtur quã in crassamento cum transfunditur. Vnde vix mirum videri debet si amaritudinem non respicit, & stomacho potius negocium facessit, quam demeretur, & suam amaritudinem fallit: & si certius vis fieri in rosaceam, vel florum aranceorum aquam vitrioli olei guttam instillabis, & illico cernes turbari eius lymphiditatem, & cerussam in vino subsidere. At si remoto alembico plumbeo, vitreis vasis in aquã vaporibus distilletur, suum retinere colorem, saporem, odorem, & vires non inficiabitur, & magis hoc conspicuum erit in suo oleo, in supremum enim gradum, in eo odor sapor, & calor, conspicabitur. Vnde generalibus præceptis hæc coarctari nequeunt, ita omnium proprietates in diversum abeunt, ob id nos in propriis capitibus singulorum qualitates recensimus, ne quos reprehendimus, imitemur, cum eos falsos viderimus, una regula cunctorum naturam comprehendentes. Id tamen inficiari non potest, iterata destillatione recipi tenuitatem caliditatem quã; & humiditatem frigiditatem quã;

G 3

s igni de
 alto scaten
 unt, & hab
 rem exodit
 res plan
 gurtatim
 ralle nihil
 Secandus
 in liban
 us abicon
 m defluit
 materia
 nem vi
 funden
 icitur, ut
 oleo hinc
 em in ru
 vram, vel
 in hoc
 ar, in quo
 & oleum
 entia gra
 , & in qu
 nisi simp
 itas vidua
 terminare
 sint plan
 alia in a
 alia in ce
 ut unim
 age

minui. Avena frigida est qualitatis : sed stillatitia ejus aqua caput tentat, inebriatque, & apud Tartaros referunt hoc distillatum inebriare.

CAPVT XIX.

De variis vasuum generibus.

 Uot rerum distillandarum, tot vasuum, sunt genera, immò ex varia excogitantium ingenia, ut suo quisque ex voto varia fingat, & effingat, ut propè infinita reperta sint, oblonga, brevia, in se recurrentia, curua resta, anfractuosa, & spiralia: Sed profectò maximo ingenio, & arte à solertioribus herbarum virtutum vestigatoribus aliqua excogitata sunt tam optima, ut sine iis manca, & difficilis aliquibus existimari possit.

Nā distillationes ad destillandorū simpliciorū ingenia, qualitates, & naturas attemporarunt, & instituerūt, & hæc ex animalium formis, & naturis mutuati sunt. Quippè animalia, quæ tenuissimi spiritus sunt, halitum per longam arteriam in sublime evehunt, ideò plantæ tenuissimi halitus, quia facilè ad superna eleuantur, ob id vasa longioris colli adhibentur, ut longiori itinere sublimetur, octo pedalis colli longitudine, quod litera A, insignitum prostat, quo in distillanda aqua vitæ sæpissimè utemur, nam per longissimum iter spiritus ascendendo humiditatibus, & recrementis exoneratur, ut laborando tenuitatem maximam acquirat (vulgus matarozzo vocat) nos Struthiocamelinum, Camelo pardale, vel gruale vas nuncupavimus.

Contra

PRIMVS.

59

Contra si quæ sunt simplicia terrestris siccitatis, cras-
 farumque partium minimè vaporosa, flatulentaque, ad
 eorum distillationem organa ampla, eademque humi-
 lia requiruntur. Animal est testudo satis terrestre siccū
 rigido tegmine intectum, ex terrestri, qua constat parte,
 amplo corpore : semper prona, inclinatioque capite in-
 cedit, domifera, tardigrada, undè simplicia terrestria,
 ut sales, vitrioli, & alia mineralia, quæ non ascendunt,
 his testudinibus utimur, vulgus leuto vocat, quia in te-
 studinis animalis modum efformata sunt vel musci in-
 frumenti testudo, vel leuto vocati.

Hæc

59

Hæc vasa testa veluti accubantia, ut etiam testudo animal incedit, in fornaculis accommodatur, ut vi ignis prolektus liquor, in subjectam illi coampullam fluat.

Sunt quoque, & simplicia humidarum partium, crassarumque, sed parum halitosa, ut animal Vrsium imitentur, crassum, terrestre, viscosum, stolidum, informe, formatum, ut totum corpus, & caput appareant sine collo, corpore amplo, carnosum, brevis. Vas ad ejus similitudinem efformant, vulgus ursale, vel urinale vocat, in quo simplicia minimè spiritiosa, vel difficilis ascensus, ut viscositatem, crassitiamque eorum exuant, & brevi, & amplo tractu deferantur.

Sed

Sed si simplicium partes spirituosæ essentiæ crassamentis, & terrenis fæcibus immerfæ, ut tenuiores, & puriores evadant, & crassis illis, & impuris exonerentur, & in fæcibus relinquunt, velut medicis usibus ineptæ, oportet multiplicatis viribus, in se ipsas resolvantur, & reducantur, ut assiduo motu circumgyratæ nobiliorem vim, & magis egregiam fortiantur. Vas excogitatum est, quod Pelicanū vocant, quod ad avis Pelicani figuram adumbratum est, in quo simplicium partes magis tenues per collum eductæ, & per rostrum in apertū pectus infixum quasi in ventum super feces regerantur, iterum que per collum sublata indefatigabili motu aquositate, crassitiem recipientem paulatim exhauriant, & simplicia assidua rotatione non solum depurentur: sed etiam altius virtutes exaltentur. Vas, E, litera insignitur.

Alii verò alio modo effingunt. Duo vasa capiunt quod alteri alter innectatur & quod unum recipit alteri reddit, utrumque alterius altero alvo rostro infigitur,

H

quemadmodum gemini fratres mutuo se amplectuntur, unde honesta nomenclatura hæc vas gemellos vocant, ut crebra circumlacione se extenuent, & ab omni forde, & face expurgata, nobiliores vires consequantur.

Sunt quædam quoque simplicia, quæ per longum, & anfractuofum iter deferri coguntur, ut naturam sublimiorem acquirant, nam dum per hos anfractus Serpentes altius evehuntur, continuo humidiores, gravioresque partes relinquunt, & infra detineantur, contra puriores sublimius gradientur, & quia in orbis revolutos serpentinos gradus imitatur, serpentinum vocant. Nos quoque in aquæ vitæ extractione sapissimè hoc usi sumus, ut tenuiorem naturam, puriorem, penetrantiorè que sortiantur in sublime per flexuosas ambages angustiores, & productiores à toto phlegmate exonerentur, Vas, F, litera adumbratur.

Vtinur

PRIMVS.

Vt inur quoque in aqua vitæ educenda vase quodam, quod octo, vel decem pileis constat, quorum alterius vertex alterius alveo mutuo inseritur & dum

H 2

amplius
gemellos
& ab omni
consequa

gum, &
am subli-
ctus Ser-
es, gravio-
r, conti-
es revol-
m vocant.
ne hoc uli
etrantio-
ambages
e exone-

Vitæ

ignis vim maximè urgente superne vivum evehitur
 varia nota: vita aquam perficit, nam quo altius extolli-
 tur, eò tenuior, quæ tardigrada, & humidior, crassior
 ac phlegmate redundans, eò ignobilior, quod quia hy-
 drae colla, & capita videntur imitari, herculeam hydrã
 vocem⁹ septẽ capitũ, sed alii æneo, vel aurichalceo, alii
 vitreo utuntur, Vas præcedente paginã G. litera notatur.

Vt imur quoque recurvo vase, scilicet collo: sed am-
 plo alveo in iis simplicibus, quæ minimè ascendere pos-
 sunt, quod quia Ciconiæ collum imitatur, Ciconias, vel
 storcas vulgus vocat: eoque in distillandis validis aquis
 utimur. Et quia torquet collum, nos retortas voca-
 mus, ut quæ sublimari contumaces, pervicacesq; sunt
 vi ignis urgentis, per retortæ collum libentius illaban-
 tur.

Neque in vasum nomenclatione à plantarum & fru-
 ctuum similitudine abstinuimus, nam simplicia distil-
 lando, quæ validi halitus, & urgentis spiritus in salamo-
 niacum, & salinitrum in aquis validis, amplo, ventroso,
 & capaci vase indigemus, & quia in cucurbitæ similitu-
 dinem efformatur, cucurbitam vocamus: nam si angu-
 ro

sto vase vim illam spirituum coercere conabimur, in maximum abeunt crepitum, & vasa in mille fragmenta dissiliunt: oportet igitur amplo vase, quo laxius vehementes illi spiritus vagari possint: ut ab occurrente frigore flatulenti illi halitus in liquorem solvi possint.

CAPVT. XX.

De distillatiorum materia.

Antiquitus dum adhuc rudis, & imperfecta esset distillandi ars, plumbeis vel aeneis vasis utebantur in extrahendis rerum essentiis, quod tantæ erat humanis corporibus perniciæ, ut in varios mirum in modum noxios morbos inciderent, Galenus in libro medicamentorum secundum loca, horrore habendam aquam monet, quæ per plumbeos canales derivetur, nam limum, & crassamentum quoddam retinet, ut qui ejusmodi aquam copiosius hauserint, dysenteria corripiantur. Præterea fumi, & ustilagines insigni fastidio non vacant: sed sorbentibus aquam non modo molestum, sed mirum in modum no-

H 3

xia: nam stomacho, pectori, jecinori, omnibusque visceribus negotium facessit: & si cui clarius experiri cordi fuerit, animadvertat aquam e rosis, vel aurantii mali floribus exuctam, si per aliquot dies confederit, inveniet in fundo sedentem cerussam (ut diximus) quæ ex lumbeo alembico conceperat. Non tamen inficiandum, quod qui plumbeo alembico utuntur, plus aquæ eliciant, quippe surrigentes halitus sua frigiditate in guttas cogit, & inde copiosius per nares exudat. Nec dissimiliter de ancis, vel ferreis vasis, nam ex acrium simplicium distillationibus æruginem, vel ferruginem contrahunt, quæ aquis immixta tantum haurientibus eam periculi affert, quantum ipsa ærugo, & ferrugo, cerussa illa nocentior est: sed his meliora sunt figulina vasa, intus vitro sublita. & qui injurias ignium formidant, poterunt, & paleato luto loricare sic diutius quoque ignibus perennat. Sed omnium optima sunt vitrea, nã purissimum vitrum est, nullam ascititiã qualitatem recipit, & vires, quibus donantur ad amissim retinent: Sed si talium metallorum vasis utendum sit in oleis extrahendis, ubi insita vis residet saltem chymicis usibus, vel medicamentis extra corpus liniendis, non aut potu absorbeantur.

CAPVT XXI.

De variis ignium gradibus.

onsultum est inter distillatores ignis remissionem intensioremve in gradus distinguere, ut cuique suus conveniens caliditatis gradus

PRIMVS.

47

dus constituatur : sunt enim simplicia aliqua humidiffi-
 ma, & levia, aliqua coctioni repugnãtia, ut vehementio-
 rem ignem flagitent. Mox simplicium natura non vio-
 lentanda est ignium excreſcentia, philoſophorum eſt
 cunctorum ſententia, naturã non vehementiffimè ur-
 gendam, nec violentari patitur, corrumpitur enim ni-
 mio coactu. Primi gradus ignis eſt balnei, cum aqua a-
 deò calida eſt, ut in eam manus ſine læſione immitti
 poſſit : ex hoc igne flores, & fructus, & ejuſmodi ſimilia
 mollia pituiſa ſubſtantia, ſeu phlegmatica tenues, &
 evaporabiles, quæ levi quaque caliditate ſtatum gene-
 rant. Secundus gradus, quando aqua calidiſſima eſt,
 non tamen bullit, nec poteſt manu tangi, & ignis ſim-
 plicium craſſioris ſubſtantia, quæ ex materia groſſitie,
 non tam facile vaporantur. Tertius gradus, quando a-
 qua bullit. Quartus verò quando inter ignem, &
 vas nihil intercedit, quo in validis aquis uti-
 mur. Sunt qui gradus etiã in tres par-
 tes dividant, ut Secunda pars
 primi gradus eſt aquæ te-
 piditas, & ſic de ſin-
 gulis.

IO.

48

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER SECVNDVS.

De odoratis aquis eliciendis.

PROHEMIVM.

Jam quid fuerit distillatio, ejus varietates, & causas recensuimus, jam tempus opportunum erit operationes inire, & à distillationibus odoratarum aquarum exordiri, & à Rosacea incipiemus, ut cæteris notior, vulgatorque, ejusque exemplo ad difficiliora & secretiora progrediemur.

CAPVT I.

De aqua rosacea odorata elicienda.

Nostrum initium à rosa erit, quæ hortorum est decus, & orbis delitiæ, ut rectè Lycophron Poeta Lyricus, & Achilles Tattius in Leucippes, & Clitophontis amoribus, dicunt. Quod si Deus Principem, vel Regem inter flores constituere voluisset, ipsam proculdubio constituisset. Græci admitandam illam pulchritudinem, odorisque suavitatem è Venere donatam dicunt, quod Dea Adonidis amore capta, in sui profusi cruoris memoriam, in rubeam rosam convertisset. Rectè ab ea auspicabimur, tū quod prima florum fuerit, ex qua extillatitia aqua extracta

tracta sit: si Avicennæ, & Arabibus credimus, tum facilitate, & suavissimo, quem eructat, odore, quodque præclarissimis medicamentis admiscetur, quibus humanæ vitæ succurritur, aliiq; flores ejus exemplo distillari cæpti sint.

De aqua rosacea distillanda reponenda.

AD odorem rosæ, & jucunditatem cælum conferre videtur, & cæli temperies, nam quibusdam locis minus odorata provenit, præterea ficcis, quam humidis odoratior, contenta ruderibus, odore præstat, quibus pars ima scabra. Serenis diebus lecta, odoratior. Decerpitur etiam intumescente alabastro fastigiato, convolutis foliorum panniculis, paulatim rubescens dehiscit, priusquam explicetur in folia, & se pandat, rejectis luteis apicibus in medio calicis insidentibus veluti capillamentis. Sole supra horizontem evecto cum suæ pollentis efficaciam viribus, Rosæ illæ capiuntur, quæ quia candido rubore renident, nos in carnatas dicimus, ex his enim præstantior elicitur aqua, nam quæ sanguinea purpura pumicant, & flammea, vel quæ in virginis genis visitur, salubrius ad medicum usum veniunt caninæ rosæ vocatæ. Recipiuntur vel quæ nullo rore madefactæ extabuerint, vel madescant, quæ oscitantes foliis dehiscunt. Hæ vitreo urinali reponuntur, ac injecto pileo obturantur, & muniuntur vasculorum juncturæ, ne ex his rapidus spiritus evadens, in tenues auras abeat, rostro additur receptaculum in balneo mergitur, mox urgeto ignem, donec aqua eliciatur. Obru-

untur etiam cineribus; sed maxima opus est vigilantia, ne flores comburantur, & aqua humidum virus, & nidorem redoleat, nam si tantillum ustæ rei fumum respiciet, rejicienda potius, quam inter odoratas connumeranda. E siccis Rosis etiam exugitur aqua, nam exiccatione ejus odor non exolefcit. humido loco reponatur, non ut mucescant, aut situm contrahant, vel semidiei spatio in aqua madescant, sic vitreis organis injectæ suavem etiam aquam effundunt. Tandem omni paratu odoratus latex, ex eis elicitur. nam odor non solum in foliis: sed omnibus partibus residet, ut in foliis aurantii, mirti, spicæ, aliorumque.

Rosacea aqua venalis.

Sed qui rosaceam aquam venalem exponunt, aliter parant, studentque; lucro potius, & quantitati, quam odoris fragrantia, ut ementes fallant. Assumunt centum libras fontanæ aquæ, & in æneum vas illam cōjiciunt, rosarum decem, non rejectis alabastris, vel in medio stantibus luteis apicibus, nec projectis viridibus foliis, illis barbulis vasculum ambientibus: sed integras ut decerpuntur, & subiecto igne triginta aquæ libras excipiunt, mox ignem subducunt, deinde aperto alveo distillata jam rosarum folia exprimunt in vas æneum, mox projiciunt, & alias tricenas aquæ libras addunt, ac denas rosarum, & ignem augent, eundem modum reiterantes, ut ex triginta rosarum libris, centum odoratæ aquæ eliciant venalis. Alii recrementa illa, ex quibus pharmacopola ex decocto rosarum cremor elicitur, projecta, in aqua maceranda per diei quadrantē imponunt

31a

S E C V N D V S.

51
 sunt, demum distillant, & ex eis etiam odoratam eliciunt aquam venalem. Fertur supra aquam pinguedo quædam innatans, quæ penna excipitur, rosæ fragrans oleum, ut dicemus. Tot modis rosacea aqua adulteratur.

Rosarum aqua, cujus pars una multas fontana aqua odorata reddat.

Quod si majorem rosarum fragrantiam efflagitas, ut cæteras antecellat, cujus cochlear unum in amphoram fontanæ aquæ injectum, fragrantem reddat, ita parato. Distillentur rosæ, ut prius diximus, mox distillatam aquam super alias recentes rosas irrorato in vitrei vasis alveo ejusdem quantitatis, & denuo distillabis, ac ita tertio efficies, & sic tam largum odoris effluvium emittit, ut sæpius odorata caput offendant, cujus pars una supra decem fontanæ aquæ odoratissimas reddit, & ita parata, fricato diligenter vase ad odora-menta paranda reponitur. Hæc aqua corroborat, capitis doloris mulcet: nam cit corpus, quia ejus subtilis caliditas igne dissociata abiit.

C A P V T II.

Aqua ex Arantiorum floribus odorata.

Post odoratissimam rosarum aquam præstantissima sequitur ex Arantiorum floribus, nec odoris præstantia primæ quicquam honoris cedit.

1 2

65

Hic Neapoli maxima elicitur florum aquæ quantitas per omnes mundi partes deferenda, in qua semper veris emperies arridet, & cuncta nostra viridaria his scætent.

Aqua ex Arantiorum floribus reponenda.

Colliguntur non qui ex suis arboribus delapsi in terram jacent flores, nam hi evanidi sunt odoris, sed manibus decerpti. Non roridi, sed aliquibus horis in umbra passî, sed neque per diem odorem remittunt: ita tenaciter odor suis partibus inhæret. Cõpleantur vitrea vasa, & in aquæ balneo reponantur, vel cineribus, indantur rostrati pilei, obstructis optimè juncturis, ne tenuissimus odor elabatur. Tunc subiecto igne roridus vapor in summo pilei subreptus, ac frigori occursans ipsum irrorat, mox liquor refluus factus, in subiectum vas labitur: exceptus aliquibus diebus optimè clausus insolatur, ne quid tetri odoris fumi resipiat, quem vi ignis receperat, demum ad usum reponitur. Distillatur etiam aqua ex citriorum, limonum, ac omnium acruminum generum floribus eximii etiam odoris: Sed in ea quæ ad sorbitionem paratur, recipiuntur tantum folia, rejectis calicibus, & fructuum rudimentis in medio floris stantibus, ne amarorem ex his resipiat, ac vitreis organis distillentur.

Aqua

Aqua ex Arantiorum floribus venalis.

AQua mirum in modum venalis est, tum condiendis magnatum cibis, tum ad odoramenta paranda, maximè ab unguentariis expetitur, & ad medicos usus apprimè utilis. Flores sine delectu in alveum æneum conjiciuntur cum maxima aquæ quantitate, ut in rosis diximus. Distillant etiam florum recrementa, quæ ab unguentariis rejiciuntur, qui in condiendis pelibus ad chyrothecas, & thoraces, utuntur, & elicendo odorato oleo. Substratas enim pelles, ac nuda amigdala triduo floribus cumulant, bis in die recentes permutando, mox tuis amygdalis, & organo expressis, odoratum oleum eliciunt. Hos igitur neglectos per diem aqua madentes, post distillantes fragrantem aquam eliciunt. In Gallia Cisalpina, aliisque frigidis locis ex frigida cœli intemperie, plantæ ad flores non perveniunt: sed vix vitam ducunt, ob id ex plantarum, citriorum summitatibus, & teneris foliolis aquam eliciunt, sed non primæ comparandam: Aquam per cinerem exutam per aliquos dies insolant, donec exuat, si quam ex ignis violentia ustulationis labem conceperit.

Arantiorum aqua eximia fragrantia.

QUod si aquam fragrantioris odoris fieri voles, quemadmodum de rosis diximus ita de arantiis floribus faciendum jubemus, scilicet ut prius a-

qua distillata super recentiores flores irroretur, & quò pluries irroraveris super alios decerptos flores, & denò distillaveris, eò valentioris odoris effluuium, & operandi violentiam nancisceris, cujus exigua pars supra multam projecta ejusmodi ferè odoris reddet. Aqua hæc ad medicamenta apprimè utilis. Ad pestilentes febres utilissimè propinatur, præcipuè quæ exanthematibus veniunt, quia putredini maximè adversatur. Selibra pota per sudorem à corde contagiosos humores expellit. Venenorum vim eludere, & retundere solet. Ore subinde colluto halitus suavitate comendat. Odor ad animi deliquia prævalet. Distillata Limonum aqua mulierum facies expolit, vitiligines, & maculas emendat, varos delet, & acoros interimit. Corroborat, ejusq; palpitationi salutare remedium est.

CAPVT. III.

Odorata aqua ex Myrti floribus.

EX myrti quoque floribus distillata aqua, suavitate, & odore præstat, hortorum delitiæ, & ornamentum, maximè myropolis expetita. Myrsinum pulcherrimam puellam in hanc plantam mutatã fingunt Græcorum fabulæ, quod sui odoris præstantia, ac insignium virtutum cumulo virginibus præstaret. Vt jam dictis ante floribus tertio gradu respondet, ideo & tertium ei locum ascripsimus & suis etiam terrestribus partibus intestinus odor insidet, ut ex ea aqua & oleum insigne eliciatur, ut dicemus quod non aliis omnibus evenit.

Aqua

SECUNDVS.

Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda.

Aquam hæc est faciendi ratio, decerpuntur flores è nostrate Myrto sylvestri, cujus folia dilucius videntur, & aliquanto majora sunt: nam universus hic Neapolitanus tractus montes, & littora spontè eam fūdunt, ut hæc odore celebrior. Vitreo vase injiciuntur, vas aquæ balneo, vel cineribus mergitur, cui pileus, & receptaculum jungitur, obturatis, picatisq; juncturis, tunc è pileo illapsus latex odoratissimus exit.

Aqua ex Myrto venalis.

Qui vero myropolis distillant, æneo vase magnam fontanæ aquæ partem injiciunt, ac cauliculos teneros ramorum cum floribus decerptos, nam & frondes æmulum odorem proferunt, uti Romæ, & Cisalpina in Gallia fieri vidimus, ubi plantæ ob frigoris violentiam malè hospitantur, ut vix ad florem perveniant.

Aquæ myrti miræ fragrantie.

Sicut superius de floribus diximus extracta aqua super flores iterum atque iterum projeceris, & distillando eundem laborem susceperis, aqua miram acquirat odoris suavitatem. Aqua constringentis est facultatis. Potata halitus oris commendat. Ad oris item ulcera valet, & etiam super generosa obsonia inspergitur.

odo-

Odorata florum, Lavendula aqua.

LX odorata stirpe illa, quam herbariorum vulgus lavendulam vocat, nardi specie, ut verius pseudonardus dici deberet, quod odore nardum æmulatur, aqua distillata madendis linteis gratiores, & suaviore odore commendat tanta odoris fragrantia, ut omnes flores odoris iucunditate provocet, qua de re vestibus etiam inferitur, & in manuales fasciculos digeritur, balneis & hominum lavacris expetitur, elota que omnia, si permisceatur, odorata reddit, ob id vitiosa quadam vocabuli corruptione lavandulam vocant. Insolata servatur etiam ad varios odorum usus. Constat terreis spirituosisque partibus, ob id flores, frondes, ac tota denique stirps aquam, & oleum odoratum reddunt. Decerpantur flores veris exitu Junio, & Julio mensibus, purpurei frequentibus spicis sparsi, ex locis apricis & petrosis, nam gravius redolent, vitreis organis inditi, ac balneo, vel cineribus distillandi imponuntur, & aqua ex eis emanans ad omnes usus odoratissima. Frondes etiam distillantur, & eundem ferè odorem spirant. Si recentes flores habere non poterimus, siccos aqua biduo macerabimus fontana, vel rosacea mox subjectis ignibus fragrans elicitur aqua. Si olei quod nobis ex Gallia evehitur aliquot stillæ in fontanam irrorentur aquam, commixta, & commota ex oleo aqua, suavissimum odorem concipiet. Vel si siccos flores aquæ madendos impones, ac soli bene operculato in vase expofueris, eandem odoris
commen-

commendationem repræsentabit. Stillatitius odoratus latex fronte, & temporibus illitus catalepsi, & leviori hemiplexia, comitiali morbo, & syncope laborantibus succurrit.

CAPVT V.

Aqua odorata ex odorato Trifolio.

 Doratum Trifolium sui odoris commendatione distillatoriis Neapolitanis officinis frequentius venit, quod Tribulum vocant urbana Loti speciem. Referunt flores, & frondes eundem odorem, & etiam resiccata plenius redolent. In tempestatibus odor intenditur, ut locum in quo herba fata residet, suo odore repleat. Latioribus locis oritur, videturque ad odorem & hominum voluptate nata herba. Sylvestris odoris est infirmioris: Sed miror apud incolas, & peregrinos hujus herbae odorem in pretio non haberi, nisi in causa fuerit, non omnibus in locis odoris jucunditate ferri: sed ejus odorem pro locorum varietate intendi, & remitti. Hic maximus apud unguentarios usus, aqua per se sola, cum aliis floribus commixta, eximiam odoris redolentiam repræsentat. Decerpuntur floridi apices cum teneris frondibus veris initio, distillanturque balneo, vel cineribus.

Odorata

K

Odorata aqua ex Iaseminis.

Nascuntur apud nos Iasemini, vel Gelsomini flores odorati, & prætiosi tanta copia, ut nulla sint viridaria, nullæ mulieres, quæ in fictilibus vasculis non alant ob sui speciositatem & iuaveolentiam, & ornamentum, videnturq; florum omnium odorem superare, ut principatum facilem sibi vendicent. Et mane in viridariis deambulantes propè floridas plantas experiuntur ex eis gratum odorem halare, & ita animum exhilarare, ut homines hujus suavitate capti, & odoris iucunditate illecti, ab eis discedere non patiãtur, magnetina odoris virtute. Flores enim manipulatim componuntur, ut semper in manibus habeamus, quousque odoris gratiam exuant. Duo apud nos genera nascuntur, sativum quod tota Aestate floret & Autumno iucundissimi, & validissimi odoris, & sylvestre, quod remissius halat. Vitreis organis ex his difficillimè odorata aqua extrahitur, nam tenuissima odoris vis in summa florum cute residet, ut levissimo quoque igne abeat in auras, & odoris gratiam exuat, quod hoc argumento probatur. Si diutius in Sole manserint inolefcit suaveolentia, & in dori remanent flores, iidemq; sicci, nil prorsus odoris spirantes in totum rejiciuntur, & si digitis flores compresseris inolidis terrestribus partibus cum superficialiis olentibus se permiscens. suavitas illa madore intrinseco retusa, ignavo fatore contaminatur, cum minor pars olida à majori inolida supeditetur.

SECUNDVS.

59

peditetur, & mira odoris suavitas illa non pertinax cum inolidis partibus compensatur, ob id mea tempestate hominem non cognovi qui stillariis organis ex his suaveolentem aquam exugeret, nec unquam venalem expositam vidi. Nitemur igitur, & si odor in tenuibus, & superficialiis partibus insideat, maxima sedulitate, & industria extrahere, ut & si odor citissimè è floribus expiret, in aquis potissimum, & oleis apud nos commorare cogamus.

Odorata aqua ex Iaseminis.

Quia pars illa superficialia flatulenta est, & vaporosa, ne cum foetidis immisceatur, ob id organa ampla, eademque humilia requirit, ne debiles illi flatus, & vapores subnixi in ascendendo laborent, & inclinato etiam vase. Replentur igitur ex sativis Iasiminis vitrea vasa recentibus, & non resiccatis, nam potius ingrati, quam grati odoris aqua eliceretur, & aquae balneo collocentur inditis pileis, & optimè commessuris emplastratis, & picatis, levi igne brevi temporis intervallo coquantur, ut tenuissimum illum aerem expirent. Nec nimis flos incaleseat, quia si ex totius composito manaret vapor, ingrati esset odoris, sic vix exortus vapor in receptaculum exoneretur. Ac ubi paululum extillaverint, subducto igne amoveatur vas, & exceptam aquam super alios recentes flores irrorabis, & eandem operam impendes: sic secundo gratioris odoris fluet aqua. Vndè ter, & quater effeceris, & magnum acquirat aqua odoris effluviu, & si odore fragrat maximis etiam ad animi recreationem pollet viribus.

K 2

Aqua odorata ex Moschatulis rosis.

IN eodem distillationis genere difficillimæ sunt rosæ albæ ab insigni moschi odore, moschatulæ dictæ: habent enim & ipsæ in summa superficie tenuioris odores auram inspersam: ob id digitis confricatæ, nec moschum olent, nec eximia illa odoris suavitate delectant. Vnde sedulam operam navare oportet, ut distillatione ejus odor eliciatur. Decerpantur igitur non quæ à Sole exsiccæ sero pallidum colorem contraxerint: nec folia in terram delapsa: nam his nullus odor: sed quæ adhuc in folliculis convolutæ, & conglobatæ jam in folia explicantur, non projectis luteis illis apicibus in medio florum stantibus. Hæ in vitreum urinale collocentur, latum & contractū, sic leviaquæ balneo ne laboret ascendendo vapor. Excepta aqua denuo super recentes irrorabis, ut diximus, & distillabis, ut placidiorem magis paulò teneat odoris auram. Sylvestres etiam quæ passim in dumetis luxuriant, & si minoris odoris, non tamen dispari odore indonatæ, nam etsi videntur sylvestrem habitum induisse, non ita tamen odore viduatæ sunt, ut ne odoris commendatione distillari nequeant.

Aqua

Aqua odorata ex purpureis Violis.

T veris prænuntia, & prima inter vernos flores emicat viola, ita præcipue odoris commendationis, & utilitatis existit, ut videatur naturam ad hominum utilitatem creasse. Nam si eam spectes, maximè saturata illa sua urente purpura oculos recreat, & si per locum ambulabis, ubi ille consitæ sint, non parum olfactus miro illo suo odoris oblectamento capietur. In eadem specie florum sunt qui superficialium illum vaporem odoris spiritum possident: ut nisi citò discerpas, odoris effluuium expiret. Vnde prius decerpantur, oportet, quam solis vim experiantur, nam illico exolefcit odor, & siccæ nil penitus redolent, nec roribus madidæ, quia obtunditur. Decerpantur igitur tempore quo Solis calor virtutem non resolverit, eligantur nigriores, nam quæ saturatio re purpura nitet, præstantioris odoris fragrantia magis olfactui blandiuntur, non albæ vel delutioris coloris: nam evanidi odoris sunt, nec ortæ humidis, vel umbrosis locis. Distillantur eo more quo de aliis diximus, & recentibus aquis distillatis superinjectis denuo distillentur. Si enim in fontanam aquam inasperferis, ac per diei quadrantem immorari patieris, aquæ suum odorem conciliabunt, & si id ter, quater repetes, majorem violarum odoris gratiam sine distillatione nanciscuntur.

K 3

Ex Caryophyllis floribus odorata aqua.

Non in ultimis ponendus est speciosus, & odoratus Caryophyllarum flos, quippè cum omnibus de pulchritudine viribus, & odoris præstantia certet. Hi figulinis in vasculis à mulieribus foventur, his hortorum aræ decorantur, fasciculi olfactorii in hominum manibus versantur ad odoris gratiam, & animi vires recreandas. Aqua nõ minus difficulter quàm ex superioribus elicitur. Seligantur non albi, nec qui in candidis foliis cruoris notulis inficiuntur, non qui languido rutilant cocco, non sylvestres, nam non ut superiores odorem tribuunt: sed qui saturato cruore renident, & qui ex multiplicibus foliis flores conflatos gerunt. Projiciantur calathi, & quæ in medio stamina se ostendunt, rejectis etiam forfice unguibus ita enim vocamus partes illas albas, quæ petiolo, & calathio inseruntur. Frondes in vitream ampullam conjiciuntur atq; in aquam tepidè bullientem collocantur, ut tenuissimus vapor in summis frondibus insidens surrigatur ad pilei testudinem, & exillet. Si pulveris aliquid Indorum cariophyllorum in pilei canali circumdabitur, mirum in modum aquæ odorem augebit. Vires ejus validissimæ ad animi deliquia: nam qui animi deliquio consternuntur, si olfactui appropinquantur, maximè reficiuntur. Ad pestis contagia præstantissimè sum expertus, & ad febres contagiotas, & melancholicas cordis passiones.

Cap.

De odorata Liliorum aqua.

Estatis decus, & honor est Liliū suo incontaminati candoris nitore, ac venustate, ac blando suavis odoris effluvio ab omnibus concupitum, ut flos florum dici possit: ob id Iunonis rosam, & Veneris volupe vocatum: sed ab eo odoratam elicere aquam vix potest arte nancisci, nam vix Sole illustrati suum expirant odorem: nam tenuissima floris substantia, in qua odor ille residet, illico efflatur, ut ne vestigium quidem odoris conservet. Eligantur igitur solæ frondes vix è caliculo dehiscentes, rejiciantur stamina, mox vitrea in ampulla optimè stipatis juncturis, aquæ balneo reponantur, ac subdito molliu-fculo igne tantisper coquantur, ut vix flores videantur contabuisse maxima sedulitate, ne voto frustreris, & sic odorata elicatur aqua. Stillatitia ejus aqua parturientibus maximam præstat opem, ac pellendis secundis. Maculas è mulierum visu abstergit, rugas delet, candidatem carni conciliat.

CAPVT XI.

De odorata Narcissi aqua.

Est Liliū Narcissum dicemus cognatione odoris, qui plerunque in Liliū degenerat. Sunt, & Narcissi odore ipso suavissimi, cujus plura sunt genera: illum nos distillabimus qui croceis intus foliolis, foris albis cingentibus, ut Ovidius in Metamorphos. canit suavissimi-
& vio-

& violenti odoris, ferè soporiferi adeoque uberi odoris, ut sæpius odorati caput tentent, dicunturq; à *vaporibus* quasi torpeo, quod caput gravet torpedine. Si modo, quem superius diximus, distillabitur, odoratam fundet aquam, immò illius violentiæ magnam partem exuunt, ut tutius odorari possit, & violentiæ loco suavitatem recipiant. Eandē operam impendendo ex cæruleo Hyacintho odorata effluet aqua

CAPVT XII.

Aqua odorata ex Azadarach floribus.

Arborem illam, quam alii Loton, Arabes Azadarach dicunt, in Italia arbor Paradisi vocari cœpta, nomenque inde positum, quod flores pergrato odoris effluvio nares oblectent veluti Paradisi, cujus fructu Hispani ad numerandas preces utuntur. Arbor conspicuæ venustatis, & odoris est. Flores hi per aquæ balneum opera, & sedulitate ut superius diximus, distillati fragrantem aquam effundunt, quia flos tenuis ut laseminis, ideo parem illis operam exposcunt.

CAPVT. XIII.

Aqua odorata ex herbis.

Herbis etiam odorata elicitur aqua, quarū hoc capite aliquas commemorabimus, & per se solæ odoratæ sunt, & cum aliis commixtæ, & odorem, & salutem nobis conferunt, & primo de Ocimo dicamus, Græci Basilicon vocant, quasi

quasi regium, quod regio ejus odore, regio nomine dignum sit. Ex hoc extracta aqua suaviter redolet: sed odoratorior ex genere illo, quod minimis constat foliis, & odore celebrius: Neapolitanum vulgus Basilicum gentilem vocat. Aliud est genus ab insigni exoticorum odore Caryophyllorum, Caryophyllatum vocant, odoratissimam aquam effundit. Aliud est quoque quod ab odore mali citrii, ut nulla inter frondes, & citrium intersit differentia, Citratum vocamus, quorum aquæ olfactu cordi, & capiti profunt, & animi mærorem ex atra bile ortam emendat, & hilarem, & lætum reddit, & in animi deliquio salutare est. Caryophyllatum ad cordis affectus, illud que roborandum, cæteris aptius animi que deliquis præstat.

Est altera Ocimi species, quam Acinon vocant, Neapolitani Ardichella, à maxima cum urticæ floribus similitudine, in aquæ balneo odoratam manat aquam. Melissa ab insigni Citri odore Citraginem vocant, cujus distillata aqua corroborat, & animi mærores ex atra bile ortos expellit. Ad cardiacos effectus, ut citrium etiam prodest: quod si nares consulas non nisi citrium olet. Ex radicibus caryophyllatæ herbæ odoratis aqua exugitur, quæ eisdem cum caryophyllis exotericis effectus retinet.

CAPVT XIII.

Aqua odorata ex pluribus commixtis.

Diximus de simplicibus, nunc de compositis. Sæpissimè in distillationibus solemus, flores, & frondes commiscere, tum ad odoratoriorē

L

aquam parandam, tum ad medicos usus, tum ad mulieres decorandas Aquam rosaceam, vel aliorum florum moschatam conficies, si locatis in ampulla floribus moschi granum in pilei canali, vel rostri extremitate accommodaveris, & extillans aqua, & per moschum illabens, moschi odorem recipiet, & sic maximam moschatæ aquæ quantitatem parabis, id tamen moneo animadvertendum in compositionibus, ut non ex omnibus æquale pondus adjicias: nam quæ valentioris sunt odoris, infirmiores obtundunt, & in olfactu supeditantur, ut discerni nequeant: sed potentioris odoris minor, languidioris major pars opponatur, ut consonans ex his consurgat odoris harmonia. Exemplum damus, Rosarum partes duæ, Aurantium florum una, Lavendulæ dimidia, Trifolii odorati pars quarta, Myrti una & dimidia, indantur in vitreo vase, in cujus pilei nare Moschum collocetur, ut inde delabens aqua moschi odorem recipiat, & odoratissima manabit aqua: Vel capiantur Rosarum, Aurantium, Myrti, Trifolii odorati quantitates jam dictæ, & alternatim in ampullæ alveo collocentur, quibus adde Sambuci flores, Rosas moschatas, Lilia, summitates ramorum Citrii, ac vitrea in ampulla locentur. Interea in ollula vitro intus illita, Stirax, Belzoinum, Caryophylli, & Lignum aloes bulliant parumper: inde aqua supra flores spargatur in alveo operculato, & picato, & in rostri osculo granum Moschi accommodabis, Zibeti, & Ambaræ, ac levibus prunis per aquæ balneum stillantem aquam excipies. Vel recipiantur Basilici frondes, Mentæ, Mari, Iridis.

42
S E C V N D V S.

67

Iridis radicem, Salviæ, Melissæ, Lavendulæ, & Rorimarini, & his adjiciantur Caryophylli, Cinnamomi, Nucis myrasticæ pauca quantitas, ac Citrii cortices. Hæc omnia in aquis odoratis supradictis triduo macerabis, inde per aquæ balneum extillabis.

C A P V T X V.

*Quomodo flores in distillatione suos
colores, seu vires conser-
vent.*

Uia colores in plerisque sunt essentiæ simplicium, ut in auro, floribus, & aliis, ob id maxima sedulitate attendendum, ut colores cum aquis extrahantur, ut suo loco declarabimus posterius: qui non minus oculos oblectant, quam ad medicos usus præstant, nam in distillatione flores non solum vires: sed colores conservant, & fortasse locupletius, & ut à rosis incipiamus. Excipiuntur rosarum florum frondes, & præcipue quæ saturato cruore micant, taninæ vulgò dictæ, vitreo parvo vasculo accommodantur patuli oris, hoc vas intra aliud vas laxioris alvei inditur, quod substratas habeat rofas cujuscunque coloris fuerint, pileus, & receptaculum imponuntur, & picantur, & substrato igne vapor ex rosis subreptus in vasculum illabens, colorem ex rosis elicit, & cum succo admiscetur, & peracta distillatione, sumatur vas ex magni vasis alveo, & in fundo rosaceo, vel sanguineo colore tinctam reperies, & ex

L 2

73

68 LIBER SECVNDVS.

pilei nare clarissimam distillabit aquam, ut utramq; habeas, & cruentam, & claram: cruenta tam vehementis erit odoris, ut sapius odorata caput tentet. Potest & alio modo colorari. Vase rosis repleto extinctæ frondes in pilei canali accommodabis, & mox clauso vase, ignem subjicias: nam vapor pilei testudinem tangens frigidus vitro occurrens, vertitur in aquam, per pilei latera in canalem defluens per narem, coloratam aquam extillabit, secum habens odorem, colorem, & vires. Id etiam experiemur in purpureis violis, cujus si frondes in pilei canali circumpones, & alios flores in alveo ex pileo illabens calida aqua per canalem decurrens coloratur, & in receptaculū purpurea manabit aqua. Quod hæc majoris sit virtutis, quam simpliciter extillatæ, experti sumus aquam rosarum cruentam madefactis lineis frustulis, ac tempore circumpositis capitis dolorum illico amovere, quod non evenit ex clara distillata.

10.

73
43

69

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER TERTIVS.

In quo de oleorum distillatione
tractatur.

PROOEMIUM.

Diximus superiori libro ex floribus, & herbis odora-
tis de aquarum distillationibus, nunc ad oleorum extra-
ctiones properabimus, res digna admodum, & indu-
stria, labore, paratuque magno perficitur. In oleis, ut
diximus eximia rerum virtutes, & mirabiles latent o-
perandi vires, & si aliis vasis extrahi posse non nega-
mus: Nos tamen peculiariter hoc uno utemur, quo u-
strina dubium, & operantis socordiam non timemus:
Sed fornacem, & vas constituamus.

CAPVT I.

*Descriptio vasis, & fornacis ad oleorum
extractionem.*

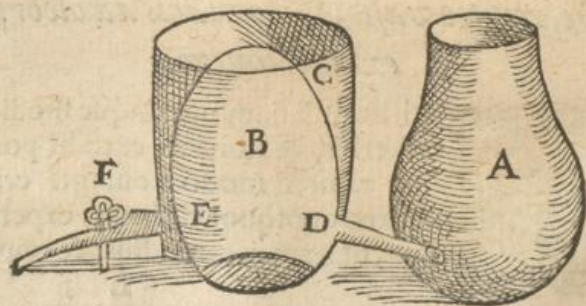

Est multifariam multisque modis olea
ex herbis, & floribus extrahi possunt,
hoc tamen modo contenti erimus:
nam eo quotquot vidimus, experti su-
mus, nullum commodius, & opportu-

L 3

74

nus reperimus. Fiat ahenum ad ovi similitudinem capacious, cujus latitudo duorum pedum, profunditas verò trium, in summitate collum angustum bene, & latum semipedale, pileo grandiori recipiendo accommodatum, ut ipsius latera extremo orarum suarum ambitu includat, pileus longo rostro aquam distillatam in receptaculum longo rostro diffundat. Vasis mox turris forma pileo circumponitur ex stannea, vel ferrea bractea, ut veluti vesica aquam interfusam recipiat, quo perpetuum insit frigus, & pilei testudinem superet. In imo canalem cum suo epistomio possideat, qua calefacta ad libitum exinaniri possit. Fornacula hoc modo paratur. A solo bicubitalis surgat rotunda, vel quadrangula forma è calce, & lateribus, pede supra planum erecta, pavimentum sternatur in cujus medio fenestretur. Fenestra ferrea tegete cooperiatur, qua laxius cinis egeratur. In summo rotunda erit tantæ laxitatis, ut ahenum vas in se recipiat, infra vas transverso ferro fulciatur tantæ soliditatis, ut ignis ardorem, & vasis pondus sustentet. Fenestella è regione ferreæ tegetis aperiatur, per quam ligna, & carbones injiciantur, eximia fenestella cineres è crate cadentes exerantur.

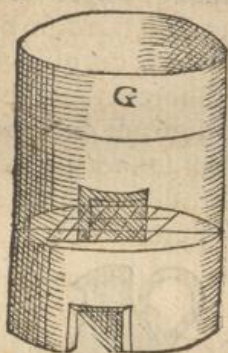

Vasis

TERTIVS.

71

Vasis hic erit usus. Repletur tertia pars florum, mox aqua fontana lymvida infunditur, ut flores, & herbas per semipedem excreseat: inditur pileus circumlitis orificiis, & imponitur fornaci, ac suppositis flagrantibus prunis incalescat, nam quamvis flagrantibus prunis suppositis stillatitia aqua ustrinae labe non maculabitur, ubi pilei aqua nimium incalescit, effusa extrinsecus aqua calida, frigida super infunditur, ut pileus frigeat semper, nam ex pilei rigore copiosior elicitur aqua.

- Ahenum, A.*
- Pileus, B.*
- Turris stamnea, C.*
- Rostrum pilei, D.*
- Canalis Turris, E.*
- Epistomium, F.*
- Turris, G.*

Prope pileum catinus aqua frigida plenus maneat, ut effusa in alium catinum calida, recens frigida super injiciatur.

Quomodo

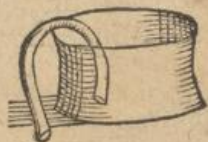
Quomodo oleum ab aqua separetur.

Uia hic vase oleum simul cum aqua exigitur, non parua nos tangit difficultas, ut separatorium quo aquam ab oleo segregemus, paremus: nos multa describimus, ut suo quique libito melius seligat. Aliqui infundibulum vitreum habent, intus aquam, & oleum effundunt, oleum supernatat, aqua in fundum occupat, in dice digito inferius os occupante, ubi quieverint, amoto inferius digito, aquam effluere sinunt, ubi tota effluxerit aqua, & oleum propè digitum descenderit, relaxando digitus parumper osculum, aquam guttatim effluere sinunt, ubi aqua effluere desierit, relaxato digito, oleum in ampullam effluere permittunt.

Alii hoc modo segregant per Siphonem paruum intortum tanta altitudinis, ut intra vas positus, altera pars foris descendat, Siphonis crus unum inum vasis petit in quo residet aqua, mox flatu aquam ad se trahunt illico aqua effluet, ubi aqua effluxerit, ad oleum ventum est

tum est, ut oleum in Siphonis cruore extrinseco erit, tunc digito osculum comprimunt, ut oleum quiescat, mox à vase amoto super aliam ampullam, oleum effluere sinunt.

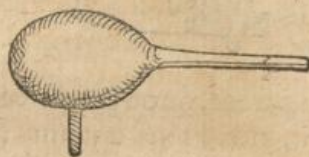
Alii vasculum parant, quod prope collum canalem angustum habeat, mox intus aquam, & oleum ingerunt, quousque ad canalos os perveniat oleum: nam semper aqua fundum, oleum summa perit, oleum è regione canalos perventum inclinato parumper vase, per canalem effluet.

At nos hoc vase contenti erimus, quod ex tot, tantisque optimum experti sumus. Receptaculum surgentis alvei parant, quod in ventre canaliculū habeat satis angustum hoc vaporarii rostro subjicimus, & ubi distillare desierit, & oleum & aqua in ejus alveo promiscue fuerit, impolito osculo vasis indice, obvertimus vas, ut

M

oleum supra innatet, & aqua in imo supra canalem residueat, tunc amoto digito, aquam per canalem effluere sinamus paulatim, quoad tota effluerit, ubi oleum canali appropinquabit, rostello indicem apponimus, ut per angustissimum osculum aqua guttatim effluat, ubi verò solum oleum in rostello erit, supposita alia ampulla, amoto digito, oleum effluere sinamus.

CAPVT III.

Odoratum oleum ex floribus Aurantii distillare.

Hoc modo qui sequitur, parari consuevit. Capiantur Aurantii florum quadraginta circiter libræ, ac memorato jam vase indantur, quibus superfundantur quindecim aquæ fontanæ, & subiecto igne, urgeto quantum vales cum memorata pilei infrigidatione, sic quatuor, aut quinque horis tota distillabitur aqua. Supra aliquæ olei guttæ supernatabunt rubei coloris. Maxima diligentia, & arte separandæ sunt, fragrantissimi odoris, nec aqua à suo odore degenerabit, quam venalem exponunt.

Prole-

TERTIVS.

75

Prolectum oleum erit pauca quantitate, ut vix ex sexcentis libris, una olei uncia excipiat. Sunt etiam qui vitreo urinali in aqua balneo ex solis floribus oleum cum aqua eliciunt, aurei coloris, mirabilisq; odoris: sed quam minima quantitate. Si aquam qua prius ex aliis floribus manavit, super alios flores irroraveris, mox distillabis ex aqua pretiosiori odoris, & olei majoris quantitate erit. Ex tot, & infinitis plenè utilitatibus vidi melancolica febris contagiosis, stomacho, & matricis doloribus præstantissimum esse pharmacum.

CAPVT IIII.

*Odoratum oleum ex Citriorum floribus,
& corticibus.*

Odem modo è floribus Citrii educitur oleum, & ex quadraginta florum libris, vix dragma elicietur. Differt ab eo, quod sit colore candidius, & odore infirmius.

Oleum odoratum ex corticibus Citrii.

Citrii cortices inciduntur usque ad album medullam, induntur vitreo urinali cum fontana aqua ad ignium cinerem, ex ducentis fructibus uncia elicitur præciosi olei, quod cum aqua promiscue effluit, segregaturque ab aqua. Plus ex acerbis quam ex nimium maturis excurrit. Si cum foraminulenta radícula, corticis ramenta fiant, parcius oleum colligitur, quia major spirituum pars evanescit in auras, & odor diffatur.

M 2

Sed

Sed si taleolis dimidiati ferè digiti dissectis, ac frustillatim concisis uteris, minor jactura spirituum fiet. Si prius aqua cortices macerentur, eademq; aqua distillaveris, plus reddet olei. Ex parvis limonibus quos vulgò Calabresche vocamus numero quinquaginta, vix duas drachmas elicies aurei coloris, in vitreo urinali cum aqua collocantur cum ignis violentia, quia combustionis labem non extimescimus. Vires ejus. Si oleum cum vino hauseris, viperarum, Scorpionumq; medebis veneno linendo vulnera cum lino. Perunctæ nares contra febres pestilentes, & pestem se muniunt. Gulam pulsus manuum, pedumque linendo contra melancholiam valet, roborat stomachum, & confert digestionem, oleum extractum ex primis fructuum rudimentis Aurantii ad lapides in vesica frangendos efficacax. Ex sex fructuum libris unciam olei clari, & odorati extraximus.

CAPVT. V.

Odoratum oleum ex Rosarum floribus.

Rosarum oleum, atque in minima quantitate: sed suavissimi odoris, ut referato vase, in quo oleum conditur, in rosarii medio florentis commorare videaris. In supra memorato vase decem libræ aquæ infundantur, atque florum quadraginta, ac ingentis vi ignis maxima aquæ quantitas educitur cum oleo, quod delabitur in receptaculum, difficillime que quoque colligitur.

Stillatitia aqua in lōgissimi, angusti colli phialā inditur,

4

tur, usque donec infundendo, ut ad summum os perveniat. In solari finito plusculis diebus: nam oleum solis calore ab aquis separatur, & plus acris nactum, leviusque factum, sursum evolat, & in oleum abit: nam bulla statim in fundo orta altum petit, cujus rei ego spectator mirabundus super natans oleum pluma derasi, & collegi. Nos id casu animadvertimus, quod nunquam putaramus ex rosulis oleum colligi, cum non pinguis essent substantiæ. Ex hoc experimento edocti alios modos in aliis tentavimus, voto successit, & amicis indicavimus. Ex Rosarum decoctionibus ramenta, quæ à pharmacopolis rejiciuntur denuò cum aquis distillata, & aquam odoratam, & supra aquam pingue quoddam odoratum in album oleum reduximus.

CAPVT VI.

Oleum odoratum ex Myrtifloribus.

SI triginta florum libræ Myrti in vaporario reponantur cum sexaginta libris aquæ fontanæ urgente vi ignis in pilei rostro, labuntur in receptaculum trigintaquinque odoratæ aquæ libræ: atque per summa aquæ oleum supernabit: sed parvæ quantitatis odoratissimum. Et si super extractam aquam tantūdem florum admiseris, & aqua fragrantior, & mira olei quantitas recipietur. Ex teneris ramorum summitatibus Myrti aquam extraximus etiam odoratam, & oleum: sed oleum nigri coloris prolicetur.

Oleum florum Caryophyllorum odoratum.

Non parua erit diligentia si paucitas odorati spiritus qui in sublimitate frondium subsistunt, foveaturq; ab impura sui mole vindicabis. Ex tribus libris frondium Caryophyllorum cum pauca aqua urgente vi ignis, cum aqua oleum eduximus rubicundum odoratissimum, simile illi quod extrahitur ab exteris Caryophyllis. Exit cum aqua lactea, argumentum quod sub ea oleum lateat, erit olei quantitas paucissima, ut vix duas oculi lachrymas æquet.

CAPVT VIII.

Oleum odoratum ex lasemini floribus.

In aquam, quam à vase vitreo testudine dicto vaporario ex domestico lasimino prolexeris in vas angusti, longissimi que colli indideris, mox ad insolan dum apposueris, quemadmodum in Rosis diximus, ascendent paulatim bullae quae in summo suae aquae in oleum abeunt. Supernatans colligitur purissima penna, recondiendum vitreo vasculo bene operculato. Vel si mavis, erit quaedam unctuositas præciosi, & fragrantissimi sui floris.

CAPVT IX.

Oleum odoratum ex floribus Lavendulae.

Herba, & Flores foveantur in vino prius, vel aqua aliquantisper, mox distillantur. Sic quoquomodo distillaveris, prolapsum oleum,

leum, & aqua odoratissima erit, quippe odor in sua tota substantia mergitur. Æneo in vase quod supra memoravimus merguntur flores Lavendulæ in magna aquæ fontanæ quantitate, & subjectis candentibus prunis, foras oleum, & aquam extillabit violentissimi odoris. Extrahitur etiam è frondibus, & simul ex floribus, frondibus olei color in nigro refuscens, è spica fragrantior excipitur, ut illud quod ex Gallia provenit, ubi florum ingens copia.

CAPVT X.

Oleum odoratum ex Rosmarini floribus.

Vex floribus, ita ex frondibus etiam Rosmarini præstantissimum elicitur oleum. In mense igitur Maio, quando planta plus satis eo tempore floribus, & frondibus veluti quodam viscoso humore, & lentore scatet: carpuntur flores, & summitatis ramulorum florentium, qui æneo vase repositi, effusa ubertim aqua, subjiciantur ardentissimæ prunæ, videbitur illico è rostro lapsum in receptaculum oleum coloris aurei, & ex solis frondibus viridis obscuri. Oleum quod supra innatat, colligitur ex siccis frondibus minus olei: sed plus coloris. Contrarium ex viridibus, Præter innumerabiles Rosmarini virtutes, quibus scatent Medicorum libri, validissimum experti sumus ad stomachum confirmandum, ad omnes nervorum infirmitates tenfos liniendo. Roborat caput, epilepticos juvat in vino haustum. Ad fugandos descensus, ad vocem deperditam ex frigida causa.

Oleum

Oleum odoratum ex Absinthii floribus.

FX Absinthii floribus oleum exugitur validissimum contra quam ceteri carulei coloris. Colliguntur igitur floridae comae Absinthii in ramulorum cuspidibus virentes, quae in aeneo vase cum aquis mergantur, suppositisque ignibus manat copiosa aqua cum oleo caruleo validissimo, odorato & amaro. Ex herba sicca oleum non exit adeo viscosum: sed minori copia. Est & aliud genus sylvestris ubique fruticans in ruderibus Puteolanis, & maritimis, vulgatius, amarius, & odoratius, floribus racematim congestis. Ex hoc commendatius oleum aromaticum non coloris tam carulei, & majori florum copia. Si obscurum oleum denuo cum aqua distilletur, clarius evadit, & hoc denuo distillatum transparentius profectò: sed suum retinet colorem: nam semper ad caruleum tendit. Vires innumerae: Sed nos his tantum contenti erimus. Mirificè stomachum roborat foris illinendo. Si puerorum alvi eolinantur vermes interficiendo, ex imo eiicit. Conducit corporis fluxui, tollit obstructions, obstat venenis.

CAPVT XII.

Odoratum oleum ex Maro.

Ruticat apud nos herbula quaedam vulgaris notitia, quam Sampsuchum Marum, vel Amaracum vocant, puto nostratam Majoranam

TERTIVS.

31

nam esse, vegeti, & fragrantissimi odoris, cuius spicatae summitates, & floridae carpuntur, & vasis jam dictis induntur, nec insolenti more exploditur aqua, & oleum coloris aurei, & sinares consulantur, caeteris odoratus. Præstantissimi est usus ad cerebrum, quasi à Deo ad huc solum usum creatum roborat memoriam, capitis doloribus prodest, oleum aqua immixtum, & agitatedum, naso absumptum ad stillicia juvat: stomachum restau-
rat.

CAPVT XIII.

Odoratum oleum Menthae, & Calaminthæ.

CRato mentas odore percurrit Mentha in acetariis, & dapibus nostris, ob id ad medicamenta eius oleum accersitur, unde maximo spirituum oblectamento è Menta exugitur oleum. Colliguntur è cauliculis fastigiis tenues spicati purpurei flores in siccis locis enati, nam pinguis, & riguis hebescit odor. Compositi in supra enarato vase, eodem que modo distillati, è viridi herba, oleum viride nigrans exugitur, sine flore, vel semine parum, aut ferè nihil excipies. Ex trecentis frondiù libris ferè uncia labitur Eodem modo ex calamentho (quasi pulchra Mentha) oleum elicitur coloris auri vegetius, & præstantioribus viribus, ut natura est feris herbis, cum Mentha sativa est. Olei munus est illitum lac coire non posse, roborat stomachum: contra serpentum venena valet, fronti illitum, si capitis dolorem non tollit, ferè mulcet.

N

80

Odoratum oleum è Pulegio.

 Olliguntur verticellati floridique vertices Pulegii tempore suo, tempore, quo floribus & feminibus ditissimi. Possunt etiam in solstitiis distillari, quia eo tempore etiam florent: nam à parente etiam revulsum, & pensile, & narnariis ipsis brumali tempore refloret. Flores & ramuli àneo vase induntur, ac solito more oleum exigitur lutei coloris exlivescentibus. Oleum aqua remixtum, ac naribus haustum prodest cerebri distillationibus, roborat stomachum. Vulvæ doloribus prodest, ac provocat menstrua: Serpentum venena heberat: gargarizatum prodest schirantiæ, valet ad tentos nervos, & fatidos oris halitus emendat, revocat eos qui animo deficiunt.

CAPVT. XV.

Odoratum Origani oleum.

 Acumina prætervium cauliculorum origani colliguntur cum suis spicatis thyrsulis semine, & floribus confertis, simul etiam cum frondibus, nam immortaliviret coma. Eliguntur è locis soli conditione lætis: nam ibi lætius fruticant: hæc vase àneo induntur, & urgenti igne supposito elicitur oleum aurei coloris jucundi: sed violenti odoris Serpentum venenis vino potum adversatur, linitum febrili malignitati obstat.

Cap.

TERTIVS.

CAPVT XVI.

Odoratum oleum è Salvia.

Quia idem modus, eademque operatio, idem
reperita doctrina non eget. Colliguntur fa-
sciculi floridi purpurei Salviæ ex locis aspe-
ris, & siccis cum suis seminibus, rejiciuntur
folia scabra, squalida, retorrída semper, & exucca: nam
si spicæ floridæ, seminosaque non fuerint, vix pusillum
vel nullum dabunt oleum: si plusculum quæris cum
madidis linteis alternatim positis, & depositis à gratis-
tis vi caloris ignis defendantur. Cujus vis ad muliebres
locos ad stomachum roborandum, & contra animalium
venena,

CAPVT XVII.

Odoratum oleum Chamameli.

EX Chamamelo, quæ in macro solo nascitur
colliguntur flores in summis cauliculis au-
rei bullati, suaveolentes, quando florere
incipit, nam à summo contra cæterorum
morem florem aspiciatur. Ex centum florum libris nõ
nisi olei binæ drachmæ manant viridi coloris. Bibitur
contra Serpentum ictus & calculos. Linitum febrici-
tantes sanat, si mox operimentis integatur, ut sudor e-
vocetur.

N 2

Odoratum oleum Artemisiae.

A Chamæmeli floribus non variat, nisi odoris disparilitate, ob id ramuli decerpuntur, qui fustigentur auri colore bullis, ex trecentis libris vix una excipitur olei uncia. Ex viridi plus olei: sed minus colorati, è sicca minus olei plus coloris nempè aurei. Muliebribus malis medetur, ob id parthenia prius vocata, partus enectus extrahit, menses & secundas cit, calculos deturbat.

CAPVT. XIX.

Oleum Ruta odoratum.

R X locis apricis, & siccançis decerpuntur ex rutaceis fructibus flores lutei cum suis capitulatis siliquis, gravissimi odoris, & saporis æstate hiantibus. Sylvestris longè acrior. Induntur vasi, & fervidis fornaculæ ignibus imposito cū aqua, oleum, & aqua jugi confluxio, irrequietoq; stillat, gravem vibraus odorem. Ex quinquaginta libris vix duæ drachmæ eliciuntur coloris viridis. Auribus in furditate infunditur. Contra morsus venenosorū animalium efficax, visus aciem exacuit.

Feniculi

e xi

Fœniculi odoratum oleum.

FX locis apricis, & modicè saxosis vulgaris
Fœniculi. Si quis primas ramulorum ger-
minationis legerit cum suis spicis, & sublu-
teis floribus, indideritque jam sæpius me-
morato vasi ad ignem, oleum eliciet odoratissimum, &
viride. Cujus usus ventris tormina mitigat ex flatu or-
ta: & ad excitandam oculorum aciem paratur. Contra
Serpentum ietus bibitur. Stomachum sedat. Sed si ro-
tunda muscharia in orbem radiatum circinata suo se-
mine onerata in aquis biduo madescant, inde vi ignis
oleum exugitur, & coloris aurei jucundissimi odoris.
Ex tribus libris ferè uncia exugitur: sed intra annum a-
marefcit. Ex sylvestri verò odoratius, & medicatius e-
licitur: sed à domestico dulcedine desciscit: nam gustu
est acriore. Sed à Germano amico edoctum experimē-
tum non reticebo ad extrahendum à fœniculo gummi
quoddam ad valetudinem tuendam nequaquam sper-
nendo. Fœniculi caules in summo vigore, ac medio
pullulatu existentis in taleolas palmares dissecti in vi-
treum tubum, vel argillaceum vitro sublitum palmaris
latitudinis, & sesquiduorum longitudinis immittun-
tur, donec tota cavitas expleatur: cujus fundus semiro-
tundus, & foraminulentus hic in fundibulis inseratur,
ut fundum complexu suo æqualiter infundat, & super-
na parte optimè obturata in fundibuli rostrum per fer-
ream patellam trajiciatur, cujus inum os in recepto-

N 3.

rium vitreum, immittitur supra patellam ignis undequaque excitatur: sed à tubo palmari longitudine distet. Tubo igitur incalescente ex Faniculi segmentis gurtula quædam exudant, & ignem urgentem fugientes per humidum foraminulentum in infundibulum, & ex eo in receptorium collectæ gummi præstant qualitate faniculi amula.

CAPVT XXI.

Ex Anisis odoratum oleum.

Muscarii Anisorum semina, colliguntur & prius aquis macerata in vase ducto projicitur aqua & oleum suavissimi odoris, & saporis ex tribus Anisorū libris exugitur uncia una olei, hieme gelascit: sed minimo calore liquefcit. Si vis ne id contingat: distilletur denuo cum aqua vitæ. Oleum erit coloris albidī. In annum amarescit. Eligitur semen recens & vegetum. Commanducatum oris halitum suaviorem facit. Præcipuum ad ructus, ideò inflationibus stomachi, & intestinorum torminibus medetur. Stomachum roborat. Contra animalium aculeatos ictus bibitur. Epilepsiam & vertigines discutit.

CAPVT XXII.

Corianni oleum.

Sic ex multo Coriānisemine pauca eligitur olei quātitas, ut ex tribus libris vix una drachma extorqueatur coloris aurei, & difficillime distillatur, Valet capitis dolorib.

Cap.

TERTIVS.

87

CAPVT XXIII.

Ex Lauro oleum.

Eguntur Lauri fructus Ianuario mense, vase & more solito distillatur, ex sex baccarum libris uncia exugitur una nigri coloris: sed vehementissimi odoris, & saporis. Exugitur quoque oleum urinali vitreo cum cineribus, Valet ad dolores artiticos, & ad tentos nervos. Serpentum venenis resistit.

CAPVT XXIIII.

Ex Cupressi fructu oleum.

EX Cupresso mare (nam foemina sterilis est) non galbuli qui nascuntur: sed in his intus dedit primigenia per quam minima Natura. Nam his dehiscentibus semen decidit praetenuc, & exile, neque facile colliguntur, praeterquam a peritis, nam diffiantur, & evolant. Ex sexaginta libris exugitur olei uncia viridis coloris, & odorati, fructus colliguntur Februario Mense. Vis maximae costringentiae.

CAPVT XXV.

Odoratum oleum ex radicibus Angelicae.

EX duabus libris radicis Angelicae in vase vitreo retorto ad cineres cum aqua, aut urinali vitreo prodit dragma una olei.

Quo-

83

*Quomodo olea præstantiora, & vali-
diora fiant.*

Oleum præstantius, & validius eveniet, si post distillatum, aquã cum oleo exuctam super alia recentiora semina effundantur, & mox distilletur, & aqua etiam, & oleum distillata super alia semina superfundatur, & tertio aqua, & oleũ denuò distillatum super alia semina diffundatur, & postremum validius, & præstantius erit. Exempli gratia. Capiantur sex libræ Anisorum cum sua aqua, ut diximus, & distillentur. Mox oleum, & aqua super alios seminum sex libras, denuò affundantur, & simul distillentur, & tertio idem fiat. Postremum oleum exuctum miræ erit potentia & operationis.

89

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER QVARTVS.

De distillatione oleorum exoticarum
plantarum.

P R O O E M I V M.

Diximus de olei florum, herbarum, seminumque nostratium, reliquum est de oleis extrahendis exoticarum plantarum: scilicet Cinnamomi, Piperis, & aliorum, quæ ex distitis Indiæ locis meridiei, & orientis nobis advehuntur.

CAPVT I.

De oleo Cinnamomeo odorato.

Nocipiemus à decantato illo oleo Cinnamomeo, quod inter exoticas plantas principem sibi vindicat locum: nam vehementissimo odore totas ædes, in quibus repositum est, replet, & si odore, mirificisque dotibus, cum plerisque conveniat, id sibi tamen vindicat singulare, quod etiam in deliciis principum habeatur, & in esculentorum condimentis. Ex maxima Cinnamomi quantitate,

O

primum quod animadvertendum est, feligantur cortices illi qui gustu vim acrem mordacemque sibi asciscunt, nam qui insipidi, & gustu fatui, aut nullum, aut ineptum oleum exudabunt. Cortices grossè contrundi debent, ac biduo prius in aqua macerari, mox æneo vasi indidum decenti aquæ quantitate, subjecto quantum vis igne, aqua cum vapore è corticum venis expresso in oleum versus per canalem in receptaculum regurgitabit, & vapores simul in receptaculum, ingressi, in oleum & aquã solvuntur. olei color aureus rufescens. Spiritus ille à molis suæ contagio exutus, in oleum abit præstantissimi, tenacisque odoris, ut distillando canaculo grato odore repleat. Nec in hac arte nobilius exugitur. Ex Cinnamomi libra egregiam operam navando, sæpius drachmam extraximus. Possumus etiam vitreo urinali cum decenti aquæ quantitate per arenam elicere oleum. In distillatione lactea aqua irrorat primo; quam bibendo os, & fauces incendit, argumentum in ea esse olei quantitatem: nam oleum, in aquam agitatam, cum vederi oleum desit, lactescit aqua, unde soli exposita, abit lac in exiles olei guttas, & videbitur oleum sub aquis fluitare. Et quia Cinnamomi spiritus calidi sunt, & tenues, illico in altipetos vapores vertuntur, & primum in oleum abeunt, & tunc inum aqua petit, & si alia sint immersibilia, Olei maximus ad omnia usus. Quæ novimus dicamus. Stomachum & caput roborat, ac vivificum calorem auget. Memoria, cordi, & animo prodest. Labantes evandolque vitales spiritus toto in corpore restaurat, eumque vegetiorem reddit.

Contra

Contra venena, & virulentos icūs demulcetricem,
& domitricem vinū habet.

CAPVT. II.

Oleum exoticorum Caryophyllorum.

Decimus Caryophyllos flores, qui nobis ex
India advehuntur, ex atro rufescentes, ca-
pitati exertim in adversus quatuor denticu-
lis sese stellatim decursantibus, odorati, gu-
stu acres, subamari, quorum maximus apud nos usus,
non ad obsonia modo: sed ad multa quoque medica-
menta. Caryophylli non exactius tundantur: sed ple-
nius indantur vase æneo cum aqua, ac violento igne e-
xugitur oleum coloris rubri: sed levis aurei coloris. Ex
florum libra unciam olei exuges: Sed si integri in vase
reponantur, post olei exustionem surgentes humidita-
te inveniuntur, si ita sacch aro condiantur, miri saporis
eveniunt, ac stomachum mirum in modum juvant. Si
exficcati sinas, denuò revendi possunt, nec fraus dete-
gitur, nisi gustu experimentum sumatur, nam languen-
tis saporis sunt, stomachum, caput, & cor roborant. De-
let febrium contagia. Dentium doloribus instillando
guttam, tollit illico dolorem ex causa frigida. Prodest
memoria, & mulierum locis haustum in vino stomachi
nauseam sedat Tollit sinopem, & capitis doloribus ex
frigido ortis. Si commissuræ linantur, medetur.

Oleum nucis Miristica.

Os hocaryon Græcis, nobis ea imitatione nux mos. hata dicitur, & myrpsica quasi unguentaria nux: nam iucundissimum spirant odorem, ut cum Cinnamomo de odoris suauitate certet. Eligantur recentes, & ea recens est quæ nullam sen ferit cariem, ponderosa, præpinguis, ut si pungantur aculeo, confestim è vulnuscule illo, oleagineus manet humor, damnatur levis exucta nigricans. In olei extractione nulla ab aliis disparitate variat, nisi ignem plus, vel minus adhibendo: contunduntur minus curiose, inde aquis macerandas finito per noctem, & diem soli vedendas, mox igni traduntur, cuius vis maxima, ex sex libris vix uncia una liquidi olei elicitur, reliquum in vasis collo sublimatum, in unguinis formam reperies. Quod si aquæ remisces, ac denuò distillabis, aliquam olei quantitatem etiam elicies. At si sub dio aquis pluuiis, & sereno cœlo reliqueris per mensē, vel duos, & mox distillabis, ex singulis libris singularem unciam exuges. Vfus ad cervicis linitiones, contra capitis descensus, & juncturarum dolores.

CAPVT IIII.

Oleum Cardomomi.

Rana sunt quædam apud seplasia, quæ vulgo granapadisi dicuntur. Græci Cardomomum vocant, quod amomo non sit dissimile,

mile. Eligatur grave terenti pertinax, farctum, odore nares feriens, gustu acri, subamaro, mordax, quod gustatu linguam adeò vellicet, ut os totum igneo fervore deflagrare videatur, tanta ei est comburendi licentia, si tale non fuerit, intelligito exoletum. Induntur grana urinali vitreo cum aqua ad cineres, ex tribus libris vix drachmam olei proleximus, oleum stomachum imbecille roborat, fert eis auxilium, quos deliquerit animus. Culinis etiam per condimenta creber invaluit, nam gratam palato acrimoniam exhibet. Auxiliatur comitialibus, Distentos spiritus, discutit.

CAPVT V.

Oleum Piperis.

ADferuntur ad nos ex India à piperiferis arboribus grana rotunda, vulgò, Pepe dicta. Eligitur non omnino nigrum, & corrugatum: nam grana quæ legitimam maturitatem senserint, ex solibustorrefacta, rugis deturpantur, rejiciuntur pertusa, & quæ cariem senserint: sed densa, & farcta. Sentit enim Piper carbunculationem cœli, injuriam, (ut aliqui tradunt) sic ut grana casta, & inania exhibeat. Nec linguam vellicant. Sunt qui Juniperi granis adulterent. Alii granis Virgæ sanguinaria, cum nacta fuerint à sole retorridam rugosamq; maturitatem, postquam cum siliquastris fervidis aquis ebullierint, quæ apud nos sæpè sæpius Piperis vicem præstant: nam tam æmula facie Piper imitantur, & rugas, ut nisi gustus consulatur, nullo insigni discerniculo notentur.

Sed præstans signum electionis, ut linguam, & palatum consulas, nam ea vehementer vellicant, calc faciunt, & exurunt, cum sapore quodam amariuscule. Si integrum ponatur in vase æneo cum aqua, & maxima vi ignis urgente, oleum exugitur, ut ex tribus libris vix sesquidrachma eliciatur. Sed Piper ad eò integrum, & incorruptum remanet, ut pharmacopolas fallat, ut de nouo pro integris vendantur. Si contundantur, & mace rentur plusculis diebus, plus olei dabit. Serpentum i-ctibus maxime auxiliatur. Tormina ventris discutit, ap- petentiam invitat, ac cibi aviditatem molitur.

CAPVT VI.

Oleum ex nuce Indica.

EX India nobis adfertur nux Græcis caryon Indicum dicta, prægrandis globus, circina- tæ rotunditatis, multis involucris intesta, nucleo intus molli, candido, carnoso. Me- dullæ libra in supra memorato vase imposita: ut ignis spiritus emissi in humorem solvuntur, ex sesquiuncia elicitur. Vase vitreo obtorto, ac probe superlutato, vel in cupellam arenariam imposito cum sua aqua levi igne distillata. Oleum est aurei co- loris rufescentis.

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER QUINTVS.

De Resinis distillandis.

PROOEMIUM.

Sunt, & sudorifera planta, quæ sudoris vice ex se vel fauciata gummi, & resinas fundant, quæ viscosæ tenacitatis, & consistentiæ sunt, ut cum ignis fervorem experiantur, in ampullosas excrescentias tumeant, & per collum distillatorii in inferiorem ampullâ integræ defluant. Nos ut ab ignavis partibus tenuës segregentur, & in oleum abeant ut ad medicamenta, vel odora menta uberiores virtutes adipiscantur, novo vase, novo modo, ac novo, & industrio artifice opus esse existimavimus, ut accuratiorem curam, & diligentiam, quam in aliis efflagitur, impendat. Ut rē igitur exordiamur.

CAPVT I.

Fornacula, & vas quibus Resinarum oleum eliciamus.

Abeto vas vitreum nō laxioris uteri : sed mediæ capacitatis, recto collo, quo sine ascensu, & labore vapor rectè fluat. hoc vas quia instrumenti musici leutum, vel testudinem efformatum est, testudinem

Voca-

vocamus, vel si mavis, obtorto vitreo vase uti poteris hoc luto obducatur, quod ex tomento, equino simo, & liquida argilla permixtum sit, à ferreo bacillo optimè subactò vix cultri crassitudinem æquet. Post igni vel ejus vice, soli credendum, ut exiccetur, mox denuo luto loricetur, sicceturque usque donec pollicis crassitudinem transversum æquet, ne cum ignem senserit in rimas fatiscat. Collum inferioris ampullæ os trajiciatur ne qua parte inter se committantur linoxyliño ovi albugine, triticea farina, & viva calce illinantur, occludanturque, ne tenues vapores expirent. Demum resina repleatur, ut duas alvei partes occupet. Fornax superioribus assimilis, nisi quod summa tantum testudo foramine aperta sit, capacis uteri vasis intromittendi in quo adamussim sedeat, ut vasis imum cum fornacis planitie coæquetur. Imposito vase, superponantur candentis prunæ, ut ubi caleferi cæperit, acriori igne urgetur, & infra languidior ignis subditur, nam ubi resina in ampullas extumuerit ad summum se erigens, & per vasis collum effluere tentans superiori calore percussa, & reverberata deprimitur, & commeabit retro, & sedabitur bullientis resinæ vapor, & hoc artificio per collum vasis defluens, inferior ampulla distillantales olei guttas recipiet absque super excrefcantis timore, & combustione.

MA.

Mastiches oleum quomodo extrahatur.

A Estiuis temporibus Leptiscus Mastichen sudat, quæ solis officio durata, gummi modo coit, peculiariq; vocabulo Mastiche vocatur. Hallucinantur autem qui ex ea oleum elici posse putant, eo modo quo alia resinæ solitæ sint: sed modo quem superius diximus. Obducatur vitreum vas, quod vernaculo vocabulo leutum vocamus, luto, mox in illud Mastiche injiciatur, ut duas alvei tertias repleat, ac supra fornacis restudinem collocetur. Supra cinis sternatur, ut coæquetur planities. Vasis rostro vitrea ampulla subjiçiaturingentis uteri, quæ stillantes guttas recipiat. Supra incendantur prunæ, paulisper donec exhalantes partes per vasis collum in inferiorem ampullam stillare incipiant, tunc urgeto ignem, ut Mastices intumescences bullæ vasis supremam partem attingentes, ex calore regurgitentur, castigentur, coganturque infra guttæ in sudorem solutæ per canalem defluentes in oleum abire. Nec inane opus efficiet, qui sponsia aqua frigida madefacta, sæpius receptaculum detergat superius, ut suo rigore in oleum abire cogat. Cum subjecta ampulla rubescit, & aqua olei speciem repræsentabit, ignem infra accendes sine resinæ tumefactiones ubi oleum nigrum colorem contraxisse vides tunc amove ignem, ne ustrinam oleat, nam rei combustionis argumentum est, ac frige facta fornace, submo-
vetur vas liquorem continens, & natantes guttæ argen-

P.

reo cocleari, vel alio quovis modo recipiantur, aureo colore renidentes, odorataeque, foris stomacho lintenda stomacho roborando, confirmandoque.

CAPVT III.

Oleum Carabis quomodo extrahatur.

As Leutum vocatum luto obducito eo modo, qualem supra exposui, ac Carabe incuriosè confuso replebis. Mox fornaci imponere convenit, incendaturque circularis ignis, qui per semipedem à vase distet, ut paulatim calescieri condiscat, paulatim approximando, dum supra vas supra modum incalcescat, & in hac re summa opera, summaque ponenda est cura, ne turgescens Carabe, in receptaculum labatur. Sic sex horarum spatio prodibit odoratum, & aurei coloris oleum. Sed inter diu per aliquot dies soli credendum: Sed à viris solertioribus alia distillandi ratio inventa est minus operosa, minus sumptuosa, & minus incuria aliqua si erratum sit, damnosa. Indatur carabes vitreo vase obtorto benè foris luto munito, ac subiecto igne, totum foras emanabit: sed odoris fæditate non cariturum. Tunc si odoris radium abolebis. In vitreum urinale copiosa aqua affusa redistilletur, & coloris prodibit aurei, & minus tædiosum, & iterum obtorto vase repetitum, ustionis virus magis evanesceat. Ex libra una duæ uncia evenient, cujus vires ad epilepsiam proficua, nares ac pulsus linendo, & ad cicatrices corpori concolores corpori reddendas.

Oleum

Oleum Belzoini.

BX Belzoino vocato præstantissimum etiam oleum elicirur, siue resina, siue succus sit, qui a fluis diebus, scarificato trunco, è vulnere pinguis exudat, ac sole arefactus, gummi modo adolefcit, inter omnes olfactu blandissimus. Contusus vasi inditur jam dicto, ac super incenso igne, sine virus redolentia, vegetissimi odoris oleum exhibit cum sua aqua, & per se jucundissimum, & ad unguentorum usum aliis odoribus admiscendo. Possumus etiam aneo vase jam recensito cum aqua contusum immittere, ac ex more distillatum oleum dabit virosum redolens, & ex singulis libris singulæ veniunt uncia. Si vitre o retorto vase distillabis obducto luto cū ignis violentia, & nigrescentis coloris, nec sine ustilaginis nota deterius, præstantissimum verò si quis aquis immersum denuo distillabit, & aurei coloris exhibit, nec ustilaginem recipiet, vel contusum in urinali coniectum, & aquis demersum, in arena languida vi ignis ad vasis collum ascendens, translucidum excipitur, & cum aquis denuo ad balneum distilletur, & oleum manabit præstantissimum. Caput roborat, & ad frigidos valet nervorum dolores.

P 2

Styra-

Styracis oleum odoratum.

SX Styrace arbore in odoriferis sylvis frequē-
tissima manat resinosa lachrima, flauentis,
vel rubescentis coloris, gratissimi, & perti-
nacis odoris. Cujus duo genera ex eadem
arbore sicca, & liquida. Dicemus de sicca. Styrax in of-
fas digeretur immittendas in vas jam superius dictum.
Superin jiciuntur prunæ, ut calefiat, & oleum manabit
fragrantissimi odoris. Ex singulis libris singulæ uncia
excipiuntur. Injicitur etiam in vas aeneum cum aqua,
eodem modo etiam oleum exugitur ad unguenta, sine
nidrositatis fæditate dubio. Sunt qui obtorto vase eā-
dem operam peragant: sed infra ignem minus luculen-
tum ardere oportet, & minister cum magna arte mode-
retur, ne ustilagine resipiat, & si nigrum fluet oleum
rursum in aqua distilletur, & aurei coloris, & jucundi
odoris prodibit. Liquidum Styrax gravissimi, & violē-
tissimi odoris, ut non sine molestia caput tentet; quia vi-
scosa lentitiæ, tenax & cum ignem senserit, infra in bul-
las extumebit, per vasis leui collum infundatur liquor
mox detergatur quam diligentissimè fistula colli, ne de-
fluentes per eam guttæ vitium contrahant, ejusque ni-
dore defœdentur, mox ignis superaccendatur, non in-
fra, quia illico extumescens per vasis collum regreder-
retur, ne ab ignis violentia superioris deprimeretur.
Tunc ex eo oleum manabit odoratissimum aliis un-
guentis admiscendum.

Oleum

Oleum ex Balsamo occidentali.

Affertur ad nos ex Hispaniis liquor quidam concretus albus, exigui, sed iucundissimi odoris, qui cum virtutes omnes Orientalis Balsami expleat, occidentale Balsamum appellatur. Magni apud nos prætii. In frustra divisum, trajectum que per fistulam valis in alveum, supra ignis accendatur, ac more solito non intumescens, evaporabit, quod ubi ceperit vapores educere, & ex se humidum exonerare, ignis ne deficiat, ne fluorem interceptat, quod si ustilaginis labe aliqua pollueretur, & nigri coloris, aqua perfusum, & immersum restilletur, & suavius, & coloratius exhibit, ex libra una uncia exugitur olei. Miræ sunt ejus virtutes ad epilepsiam, si sub lingua habeatur, vel lineatur palatus, & ad vulnera conglutinanda.

CAPVT VII.

Oleum odoratum Thuris.

Thurifera Arabia regione nobis Thus adertur laxato enim sui arboris prægnanti corice plaga, sub ferventissimis canis æstibus nanat Thus, quo utimur in suffitibus. Eligitur crassum, pingue, recens, odoratum, ut uberrimum oleum reddat. Repletur Thure vas, contuso applicatoque supra fornacis testudinem, ubi cava in medio perforata est, ac superposito vehementi igne, infra languido substrato, expuit in receptaculum oleum, quod sua-

ven eructat odorem: sed plus tibi feceris satis, si spon-
giam præ manibus habens, receptaculum forinsecus
aqua refrigeres, ita enim oleo si spiritus, qui per rece-
ptaculi alveum se agglomerant, in se ipsos reciprocant-
tes, eorum fervore refrigerato, castigatoque, in oleum
se se cogunt, suavi odore fragrantés. Vel indito Thus
in vas, ex tribus libris Thuris adjicito aquæ singularem
in obtorto vase luto loricato: accenso igne supra, & in-
fra, & ea quæ ante diximus facito, sic olei una, vel dua
uncia prodibunt cum aqua aurei coloris, quod odora-
tum halitum redit.

CAPVT VIII.

Opopanacis oleum.

Desluit Opopanax succus e laxato messib. cau-
le ferulacco, vel incisa radice, dum recense-
rumpit caulis. Eligitur levis, pinguis, friabi-
lis, tener, odore gravi, ob id ad medicamen-
ta oleum expetitur, nam odoratum halitum non red-
dit. Confractum inditur in dictum sapius vas optimè
luto munitum, ac fornaculæ committitur ad incalescē-
dum. Sex horis supra leniter ignis ferueat, dum aquam
evomat, Mox infra accenditur, & oleum scaturiet: se-
gregatur ab aqua. Ex libra una sex drachmæ satis sunt.
Si denno in vas impones, aqua affusa, quæ non minus
dodrante super emineat, accendatur que ignis infra, us-
que eodem oleum, & aqua manabit, parem operam
impedendo, & limpidius, & liquidius oleum tibi pa-
rabis.

Oleum

Oleum Hammoniæ.

IN Cyrenaica Africæ regione stillat lachryma in arenis, unde Græcis nomen Hammoniacum, Resinæ modo, vel gummi, è ferulaceo frutice. Eligendum pingue, & Resinosum, ut ex eo oleum medicamentis educamus. Dilingitur vas luto, mox ubi sole occaluerit, refertur Resina, & igni creditur coquendum, ut oleum expuat. Alii aceto solutum obtorto vase absorbendum curant, & eandem operam impendunt, & rubei coloris prodibit.

CAPVT X.

Oleum ex Terebinthina Resina.

Primam, tenuissimamque Resinam in oriente Terebinthi fundunt, & quam cæteris odoratiorem, quæ non nisi è vulneribus manat ex omnibus Resinis ei principatus datur. Eligitur alba, perlucida, colore vitri, odorata, & Terebinthi plus referens. Calefacta surgit in bullas, sufflaturque, ob id solito vase, & more distillatur. Possumus, & retorto vase, arenis immersum: sed ignis plusquam levis fiat, vas & receptaculum ex more refrigerando. Sic flavescente oleum pro singulis libris uncias octo exuges: nam ferè totum in oleum abit. In medendo contrahit vulnera: purgat, discutit, delingitur membrorum doloribus, & ad gracilitatem corporis emendandam: si ipsum in sole linatur non absque mangonum utilitate.

Oleum Picis.

Pix ex pinu recipitur, cum aestate vulneratur, sudore defluit ex Pinu inveterata anno proximo ab incisu. Antiquitus ante distillationis artem hoc modo exugebatur, auctore Dioscoride. Dum Pix coquitur in aeneis catinis, extensa supra prius arundinea tegere, ac lana supra tensa, è sublato vapore oleum elicitur. A tumente Pice, dum coquitur, attolluntur bullæ in orbis ambitu aliis rumpentibus, aliis subnascantibus, supra modum extuberant: ideo more solito distillatur. Optima nota erit, quæ purior, leuior, odoratior, nitidior. Exugitur etiam retorto vase vitreo levi igne ab initio, mox subiectis flagrantibus igni carbonibus, maximam olei quantitatem excipies: nam ex libra octo uncia colliguntur.

CAPVT XII.

Oleum ex Cera.

Cera colore fulva eligitur, subpinguis, odorata, pura, & mollis referens mellis halitum, quæ in præarido lentescat, subigi facilis, mittatque fila cum trahitur Mastichis modo, & recens non inveterata. Fiant pastilli Cerei, trajiciantur per collum vasis in alveum, ne collum maculent, accendatur ignis supra collum, ut superius admonuimus & levi igne in initio, in fine aucto, & oleum exuges flavum. Ex libra octo uncia prodibunt.

Si gelascit frigidis diebus reiteretur distillatio, aqua oleum tegente, ut liquidius proveniat, & quanto pluries, tanto liquidius. Est & alia conficiendi ratio. In fictili olla liquefcatur, adjiciaturque sarmentorum cinis, tribus Cerae partibus duas cineris adjecisse satis erit. Inditur retorto vitreo vase, & superponitur igni in principio levi, mox cum halitus prosperasse vides ad vasis cololum, madefacto frigida aqua linteo, cooperies. Sic extenuatum, excoctumque superioris frigoris beneficio per canalem in vas devoluitur. Si nigrum, & turbidum redistillandum. Sunt non pauca olei dotes, quas cognoscere volentibus ad medicorum libros, eos delego, ubi de Cera agitur. Oleum millecuplatam suae Cerae vim refert. Sed praeclearam habet virtutem ad cicatrices concolores corpori reddendas. Mulcendi nervorum doloribus, qui eis male torquentur.

CAPVT XIII.

Oleum Caphura.

Vncia Caphurae molita in aqua forti dissolvatur, & supra aquam manabit oleum excellentissimum. Colligitur penna. Valet contra caneros, & ulcera malefica ad plagas reddendum, vel admiscetur cum oleo vulgari, taliterque unitur, ut non vulgare oleum: sed caphurae oleum videatur. Vel Caphura minutatim concidatur, concisam in forti aqua, & ex halinitro, & chalcantio distillata, & clarificata in ampullam immittitur, & tripodi imposita, calido loco per diei medietatem statuo.

e

Hoc modo liquata Caphura, ubi clara, & lymvida supernat, eandem que ab aqua forti separatam per retortam distillo, ex qua distillabit oleum omnium pulcherrimum. Partium est omnium tenuium, & natura spiritali præditum.

107
IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER SEXTVS.

De oleo ex lignis extrahendo.

PROOEMIUM.

Dum adhuc distillandi ars rudis esset, ex lignis oleum exugentes illud in ollis, aliisque vasis comburebant, quæ quia nidrosi halitus ustrinam expuebant, vel potius artis rudimenta, nec poterant sua ariditate ore absorberi, & putore: extrinsecus corpori linendo suas vires experiebantur. At nunc multiplicatis inventoribus, ars ad summum peruenit, ut sine nidoris offensa, & ore absorberi, & corpori adliniri possint: Sed ne quid defecisse videamur, majorum adscita explicare non tædebit, dum ex oleosis lignis oleum extrudere conati sunt,

CAPVT I.

Vasa, & modi distillandi oleum ex lignis.

Extruatur Fornacula ex coctis lateribus in rotundam, vel quadrangulã formam, triũ pedũ altitudinis, duorũ latitudinis, in cuius superiori tholo planities in cõchæ modũ efformetur, ut velut lacus sub

Q 2

sideat, in cuius medio foramen relaxetur, per quod infra vasis collum trajici possit, ut circū quaq; igni torrerī possit. Vas vitreū luto equabiliter crustatū, vel argillaceū, vel æneū tenuiū lignorū resegminib. repleatur, ex quibus oleum exugere quæris. Ori inditur operculum tenuibus foraminibus pervium, ex quibus distillandū oleum fluitet, nec superioris vasis ramenta decidant. Demum vasis collum ampullæ inferioris ori intromittitur, ut operculum interjectum sit, ora circumligabis, ne spiritum expirent, è cuius regione fornaculæ lata fenestra pateat, ut cum oleum in inferiorem ampullam descenderit, introspecti possit. Postremo ab omni latere levi primum igne, mox acriori urgeto, sic lignum in oleum liquefit, defluetque in subjectam ampullam cū sua aqua. Cum prius liquor aquæ modo fluit, & desit, sequetur oleum. Vel duas accipies ollas, alteram super alteram statues, superioris fundus angustis foraminulis pervius, inferior os latum habeat, ut æque foraminulentum superioris fundum complectatur commissuræ super linantur luto duos digitos crasso, ut cum olei defluxus ex superiori fiat, inferior sine flatuum expiratione recipiat. Mox ollam lignorum ramentis oppleto: & imposito operculo commissuræ, muniantur luto, ne spiritum eructent. Mox fovea in solo fodiatur tantæ capacitatis, ut inferiorem ollam, & superioris partem excipiat, terra circumundi que complanata, & pacta: tunc carbones in strues congeruntur, & circumponuntur, & incandescant. Sed si quo vis modo fumus è commissuris erumpit, perit oleum, & lignorum ramenta in cinerem vertuntur.

Vnde

Vnde si fumus ex parte aliqua se substulerit, aggesta protinus argilla obstruatur. Cum carbones ardere desierint, & strues decumbet subsidetque, argumentum est exacti operis, eruta è terra inferior substrata olla, oleum & aquam excipiet, non sine fumido odore ex materia uisione, & hoc modo ex Guajaco, Cupresso, Agalloco, & similium olea parabant. Nunc autem artificiosius hoc modo parabimus.

CAPVT. II.

Oleum ex Guajaco quomodo exugatur.

Lignum ex nova Hispania aduectum patrio nomine Guajacum dictum, unicum, & precipuum est ad tenuissimam luis venereæ grassantis remedium, lignum tantæ duricie, ut aciem ferri respuat, ut vix ferrei, aut scobinæ limationi cedat, interna pars medullacea ex atro rufescente. Hoc ulcera de pascentia sanat, scabies feras, & cutem, cum tumet, in orbis ambitum callo squamatim compactili. Aliquando morbi furor in artus sævit, & ossa, ut nullo, nisi huic ligno cedat medicamento. Lignum igitur tenuissimè disseccatur, ut totum in minutissima abeat ramenta, eademque diu noctuque macerant in aqua vase diligenter obturato, ne vaporem, aut vim suam expiret per hebdomadam. Deinde vitreo obtorto vase capacitatis duplæ, bene foris argilla loricato, ignique lento imposito, ex libra unciam exudabit. Possumus quoque obtorto vase, & bene luto crustato, sine aqua ignis violentia oleum extrahere: Sed obscurum, & fumi nidore

male olentem: Sed si cum aqua iterum redistilletur, & virus quod oleum laesit abolebit, & lympidum, & odoratum eveniet. At si idem iterum atq; iterum exequeris & lympticus, & fragrantius prodibit. Oleum hoc inter nodiorum duritiem osseam, & maturitati rebellem illitu emollit. Ulcera, quæ per cutem pertinacius serpunt mitigat, extuberantes tumores exæquat, qui in ossum occalluerunt, erumpentes undique pustulas cohibet. Oleum citius, & violentius operabitur, quàm sui jus, & cremor ebibitus.

CAPVT. III.

Oleum ex Iuniperi ligno.

O Vajacolino naturæ dotibus & viribus vicina est Juniperus, huic quoque facta gallici morbi lues cedit sui odoris jucunditate, suavitateque contra sævientis pestis contagia prævalet: ex suo ligno odoratum oleum sudat ad multa quoque præcipua medicamenta: Lignum ascia dedolatur, usque eo dum abeat in scobem, quæ aliquandiu aqua macerata, ut remollescat, humoremque liberaliter combibat aliquot diebus, inditur obtorto vase, & incensis prunis manabit foras oleum cum aqua, separatur eo more, & ex quinque libris una exugitur olei uncia nigrescentis coloris, gravisque odoris: quod si lympidius quæris denuò stillabis.

Oleum

S E X T V S.

III

C A P V T III.

Ex Agalloco sive ligno Aloes oleum.

EX Arabia, India, & Orientalibus oris ad nos Agallocum lignum devehitur. Alii dicunt ex meridie, & fragrantius quidem esse. Eligatur recens, verum, non mentitum ex aspalatho: nam utrumq; jucundum spirat odorem: sed Agallochū eximium, aspalathus verò per quam exiguum, & angustum. Id in tenuia ramenta scinditur, traditurq; copiosa aquæ ad computrescendum. Scribunt enim odoratus futurum: si computruerit, nam marcore sibi suaviorem odorem adfiscit, ob id incolæ in frustra dissectū, sub terram condunt, & multo aggere obruunt, ut jucundiorē spirent odorē. Inditur cum aqua obtorto vase & suave igne oleum extrudit. Singularem in suffitibus gratiam habet, abluto ore illud suavitate commendat, quibus fætet, & ad multa myropolarum opera.

C A P V T V.

Oleum ex Aspalato.

Iusdem ferè speciei Aspalatus. Advehitur ex Syria, & Rhodo, & Cypro eligitur primi meriti ponderosus, qui denso cortice rubet, in purpuram vergens, suavi odore, tactū spissum, ponderosum, quod cæterorum more aquis demersum non protinus in sublime fertur: sed lapidis modo præceps sedit, nec unquam emergere consuevit. Unguentariis ad spissandum oleum, & suffitibus odoris suavitate expetitur. Exugitur oleum, ut ex aloë, & ad idem valet, & si languidius.

8.

112
IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER SEPTIMVS.

De aquis validis extrahendis.

PROOEMIUM.

Venimus tandem ad aquas validas, quarum magnus usus apud auri fabros, & chymistas in separando aurum ab argento, ut sine iis nil possint operari, in quib. maxima reident Naturæ secreta, quod antipathia quadam, & sympathia alia metalla corrodunt; & aliqua non corrodunt. Quæ aurum corrodunt argentum respuunt, & quæ argentum, aurum intactum relinquunt. Sic, & de reliquis fornaculas, & vasa diximus superioribus libris, ne quod alibi diximus inutiliter repetamus.

CAPVT I.

Aqua corrodens aurum.

Simplicia quæ in aquam soluta aurum corrodunt, sunt atramentum sutorium, sive vitriolum, halinitrum, Salammoniacum, commune stibium, sive antimonium, & argentum sublimatum, ex horum aliquibus, vel ex cunctis componitur aqua, quæ aurum solvit. Ex his varii varias com-
Prima

positiones, & tandem omnes aurum dissolvunt.

Prima describitur. Duæ vitrioli libræ, totidemque salis ammoniaci resolvuntur in pulverem, mox repletur vas vitreum retortum: sed prius terquater luto linitum, lutum ex floccis panno abrasis, equino stercore, & pilis sæpius remixtis, & pilis sæpius remixtis, & ferreo bacillo verberatis. Ampulla tota replenda non est: sed tertia pars, vel dimidia. Supra ferrum firmetur in fornace. Collum cum receptaculo conjugatur, & rimæ stipentur linteolis ex farina ovi albumine linitis, & ubi optimè resiccatae fuerint, subjiciantur ardentes prunæ, & cum simplicium spiritus exhalare ceperint, & vasis cacumen rubescit, danda opera est, ne una gutta citius, quam altera cadat, quam quinque horologii minuta transierint, & si citius ceciderint, periculum imminet, ne vitrum rumpatur. Cum spiritus in receptaculum regurgitaverint, & rubescit alveus, linteis aqua madefactis, vicissim tegatur, & cum calefacti fuerint, amoveantur, & frigidiores alteri apponantur, ne ferventes violentissimi halitus vas disrumpant: sed à frigore percussi in aquam cogantur: Sed cum vas, & receptaculum albis spiritibus replentur, vis ignis urgeatur: non enim amplius imminet periculum, ne rumpantur. Cū stillæ cessaverint, finito resedat ignis, & cinis, & ampulla à fornace amoveatur. Vel accipe libram, vehemētis aquæ, quæ argentum comederit, cui adjicias ammoniaci salis uncias tres, finito, eas corrodat, mox in vase vitreo affusa, vi ignis distilletur, & aurum corrodet. Vel accipe halitri libram unam, alteram antimonii, & in vas vitreum indita distilletur, & in butyri modum gelascit aqua, distilletur denuo, & liquefcit aqua, quæ aurum

R

corrodat. Vel æquas partes halinitri, & salis communis vel salis urinæ distillabis, ex his manat aqua, quæ aurum absorbeat. Vel halinitri, & salis ammoniaci æquas partes impones in vase vitreo retorto, luto munito, & quia uterque valentissimi est spiritus in distillatione imminet vasis fractura, ob id artificum maxima opus est diligentia. Conjungitur ampulla cum suo receptaculo optimè ne spiret: mox fornaci indito, & cum incipit calefieri, vehementissimi spiritus oriuntur, ut vas rubeat totum. Tunc amovendum est ab igne, ac supra molle pulvinar reponendum, ut quiescant spiritus, & in aquam abeant, post in fornacem redeant, & cum denuo ignei spiritus rubentes exoriuntur, vicissim eandem operam impendes, id usque donec simplicia in fluorem abeant.

CAPVT II.

Aqua argentum corrodentes.

Quæ vero argentum corrodunt, sunt calcareum, halinitrum, alumen, bolus armenus, auripigmentum, & cinnabaris; sed ea quæ communiter utimur, fit ex halitro, & alumine æquis partibus distillata, mira vi corrodit argentum. Vel duplum aluminis, Salnitrum, & bolus armenicus etiam absumit: Sed si his aliqua commiscueris, quæ aurum corrodunt, argentum intactum relinquunt, Coniunguntur hæc in vas obtortum vitreum luto munitum: subjiciturque ampulla, quæ stillantes guttas accipiat. Cum rubicundi spiritus violentissimi apparent, ne ha-

litus

SEPTIMVS.

113

litus expirent, ampulla subiecta, & vas obtortum ea parte, qua ora inter se committuntur, cerato linteo prorsus obducantur, & aqua frigida ampulla madefiat, ut superius admonuimus.

CAPVT III.

De Vitrioli aqua siue oleo.

Ocant chymistæ vulgo Vitrioli spirituofam aquam, veluti valentē, oleum Vitrioli quod verè oleum non est: sed medium quoddam interaquam, & oleum ut aquæ superiores.

Et si tamen eiusmodi aquam distillandi variæ sunt rationes, hæc tamen nimis usitata. Vitriolum in vase fictili aliquo desicca, usque ad rube dinem, mox contritum colloca in vase vitreo retorto, leuto dicto, foris diligenter luto munito, deinde fornaci dictæ, dictoque modo in aquis valentibus, subjice ignem primo lentū, donec albi fumi appareant. Tunc pone in receptaculū ventrosi alvei, ut capax esse possit violentissimorum spirituum, & sic continuabis semper ignem augendo per dici spatium, & exhibunt guttæ rubeæ nigrescentes: cum verò albis fumis albescet receptaculum, jam consummatum est opus: amove ignem, & finito quiescere, donec ignis, & cinis subsideat, ut à phlegmate separabis pone in ampulla vitrea ad cineres, vel balneum, & levi igne facito, ut in auras expiret, & receptaculum in vase aquæ frigidæ pleno mergatur, ut ardentis Vitrioli spiritus reprimat, & in aquam vertantur, vel madidis linteis superius cooperiendo, vel spongia aqua frigida inhibita linendo.

R 2

Vires innumeræ, quas apud chymistarum libros reperies, nos à nobis expertas apponemus. Gutta una quotidie vino albo mane assumpta, pingues homines demacrare facit, sine læsione, & gutta exhibita, quibus ruptæ sunt in pectore venæ, conglutinat, & sanat. Secunda aqua, quæ post phlegma stillat, valet epilepsia cū vino, vel aliquo liquore absorpta, Si vitriolum per horam in vitrariorum fornace distilletur, inde contusum ponatur in loculo ubi steterat vitellum albi ovi elixati duri, convertitur in aquam: sed non tātum vehemens, quæ est optima potui.

CAPVT IIII.

De Sulphuris oleo.

Diverso satis modo Sulphuris oleum elicitur, quod quia valdè necessarium est medicis, & chymistis, diligentius conscribemus, ab eo diverso quem diximus in Magia. Fiat vas vitreum in modum patinæ, vel fidelia, è centro patinæ surgat meta ejusdem vitri, supra quam catinus argillaecus constitui possit in modum crucibuli aurifabrorum. Hoc vas repletur Sulphure jam ignem passo, uti ad nos adfertur ex Leucogeis collibus Puteolanis. In medio ponatur elycnium xilinum, & incendatur, ubi ardere incipiet ponatur sub campana vitrea, & Sulphuris accensi flamma vasis vestigium non attingat, ne frangat, & ita ex campanæ oris paulatim aqua valida stillabit, vel oleum, ut dicunt, ut omnes aquæ valida.

Si

Si locus in quo ejusmodi vasa locētur erit humidus, major olei quantitas elicietur. Præterea si conclave in quo vasa constituta fuerint clausum erit, fumus intus constipatus majorem olei quantitatem dabit. Diebus pluviis major quantitas, & plus hieme quàm æstate.

Fit & alio modo rubicundum pro medicis, chymistis & aliis. Vivum Sulphur in tenuissimum pulverem redigatur, atque cum æquali olei Tartari parte commisceatur, mox in vitreum vas tribus horis coquetur, & in liquorem abibit, decoctum coletur per filtrum, & vitro inditur, & minimo calore siccescat, donec sanguinis imaginem acquirat. Digeritur, & massa tenuè teratur, pulvis supra marmor humido loco sternatur, defluens humor vasculo recipiatur, iterum depuretur, & humiditas absumatur, usque donec in oleum abeat rubicundum.

R₃

Oleum, & aqua Tartari.

It oleum Tartari, & oleum salis Tartari. Inditur Tartarum in vase recuruo vitreo, luto munito, & fornaci ardenti per sex horas extillabit oleum Tartari cum sua aqua, de facili ex aqua separatur, quia aqua innatat coloris nigri. Sed denuo distillatum crocei coloris erit, & comburitur ut oleum. At oleum ex Tartari sale paratur hac ratione. Comburitur in vitriariorum fornace Tartarum, mox humido loco super marmor extenditur, quod labitur in oleū, vel potius aquā duorū, vel trium dierū intervallo. Si citius voles in oleum vertatur, Tartarum calcinatum, & contusum loca in vesica hædi, aut bovis secundum quantitatem dissolvendorum, atq; sub aquis merge fortiter alligatam, ne per os penetret aqua, & horæ spatio in aquam vertitur, vel si ovi elixati duri loco repones dimidiati ut steterat vitellum, citò dissolvatur in oleum.

CAPVT VI.

Oleum Argenti vivi.

Imile his oleum ex argento vivo paratur, quod potius valida aqua dici potest. Recipiuntur Vitrioli binæ libræ, altera Salisnitri, altera verò aluminis: Sed vitriolum prius phlegmate purgetur, & rubificetur, alumen comburitur, & halinitrum desiccetur, Induntur vase vitreo recuruo

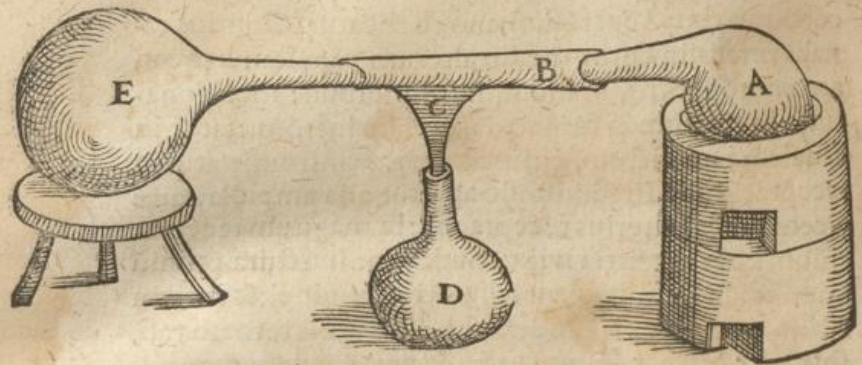
S E P T I M V S .

119

recurvo bene luto munito, supponiturque ori receptaculum maximè ventrosum, mox habeatur rotundus canalis vitreus, in cujus medio alterum canalem habeat, accommodeturq; in modum infundibuli: mox ponatur vas retortum in fornacula, collum intromittatur in canalem jam dictum, cujus altera pars intromittatur in receptaculum. In fundibulo aptetur alia ampulla, quæ vicem subeat alterius receptaculi: in magnum receptaculum libra argenti vivi intromittatur. Iuncturæ omniū lineolis xilinis alligentur cum ovi albumine, & triticea farina, ne expirent. Tandem subditur ignis retorto vasi, spiritus ex eo per collum vasis, & per canalem regurgitabunt in receptaculum magnum, ubi iidem spiritus simplicium argentum vivum tetigerint, vertunt in calcem, & receptaculum croceo colore adumbrant: tunc spongia frigida aqua madida spiritus reprimat, & si quid phlegmatis vitrioli spiritus redundant, in aquam labuntur, & in ampullam per infundibulum decurrent, ne in receptaculum perveniant: Vbi chalcantum spiritus effundere desierit, & argentum vivum nondum in oleum conversum fuerit, denuò retortum vas prædictis simplicibus repletur, & igni committatur, ut spiritus denuo vivum argentum pervadentes in aquam validā vertant: quæ aliud vivum argentum intromissum in aquam convertat, donec suppetant ei vires.

- A. Retortum vas.
- B. Canalis.
- C. Infundibulum cavum,
- D. Ampulla.
- E. Recipiens.

Oleum

CAPVT VII.

Oleum de Lateribus.

Recipiantur libræ duæ exiccatorum Laterum, & in frusta radiusculè contundantur, inftar fabæ, & argillaceo catino igni contumaci candescant, vel pala ferrea, & optimè igniti extinguantur in oleo antiquo centum annorum, & quanto vetustius, tanto melius. Mox laterculorum frustula indantur per collum vasis retorti, & subjiciantur ei prunæ, & manabit foras oleum cum spiritibus adeo validis, ut quamquàm receptacula aquis mergantur infra, supra frigida spongia foveantur, sæpissimè maximo cum bombo in partes dissiliat. Vires tensis nervis, frigidis apostematibus, ac frigidis distillationibus opportunæ.

Oleum

Oleum Salis communis.

ET si difficillima sit distillationum magistris eiusmodi olei extractio, tamen aliquos modos commemorabimus, ut usui nobis esse possint. Induntur sex libræ salis communis in vase retorto luto munito, ac ut in aquis validis sex horis vis ignis urgeatur, & foris aqua salito manabit, quæ in albandis dentibus utilis erit. Sed si aqua, quæ prius exierit, supra eundem salem contusum effundetur, & denuo, destilletur, idque ter, quater vicissim repetes, aqua validior profluet. Vel si Salnitrum distillaveris, & in distillata ejusmodi aqua commune sal projeeceris, ab aqua corrodendo absumitur, pone has aquas in retorto vase, & iterum distilla, & exhibit foras salis aqua, & in vase fundo remanebit Salnitrum integrum.

CAPVT IX.

Oleum Talci quomodo exugatur.

IN ferreo cochleari igneatur Talchum, & ubi optimè exanduerit, supra aspergatur aqua, vel plantaginis, vel rosacea: & id septies iterabis donec in tenuissimum pulverem redigantur, ut ferè in auras evolet, pulverem in argillaceam ollam condito, & vitrariorum fornaci per hebdomadam immoretur donec in candidissimâ calcem revertantur, calcem distillato, & valido aceto immerges, & supra calidos cineres ebullire fines, donec aquælympiditas conturbetur, mox amove acetum, &

S

in ampullam reserva, & aliud acetum in dito, eandem operam impendendo, quousque tota Talcis calx in acetum absorbeatur: acetum mox igne facito in auras evolet, & in fundo sal remanebit, super marmor sternatur, in humidam cellam, nam sal in humore solvetur, & in subiectum vasculum defluet, qui & facultatis usu ad mangonizandam mulierum faciem praestans. In cuius officio multi viri ingenio, & artificio praestantes maximis labore, studio, & impensis laborarunt: sed nil solidi reperiere.

CAPVT X.

Quomodo diversae qualitates aquae simul commixtae separentur.

Quia saepe casu accidit, vel necessitate, ut diversae qualitates aquae simul commixtae invicem separentur, & unaquaeque cum sua qualitate, quamquam impossibile aliquibus videatur, heri tamen posse sine ulla difficultate docebitur, considerando, quod nulla major contrarietas in rebus naturalibus, quam inter grave, & leve. Cum ego vitae aquam multoties distillassem pro potabili auro comparando, casu accidit, ut ampulla vi spirituum distilleret, ceciditque effusa aqua in aquae balneum, & temporis, & impensarum, & laboris taderet, capere cogitare quomodo separare potuissem, tandem utramque aquam in ampullam posui cum suo pileo, & receptaculo, conglutinatis commissuris, ne spiritus evolarent, levique balnei calore caput illico vitae aqua, quia levissima erat, in receptaculum delabi aquae signum in pileo praesentem tenui

tenuitate non videbatur, cū postea vidissem in pileo aque guttas comparuisse, cognovi aquam ascendere, unde amoto receptaculo, inveni aquam vitæ integram cū suo pondere transisse cum sua tenuitate, ut erat prius, antequam è suo vase dissiliret, & aqua reliqua etiam sine aquæ vitæ odore remansit, ut erat in balneo. Sæpissimè quoque mihi accidit in eadem vitæ aqua, & rosacea, & aliis, ut distillando frangeretur vas, & aqua foras effluendo, se cum arena commisceret, & cineribus, positisque arena & cineribus in ampulla, levi ignis calore aqua in suum receptaculum delapsa est, ut prius in sua erat natura. Aqua valida postquam argentum, vel aurū corrodisset, ei fontis aquam adjunxi, debilitando, projecique in eam aream tabellam, illico valida aqua aurū vel argentum exonerans, in tabellam se recepit in nebulae formam: extraxi laminam, argentum, vel aurum corrafi, & in corpus redegei, mox ne validæ aquæ jacturam facerem, utramque in ampullam indidi, & levi igne ascendit aqua, demum ubi spirituum ascensu pileum rubescere vidi, amovi ignem, & aqua valida, ut in sua natura erat, in fundo remansit. Præterea cum aurum ab argento valida aqua separassem, dissiliit ampulla, & aqua in cineribus periit, illico cineres, & carbones fontana lavi aqua, & in ampullam coniecta aqua, in tenues auras evolavit, reliquum in corpus redegei, & aurum, & argentum recuperavi.

124
IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI

Distillationum,

LIBER OCTAVVS.

Quo de extrahendis rerum virtutibus varia
experimenta traduntur.

PROOEMIUM.

Ne ab aquarum distillationibus discedamus, eas edocebimus, quæ rerū essentias extrahunt. Quilibet enim solers rerum naturalium, & celebris vestigator è plantis, earumque membris, nempè radicibus, foliis, floribus, seminibus, virtutes occultas, quintas essentias, colores, arcana, & magisteria eliciens, quibusdam menstruis, scilicet mediis liquoribus usus est, ad varias simplicium naturas variis, & peculiaribus. Sed pro omnibus communiter aqua vitæ: siquidem hæc sola instar omnium singulari quadam prædita est facultate tenuiores, & præstantiores partes segregare, elicere, & illis se inducere, humani generis in morbis avertendis, præcavendis ex corporibus ægritudinibus elisis, labefactatisque instaurandis, & quasi de novo restituendis operam latura. Reliqua medicinalia longè evincere vidimus, neque aliquid ei simile novimus. Præterea intra humanum corpus assumpta, ac foris illita, nullis cedere diuturnis experimentis exploravimus, ut Raymundus Lullius

Lullius integrum librum de ea re scripserit. Et ut veterum multorum divexata sunt ingenia ad varia organa, & modos excogitandos, ut eam probe tenuiorem, & puriorem redderent, quorumque nobis præstantiora visa sunt, recensere non pigebit.

CAPVT I.

Aqua vitæ extractio sine igne.

Rustici (ut à rudibus incipiamus) sua industria modum excogitarunt, vitæ aquã è vino sine ignis subsidio exugere, vidētes enim mustum sine ignis caliditate, suæ naturæ spontaneo impulsu sese commoventem æstuantemque ebullire, maximamq; spiritus quantitatem foras emittere, vasã orificio circumponentes, illam colligebant. Recens enim mustum è torculari ad vinaceam cellam transfectum, transmutatumque, jam jam effervere incipientem, sordiumque immundum eluuiem supra effundentem emanare, supra vasis osculum cavum tubum, sive ligneum, sive fictilem, quatuor, vel quinque pedũ altitudinis accommodarunt, qui ori par esset, & supra pileum constituerunt, cuius rostro receptaculum supposuerunt, mox juncturas fideliter agglutinarunt, ne quid vaporis, vel spiritus exhalaret, unde ex vaporibus è vino se erigentibus humor in receptaculum derivat, meritò musti spiritum vocemus, Græci ἀπυρόσακτος, quasi sine ignis adminiculo extractum sit.

Dolium, A.

Tubus ligneus, C.

Pileus, B.

Ampulla, D.

CAPVT II.

Aqua vitæ cum igne exuctio.

Aqua vitæ ex omni vino perverso, putridoque extrahi potest, & ad medicamenta, & ad eliciendas substantias idonea, solummodo ex aceto extrahi non potest, nam vinum, ubi propriam formam amisit fit acetum & acetum cadaver vini est. Accipe igitur vinum generosissimum, & vetustissimum, vel græcum, vel lachrimam nobis dictam, quæ ex Vesuvii Monte nobis adfertur, & quanto generosius, & vetustius, eò spirituosius: hoc immittatur in cucurbitam cujus duæ tertiæ partes repleantur, & pileo super imposito, & suo rostro receptaculum grandiusculum supponatur: nam quanto ventrosius, eò melius, ut maxime vis spirituum nondum in aquam conversorum capax sit, orificia optime committantur, & firmissimè oblutentur oportet, ne respirent, quam possibile fuerit, ne labo-

laborem & operam ludamus: nam & si in aliis rebus ne respirent, cavendum est: hic maximè necessarium: nam è vino excussi spiritus, in subtilissimos halitus resolvuntur, & nisi optimè luto coerceantur, in auras evolant. Hoc ubi factum fuerit, ampulla cineribus, vel aquæ balneo committenda, igne primum lento, mox copiosiore subjecto, ut lente in bullas tumens, temperatè distillet, vehementi bullitione vitata, ne effervesceat exundet: sed ne vel immoderatè fluat, vel nimia tarditate supprimatur, donec pars quarta appositi meri distillet, tunc supprime ignem, & in receptaculum amove, & vini reliquum sepone in aliud vasculum, nam ubi subtilissimi spiritus surrexerint reliquum vini cadaver torpet. Distillatum deuoò distillabis donec totius media pars profluat: idq; tertio facies, ut una ex quinque partibus in vase remaneat, & si quinto distillabis subtilior, & perfectior erit. Sunt qui ad decimam distillationem progrediuntur: sed nos usque ad quartam contenti sumus. Humorem hunc egregium in vasculo clausum, & luto optimè obstructum, ne evolet, excipe, & repone. Signum perfectæ distillationis erit, in cochleari argenteo pars aliqua distillati ponatur, & apposita accensa candela, si tota absumatur, & nulla penitus in fundo humiditas remanserit, vel madefactum in ea linteum, & accensum consumatur, vel injecta in ea olei gutta, & subsideat, signum erit absolutæ privationis humiditatis.

Quomodo

*Quomodo Aqua vite aliis modis ad la-
impensarum compendium ex-
trahatur.*

CAPVT III.

Ed quoniam ad eandē distillationem toties repetendam, ut superstes ille ex distillatione humor redistilletur, tempus, & impensae teruntur, ab ingeniosis viris varii modi, & organa ad posteritatem transmissa sunt, ut parcius, & cōpendiosius distilletur. Alii per serpentinum alembicū executi sunt. Est enim serpentinum vas, ut ante retulimus, quos per anfractuosos, & flexuosos canales spiritus è vino per longum iter deducit, ut aqua omni phlegmate spoliata in subjectum vas derivetur. Alii per triiceps, seu quatriceps, & septiceps vas, vel per hydram distillant (vas paulò ante retulimus) ut varia nota aqua exhibeant, nam ex superiori tenuior aqua derivat, ex inferiori phlegmate redundans, quas omnes seorsum servant. Alii simile vas excogitarunt in formam metae in summo turbinatum, in imo crassum. Hoc supra ampullam accommodant, ac probe superlutatum in arenariam cupellam imponunt, ac lento igne urgent, ex superiori pileo tenuior, ex inferiori crassior. Alii serpentino vase utuntur, & quale sit supra docuimus, ut salebroso, & anfractuoso itinere longo, & difficili attenuetur humor magis, & quod phlegmate gravefcit per aliud vas in medio canali existens, relabitur.

Alii

Alii oblongi colli vas camelinum, vel struthiocame-
linum vulgus materozzo vocat, nam quod per eiusmodi
vas distillatur, eo quod per alia effluit egregie præva-
let. Multi in prædicti vasis faucibus spongiam, perga-
menum, vel suberum accommodant, mox supra pileū
erigunt, ut nisi per cartæ poros, per spongiam vel sube-
rum nobilissimi, & longè tenuiores spiritus transmeēt,
& in horum poris intercipiatur phlegma, sunt qui spō-
giam oleo madefaciunt, nam phlegmati viam interclu-
dit, & sic semel distillando prævalet multiplici.

CAPVT IIII.

Quinta aquæ vitæ essentia quomodo fiat.

QE aliqui contra nos subsannent, quod quin-
tæ essentiæ nomen mixto indiderim quasi
quintum elementum dicam, vel quod cæ-
lum esse asseram, dicam quid per quintam
essentiam intelligam. Quintam essentiam voco formā
cujuslibet rei à corpore remotam, id est omni qualitate
sensibili, & elementalī orbatā, relicta tantū subtilissima
ejus parte per distillationem, ut ejus substantia sicut æ-
ther, sit (per similitudinem loquendo) cujus temperiē
admixtus sit calor. Cum enim quatuor elementa in o-
mni mixto admixta sint cum suis manifestis qualitati-
bus, cum omnibus suis elementorum impuritatibus, &
cū specifica virtus formæ adhæreat, ac subtiliorib. parti-
bus quādo ab elementorū fæculentia depurata sunt, vi-
detur quodammodo à suis elementis distare, ut quin-
tum esse appareat, & vere spirituales vis indicatur ad lō-

T

gè, & sanè vivendum. Ex hoc aliqui cœlum vocarunt, quod quemadmodum cœlesti influxu in nos agit, ita ad perniciosorum morborum profligationem efficacem illam vim quodam modo imitari videatur. Ex aqua igitur vitæ jam extracta efficitur quinta essentia aquæ vitæ. Hæc est illa aquæ vitæ essentia ad rãm præstantes, & egregias rerum virtutes extrahendas receptissima. Postigitur sexies, vel septies distillatam, ut diximus, illum pone in Pelicano, vel Geminis, & vase bene lutato ponas sub fimo equino, vel vinaceorum, vel aquæ balneo, ne deficiat ignis per mensem, & circulari facias, nam postremò videbis in fundo feces, & supra natantẽ quintam essentiam coloris cerulei, & lymphi. Tunc resera osculum, & sic foras mirabilis fragrantia manabit, cui nulla res comparari poterit: scito te optimum finem assecutum, quod si odor vel color non respondent, reclude vas, & iterum ad circulandum repone, donec signum assequaris. Demum extrahite à vase, & à scicibus separa, & optime clausam repone. Sunt qui primo vinũ per mensem sub fimo macerandum ponunt, donec suo marcore, contabescat, & mox distillant. Sed ejusmodi quintæ essentiæ tâta est vis, quod intra paucissimas horas rerum omnium fere quintas essentias extrahit, plântarum herbarum, radicum, seminum, ut quintam essentiam, cujusque essentiæ quintæ merito dici possit. Nil aliter efficiendo, quam simplicia in aquam illam imponendo, & ibi tribus, vel quatuor horis ad solem vel aquæ balneum cõmorari sinas, nam in simplicium penetralibus sese intromittens ex molis sinu, rerum oc-

cultas

OCTAVVS.

131

cultas proprietates proleprat, & surripit cum omnibus suis virtutibus multiplicatam, supraquam credi par est. Vnde merito quinta essentia est quaedam substantia e rebus extracta ab omnibus impuritatibus, & corruptionibus separata in se retinens vires calorem, saporis, & eorum proprietates, ob id sua puritate, & tenuitate illico corpus penetrans, & pervagans, illud immutat, alterat, & admirandas inde cit operationes.

CAPVT V.

Alius modus quintam essentiam extrahende di Faniculo.

Multi sunt modi, & penè infinitæ virtutes ex simplicibus extrahendi, & qualitatum extrahendarum, quorum quamplurima hic adducemus exempla, ut ex se alias ex his invenire condiscatur. Possumus ex radicibus, floribus, plantis, & animalibus vires extrahere, sive quintas essentias, eas tenuiter terendo, relinquendo sub fimo macerandas in cucurbita per 40. dies; post exemptas ad distillandum ter quater exhibeas, ut diximus, de aqua vitæ, mox ad circulandum, & cum signa consequeris sui odoris, saporis, coloris, scito te quintam essentiam assecutum, suasq; virtutes multipliciter exaltatas, reperies, & efficaciter operantes in solita, ut mira videantur, tam mirificam opem conferunt. Exemplum de Faniculo. Junio men se accipito radicem herbarum, & florū Faniculi libras decem, minutatim eas concide, totidemq; libras aceti vini generosi albi, repone in vi-

T 2

tro ad macerandum vase bene clauso, usque ad finem
 Octobris, quo tempore perfectam maturitatem asse-
 quuntur semina, quorum quadruplum pondus bene
 contusum, & in pulverem reductum albo vino qua-
 druplum mergatur, macereturque per diem, mox di-
 stillabis, & oleum, & phlegma promiscue effluet, oleū
 per vas in arenamersum à phlegmate separabis, quod
 radicibus, herbis, & seminibus recentibus infundito
 per balneum ter distilla, & præstantissimum habebis
 antidotum ad venena, ad corroborandum vitales spiri-
 tus, ac naturales virtutes.

CAPVT VI

*Quinta essentia Sefilis Massiliensis,
 Angelica, & Zedoa-
 ria.*

SI volumus aliter parare, parandi ratio talis e-
 rit. Radix Sefilis à sordibus mundata minu-
 tatim concitatur, & contusa diligenter ex-
 primatur, succusque expressus reponatur:
 residuas faeces calida aqua macerabis triduo, macerata
 denuo exprimantur, expressum succo primo additur,
 mox alia aqua affunditur, & post triduum expressus hu-
 mor priori additur, & sic consequenter affusio, & mace-
 ratio triduana, tandem exprimitur, usque dum in recre-
 mentis, neque odoris. neque saporis aliquid reliquum
 fuerit, post segmenta illa macerentur, & expressio ere-
 petita exhausta illi recenti injiciuntur, & hæc optimè
 obstructa per diem figulorum fornaci ferventissimo i-
 gni

OCTAVVS.

gni prostituta, in albicantes cineres convertantur, quæ succo jam collecto adduntur. Sed quod de radice diximus, idem quoque de herba dum floret, & postremo cum semen aperitur faciendum. Cuncti demum cineres, & succi in vas unum componuntur, & per filtrum ter defæcantur, defæcatim in circulatorium induntur, & per decem dies calido cinere circulantur, & materia in illis spissitudinem, & colorem aureum contrahit, & humor ex balneo elicitur, & oleitas in fundo residens reponatur.

Quinta essentia Angelicæ hoc modo extrahitur. Ex prima florū sobole anteq̃ ex suis radicibus prodeant diluculo ante solis ortum, dum adhuc roscido humore madent, vasculo vitreo, vel fictili vitreato excipiuntur, atque cæcopileo super agglutinato, per triginta, vel quadraginta dies in balneo ferventur, ibi enim melligo quædam se pandit, quæ per rostrum alembici distillat humorem perelegantem, & aureo colore, cujus duodecim guttæ tempore matutino exceptæ ore, valent contra paralytim. Ex Zedoaria quinta essentia hoc modo extrahitur. Radices minutatim conciduntur, concisis vinum rectificatum, id est aqua vitæ, donec trium digitorum altitudine super eas extet, in fundatur. Vasculum hoc continēs optime obstructum per dies naturales novem in digestionem relinquatur, tempore hoc elapso materia contenta in cineribus, vel arena calida, usque dum nihil præterea humoris exudet: vitato tamen adustionis vitio distillet. Ex distillatione hac exemptum quod est ex distillatione in vitro recenti per balneum traducatur, & tandem in fundo Zedoariæ essentia resi-

T 3

107

debit. At quomodo ex carnibus, odoribus, Ambara, Moscho, Zibeto, & aliis extrahatur, diximus libro de magia naturali,

CAPVT VII

De Elixiribus.

Res sunt Elixirum species, prima metallica, ut auri, argenti, & cæterorum Mineralium, ut Sulphuris, Arsenici, Chalcanti, & Halinitri. Secunda gemmarum, succini, Margaritarum, Corallorum, Smaragdi, Amethysti, Cristalli, & aliorum. Tertia Plantarum, & earum partium, radicum, herbarum, florum, seminum, fructuum, & similium. Elixeres ab essentiis, oleis extractis, & tincturis diuersi sunt, non tincturæ, quoniam sui compositi colorem amittunt, non olea quoniam pinguedinis expertia, sub aquis merguntur, nec essentiæ quoniam lymphiditate, perspicuitate destituuntur: sed tamen medium quoddam inter essentiã, & oleũ, & quia est aliquid coloris accedit, sunt etiam media inter tincturam, & essentiã, & habitu liquorem potius, quàm aliquid repræsentant. Dicunturq; Elixeres non à materia, & forma: sed à virtute, & efficacia, quorum vires sunt, ut spiritum vitæ essentialem, & ex prima elementorum temperie profluentem ingenita sibi qualitatis, efficaciam potentia, penetrēt purgent, instaurant, & conseruent. Elixir non ex uno simplice: sed vt plurimum ex multis constat. Dicitur primo de Bibinella, & hoc modo qui sequitur, paratur. Radix convenienti tempore fossa, in aqua fortiore, è radice

OCTAVVS.

135

è radice similiter tertia vice segregata, maceretur, atq; inde probe à curatione recondita, oneribusq; impositis degravata, putrefieri sinatur, donec flores suum vigoris gradum atigerint, qui tunc temporis decerpti, aqua è simili specie floribus similiter macerandi : sed in peculiari vasculo deponitur. Post hæc semen ubi maturitatem assecutum fuerit, contusum aqua simili maceretur. Floribus triginta dierum spatio maceratis, singula conjunctim distillentur phlegma cum oleo eliciendo segregatum per gemellos, per sex dies ex uno in alterum distillentur, vel usque dum ex partibus quinquaginta novem digerendo consumptis, sexagesima solum remaneat, circuletur, residuum illud exceptum reponatur. Diciturq; Elixir quasi vitæ conservativum.

CAPVT VIII.

Elixir ex multis simplicibus compositus.

Lii sunt Elixires ex rebus multis compositi, qui multiplicem virtutem habent. Vnum apponemus, quem ex multis, quos experti sumus, egregiæ virtutis cognovimus, vires quas vidimus, describimus, reliquas, quas reficemus ex *βοταμογραφία* accipies. Recipe florentis Salviæ libram unam, Origani, Hyssopi, Satureiæ, radicuni Bimbinellæ Absinthii, & radicuni Valerianæ ana uncias duas, Uvæ florentis, Rosarum rubearum, & albarum, radicuni Bistortæ, & Petroselini ana unciam cum dimidia. Rosmarini, Petroselini, Cheræfolii, Lavendulæ, Mari, Majoranæ, baccarū Juniperi ana duas uncias tertias cū dimidia.

Fenicu

Fœniculorum, Levistici, Mentæ, Fœniculi marini, Pulegii Camæmeli, radicum Mei, Melissæ, radicum Dauci, Angelicæ, Caryophyllatæ, & Liquiritiæ, Thimi, Calamenthi, Stecadis, Saxefragiæ, & Betonici ana drachmas tres, Mentæ gallicæ, radicum Tormentillæ, radicum Polipodii ana drachmam unam cum dimidia. Radicum Scorzonera purgatæ corticibus, & medullis viridium, non siccarum dimidiam libram.

Colliguntur simplicia hæc sereno tempore cum suis seminibus, saltem floribus, siccanturque in umbra nec aliquo modo aqua madefacta. Radices medulla præditæ primo purgentur rustico panno lineo, interiori medulla lignosa viridi humida, assiccentur sole, ac præparata juxta debitum pondus animadvertendo quod uncia sit octo drachmarum. Et quoniam omnium pondus æquat tres libras cum dimidia, addatur eis vini quadruplum, & si esset Creticum præstantius erit, saltem vinum Græcum Vesuvianum dulce, & sint libræ duodecim. Radices cantundantur optimè, herbæ tenuiter concisæ, & quia Scorzonera, oportet, viridis sit, ob id non apponitur quadruplum vini, ut in cæteris: Hæc omnia vitrea in cucurbita locentur, imposito pileo cæco, non rostrato, optimè conglutinentur junctura, ne respirent, ut Pelecani instar ascendens vapor refluat in suum alveum, ac aquæ balneo per dies quindecim ascendens, & refluens vapor circuletur. Interea aquæ vitæ optime ex optimo vino Græco in balneo aquæ libræ quindecim paratas habeto cum floribus Rorismarini distillatas, & sint florum libræ tres, & quindecim diebus maccrentur modo prædicto, Ziziberis albi, corticum

Fœniculorum

25

cum Citri, Nucum myristicarum, Maris, Galangæ, Calami aromatici, Acori veri, Coriannorum præparatorum ana unciam unam. Cariophylorum, & Cinnamōi duplum, Sandalorum Citrinorum ana drachmas tres, Cubebes, Cardamomi minoris, Piperis longi, Zedoariæ, Baccarum lauri, Cumini, Carvi, Dictami albi, Rapontici usualis, Pomi granati ana drachmas duas, Granorum Paradisi: Croci Sulmonensis, Rhabarbari perfecti ana drachmam unam, Seminum Anisi sesquiunciam, Mellis optimi libram dimidiam. Theriacæ optimæ & Mitridatii drachmas tres, Rosarum rubearum siccarum, Cardui sancti, Fanculi marini, & Scorzone-ræ ana drachmas tres. Deinde hæc duo composita simul admiscendo in cucurbita, aquæ balneo distillabis, aquâ calidam infundendo sæpè balneo quantum in ebullitione absimitur, & vasorum commissuræ optimè lutentur, ne respirent cum lineis tenuis, ovi albumine, & tenui frumenti polline conglutinatis, ut diximus. Cucurbitam supra tripodem brevium crurum accommodabis, intra ahænum vas cum bacillis optimè religatis, & firmatis, ne ex bullitione moveantur. Vbi verò distillare desierit, sæces optimè exprimantur prælo, exutus liquor denuo distilletur in vase retorto in eodem balneo, & has duas aquas admisceto simul in vitreo vase benè solido, & hæc simplicia super impones. Sacchari optimi unciam unam, Rosacei uncias quatuor, in canis semiunciam, Aromatici rosacei diamusci dulcis. Diamargariton, Diarhodon, Auri foliati sesquidrachmam, Rubini optimi semidrachmam, Margaritarum contusarum drachmas quatuor, Moschi, Ambaræ, &

Caphura semidrachmam. Hæc omnia in prorphyretico marmore triturentur cum optimo saccharo candido. Mox referetur orificium vasis subere, & pergamento, ne tantillum eventet, & soli apricari finito, & si sol non fervet, imponatur aquæ balneo tepido quadraginta dierum spatio ad macerandum, semper vas commovendo, ut fæces commisceantur, earumque virtutes aquis relinquuntur. Postremò requiescat, ut fæces subsideant in fundo, & vires in aquis pessumeant. Tandem capiantur Moschus, Ambar, & Caphura, cum Binella. Animadvertendo, ne senescencia simplicia intromittantur, corrosa, aut tarmis absorpta: sed in optimo eorum statu. Id summopere considerandum, neq; prægnantibus, neque puerulis exhibendum ob suam robustitatem, & præcipue ob Moschum, nam induceret pueris epilepsiam, aliasque ejusmodi species, & mulieribus impediret conceptum. Sic contra si pessu naturæ inseratur, exiccat muliebrium locorum humiditatem, provocat menstrua, prodest strangulationi matricis, favet conceptioni. Submovet ascendentes capiti vapores mulierum ob menstruorum retentionem. Multas præterea retinet vires quæ in Medicorum scholis continentur.

CAPVT IX.

De Clisso.

Sillatitium medicamentum, quod Clissuti vocant, hoc modo se habet. Quando unitis generis plantæ diversæ partes in suis virtutibus

OCTAVA VVS.

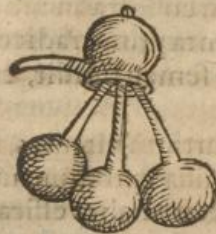
tibus exaltata, tandem collecta in usum commune esse
coeunt hoc modo. Planta primo radicem, hinc herbam
mox florem, demum semen fundit, cuiuslibet parti pe-
culiaris virtus inest.

Vnde si omnium partium virtutes, subtilitates, olea,
sales, & eiusmodi similia extrahuntur, & cum unum
quodq; eorum separatam habet efficaciam, & congres-
su, & societate mutua in unum corpus recurrunt, id
Clissus dicitur, cujus confectio tali modo perficitur. Ra-
dicibus, floribus, foliis, & seminibus maturitate abso-
lutis, scilicet in suo tempore evulsis, collectis, decer-
ptis, receptisq; ea distillando, putrefaciendo, subtilian-
do, & sal eligendo, & quibuscunque aliis modis jam
prius edoctis, maxima ingenii, & manuum dexteritate,
virtutes, naturas, ingenium in Naturæ sinu delitescen-
tibus, elicere, subducere, & extrahere.

Et ubi hæc omnia separatim alia in olei, altera in li-
quoris, altera in salis formam jam eliciisti, simul om-
nia jungantur, & in unam spiritualem essentiam,
eamque postea inseparabilem redige hoc modo.

Accipito tres cucurbitas æqualis amplitudinis, &
in parte inferna, ne ignis iniuriam sentiant, luto probe
munias, & virtutes jam dictas liquoris unam salis alte-
ram, & olei alteram: mox colla simul unias mutuo, &
alligabis, ut in unum orificium coalescant, omnia su-
perlutando, & demum pileum capace illorum collis
indes, & in fornacem accommodabis.

V 2

Hoc unum diligenter asservabis, quod si secus feceris, oleū & operā perdes, scilicet, ut unicuique ampullæ suū ignem ministrando, liquori levem, oleo ingentem, sali vehementem, ut se simul æquent, & æqualiter fluant. Erit igitur humor in cucurbita ceū fetus quando concipitur, & ex alvo nascenti velut materno ventre, qui se in cavitate pilei recolligens, per ejusdem orificium pluribus guttulis profluens, ut ex utero, à vasculo, quasi officiosa obstetricæ excipitur, & fovetur. Hic ergo erit Clissus, sive triplicatæ virtutes, qui medico usui remedia admodum salubria præstat.

CAPVT X.

De Tincturis.

EXtrahuntur ex rebus Tincturæ sive colores, nam verè, ut in multis cognovimus, essentias, virtutes, operationes, animas, & omnia in colore consistere. Si quis enim auri colorem extraxerit, optimum secretum nactus fuerit, dummodo metallum sine colore remaneat cum modica sui ponderis jactura. Extraximus è Rosis colorem, in quo maximus Rosæ odor inerat, & sapor, & erat præterea miri-

mirificæ virtutis. Tincturæ sunt partes simplicium pu-
 riores & efficaciore primæ, & nobilissima, ex quibus
 extrahuntur virtutes retinentes, & operationes. Extra-
 hantur è metallis, radicibus, herbis, floribus, semini-
 bus majori solertia, quam labore ab omnium elemen-
 torum mixtione liberæ tincturæ, aeris perspicuitatem,
 & puritatem subtilitate æmulantur, ut ex rebus, quibus
 extrahuntur calorem, splendorem & subtilitatem, abs-
 que ulla impuriore materia accessione, & substantiam
 adeo tenuissimam & purissimam, ut multorum anno-
 rum spatio nil faciunt in fundo receptaculi sui deponat
 sed perpetuo æquali puritate, & perspicuitate consistat.
 Et si rectè conditæ fuerint perpetua virtute vigent. In
 hoc, & ab essentiis differunt, quod simplicium ex qui-
 bus extrahuntur, colores adsciscunt, & inde nomen as-
 sumunt: Sed quia multarum rerum tincturas in no-
 stro naturalis Magiæ libro demonstravimus,
 superfluum mihi videtur, hic denuo
 adducere.

V 3

secus fec
 te ampul
 o ingen
 qualiter
 us quan
 no ven
 dem ori
 à vase
 etur. Hic
 edico u-
 colores
 us, essen
 & omnia
 um colo
 rit, dam-
 odica sui
 in quo
 præterea
 mi

142

IO. BAPT. PORTÆ
NEAPOLITANI
Distillationum,
LIBER NONVS.

Oleorum extractio cum prælo.

P R O O E M I V M.

Jam de distillatione opus ad Umbilicum produxi-
mus, oprimoque jure poteramus distillationi superse-
dere, nisi quidam distillationis modi superessent mediū
inter distillationem, & expressionem, cum multa sint
simplicia, quæ distillationem non patiuntur, ob id ex-
pressio cum prælo reperta esset huic negotio maximè
necessaria, ut sine ea hæc ars manca, & deficiens videri
posset, sed ad finem properemus.

C A P V T I.

Quomodo oleum cum Prælo extrahatur.

SVnt quædam simplicia mediæ oleosita-
tis, & pinguedinis, suntque etiam tena-
citatatis, & viscositatis, ut nisi maximo cū
labore oleū exugi queat. Ars enim mul-
ta usurpavit artificia, quæ ex experientia
aucupata sunt, ut sine laboris tædio, vi-
delicet

NONVS. 143

delicet præli machinamentis appressu, oleosam materi-
 am exudent, quæ antiquitas non ignoravit. Nam
 Dioscorides aquam quærens, quæ per se sola faciat un-
 guentum, id est oleum, & aqua mixtum, ita docet. Re-
 cens myrrha hæc tunditur cum pauxillo aquæ, dein
 Prælo, vel machinis foras exprimitur. Odoratissima hæc
 & impendio pretiosa ut per se faciat unguentum, Sta-
 cten vocatam. Vocant Græci Stacten, quod è stillatitia
 Myrrha fiat. Sunt etiam simplicia quædam adeò tenuis
 essentia, ut minimo ignis calore odores in combustio-
 nis nidorem abeant, videlicet Moschi, Ambaræ, & Zi-
 bethi. Suntque etiam maximi pretii: ut si oleum ex his
 eligas, multò plus valeant quam exissimari queant, nec
 sunt tam temerè igni exponenda, nam si ejus asperita-
 tem senserint, & in teneras auras evolant, & ustionis la-
 be inficiuntur: sed supra ejus vapores exposita, suum
 reddent oleum sine ustionis periculo, & ejus amissæ
 qualitatis. Non verò in olei expressione pretiosi, hoc
 utimur organo. Fiat ænea columnula semipedis altitu-
 dinis, intus inanis, palmaris diametri, crebris circa fora-
 minulis pervia, cui latera fidelia supponitur labris circum-
 undiq; erectis etiam ænea cum suo canaliculo. Reple-
 tur turricula rerum exprimendarum, supra imponitur
 ligneus modiolus, mox robusto torculo quam fortissimè
 constringatur, è foraminulis oleum effluet in fide-
 liam, & per canalem elicitur: Sed prius turricula,
 & lamina ferrea calefiant, donec digitorum
 tactum vix ferant, ut uberius
 oleum eliciatur.

Oleum

RTE
 I
 roduxi-
 superle-
 ent medii
 multa sine
 ob id ex-
 maxime
 detri
 hatu.
 oleosita-
 iam ten-
 erimo cu
 im mol-
 perientia
 cadio, r-
 delir

Oleum ex Myrrha.

MYrrhæ arbor in plerisq; Arabia locis gignitur. Laxatur ictu cortex, & proflit in tegetes lachrimam suscipientes: Sed alia caudici cohaerens adnascitur. Sativa Sylvestri praefertur. Inciditur bis eisdem cum Thure temporibus à radice usque ad ramos, qui valent, & sudat sponte priusquam incidatur stillaria dicta, cui nulla praefertur. Eligatur vetus lachryma, quia odoratior omni ex parte color, & quæ confracta candidas unguium modo, levisque venas ostendat minutis glebis, gustu amaro, acri, & odorato. Tunditur, & lineo linteo, vel sericeo laxioris contextus imponitur, arque super ferventis aquæ vaporibus ahæno extenditur, ut ascendentibus vaporibus affatim satietur, ubi aquæ diluto valdè permaduerit, ut fluere incipiat, liquida jam facta, organo imponitur exprimiturque. Sic purgatissimus Myrrhæ flos, aut Myrrhinum jus fluet vehementis odoris. Colluto ore ingratum halitus fetorem abolet, peruncta alarum virtus extinguit faciem linendo per noctem singulis mensibus juvenilem faciei colorem, & gratiam usque ad ultimum senium conservat.

CAPVT. III.

De Moschi oleo.

Moschi oleum ex Umbilici vomica quotannis Moschum exprimit. Animal concepta sanie in Umbilico, antequam rumpatur, suapte natu-

natura ad maturitatem spectat, ad quam cum ventum est, fera titilantis humoris noxio lancinatu laceffita, cotibus & faxis sese affricans longo in solatu candentibus magno oblectamento affricat, donec facto vomice emillario, tota sanies supra lapides effundatur, ita utriculus exinanitur, alvus post ducitur cicatrice, rursusque irruens sanguis replet umbilicum, & in consimilem vomicam extuberat. Hæc ex Aetio, & Arabibus excerptissimus. Moschum contritum supra bullientis ollæ aquæ planè tenso linteo humescet, prælo mox oleum exudat sine sui corporis iactura, laut ustionis nidoris metu, id in pretiosa odoramenta venit, eo alarum tadia, & grave sudoris virus aboleretur, & tandem omne quod in suavè halitum expirat, hac odoris gratia occultitur. Et ut summam dicam, omnia quibus admiscetur, odoris commendat iucunditate, extractum oleum tam vehementissimi odoris est, ut latè, fuscè que jactet odorem, & ejus momento tota domus repleat. Revocat, quos animus defecerit.

CAPVT IIII

Oleum ex Zibeto.

Simile quidpiam eruitur è genitalibus feræ Feli similis, è cuius natura odoratissima fordes emanat, quæ solet purgari, cum ea pars uligine scætet. Oleum simili jam dicto modo extrahitur. In pelvim humore perfusam sericeum linteum laxius contextum extendunt, vulgo taffetano dicimus, infra ignem accendimus, ut vapores surgentes bullientis aquæ linteum pervadentes Zibethi oleum

X

fluere faciant: collige & in vitream ampullā condito ad usum, nec aliquid de sua quantitate remittit: sed integrum se conservat.

CAPVT V.

Ambara oleum.

Vtrum Ambara veteribus cognita sit, aliorū iudicium esto: odoramenti tamen genus est ex Actio traditum, sunt fontes, qui illā scaturiunt, quemadmodum bituminis, & picis. Colliguntur ex piscibus qui Ambarā scaturigines degustarint. Præfertur in eo genere, quod fulvum, & præpingue est: Sed singulari quadam opus est solertionis attentionis industria, & providæ dexteritatis operosa. In labellum aqua inditur, & vi ignis solvitur in vapores, qui laxo linteo elevati excipiuntur, quod supra vasis ora tensum sit, cum fluitat, madefactum colligitur. Corroborat, omnesq; sensus vegetiores efficit.

CAPVT VI.

Castorei oleum.

Castor est animal amphibium, quod terris, & aquis vivat, liquorem habet quendam intra folliculos, Melleum, odore gravi, virus reddentem, gustu acri, tuniculis interseptum, quia cerosum, oleosumq; est, facile supra extensā linteā ex surrigentibus vaporibus in oleum currit. Si verò velimus obtorto vase vitreo sine aqua oleum exugere, è libra uncia manat: sed fædi odoris, & ustilaginem respicientis rubri coloris, si denuò cum aqua distillaveris, clarioris

clarioris erit coloris, nec tam graviter olentis. Oleum id venenis adversatur. Gutta cum vino datur comitibus. Occipiti illitum memoriam juvare vidimus.

CAPVT. VII.

Oleum Mitridatii, & Theriacæ.

EVM videremus Theriacam, & Mitridatium promissis non respondere, quæ majores sponderint, cæpimus anxius cogitare, quonam modo fieri possit, ut tam mirificis virtutibus non defraudaremur, cumque certo cognovissemus simplicium distillationibus qualitates ad summum evehi, & virtutes multiplicari, cæpimus Theriacam distillare, non ut aquam: sed oleum extraheremus. Vnde Theriacæ libram in obtorti colli vase luto optimè munito, & reficcato, igni commisimus, & inde olei drachmam nigerrimi extraximus: sed præstantissimæ virtutis, ut non solum quas majores nostri scripserunt: sed quod plus in recessu, quam fronte polliceantur.

CAPVT VIII.

Oleum Scorpionum distillatum.

Eodem desiderio stimulati libram olei Scorpionum prædicto retorto vase exposuimus, & oleum egregiæ virtutis extraximus, & ex libra olei unciam unam extraximus: sed acutissimæ, & præclarissimæ operationis.

X

Oleum Sacchari.

Difficillimè Saccharum in oleum abit, nam brevi temporis intervallo congelatur, undè multa hominum solertiorum divexata sunt ingenia, ut varias operationes excogitarent, & à variis variè excogitatae sunt.

Alii in argentea pateram Saccharum tenuissimè contusum injiciunt, ac aqua vitæ infusa, ut digito supereminet, tunc admota candela, accenditur aqua, mox argenteo cocleari exagitato, dum ardet, & cum ardere desierit, & aqua absumpta est, oleum in patera remanet liquidum: sed vix elapso Mense durefcit. Alii Arantiū malum medulla privant, & in extenteratum alveum Saccharum diligenter contusum imponunt, mox ignē levem circumaccendant: liquefcit Saccharum calore, & combibendo Corticis succum in oleum abit: Sed etiam tempore gelascit.

CAPVT X.

Ex seminibus Citri oleum.

EX omnibus seminibus oleum extrahitur: sed ad multa necessarium quod ex seminibus Citri, prius suis corticibus spoliantur, mox exactius in marmorea pila contundantur, vino irrorentur, & supra æreum vasculum igni imposita, argenteo cocleari exagitentur, & moveantur donec expirent vini humiditatem. Demum torculari imposita, & compressa fortiter, aurei coloris oleum foras exprimetur. Cujus rei vires contra venena mirifica, & præcipuè

præcipuè admiscendis odoramentis, nam nunquam rancefcit, & si longo temporis intervallo rancorem cōtraxerit, cum aqua remixtum, & bis, terve exagitat unæneo vase distillabis, nam omni phlegmate relicto, nūquam amplius rancorem contrahet. sic Limonis, Aurantii, & reliquorum ejusmodi generis.

CAPVT XI.

*Oleum ex seminibus Coloquintidis, &
Sinapis.*

Vnduntur semina suis corticibus, codunturque in marmorea pila, ac prælo, ut diximus, exugitur oleum. Quod linctum puerorum stomacho mire vermium quantitatem egerere facit. Eodem modo ex duodecim libris seminum Sinapis duæ olei vnciæ exceptæ sunt coloris aurei nigrescentis: Sed si prius aqua semina macerentur per mensem æneo vase, liquidius, & acrius provenit.

CAPVT. XII.

Oleum Vitri.

Vitrum optimum, & optimè lotum, & siccum conteratur, ut ejus granula, Milii aut Pappaveris semina æquent, contractum in vas vitreum accommodatur serie stratorum mutua ex linteis mundis, & siccis, in partes concisis magnitudine aurei nummi interjectis, vas in arena mergatur, ac substrato igne in receptorium oleum labitur coloris aurei, non sine adstantium admiratione.

INDEX CAPITVM

Prooemium totius Operis.

LIBER PRIMVS.

Primordia pandit distillationis ejusque causas,
& Instrumenta. fol. I.

Vtrum distillatio sit veterum, vel Recentiorum inventum.

<i>Cap. I.</i>	fol. I.
<i>Quid sit distillatio. II.</i>	3
<i>Quod à Natura nobis ars distillandi sit indicata. III.</i>	4
<i>De distillationum generibus, & de eo quod fit per ascen- sum per ignem. IV.</i>	6
<i>Distillatio per ascensum per Terram V.</i>	8
<i>Distillatio per ascensum per Aerem. VI.</i>	10
<i>Distillatio per ascensum per Aquam. VII.</i>	14
<i>Distillatio per descensum per Ignem. VIII.</i>	17
<i>Distillatio per descensum per Terram. IX.</i>	19
<i>Distillatio per descensum per Aerem. X.</i>	20
<i>Distillatio per descensum per Aquam. XI.</i>	22
<i>Distillatio per inclinationem per Ignem. XII.</i>	23
<i>Distillatio per inclinationem per Terram. XIII.</i>	26
<i>Distillatio per inclinationem per Aerem. XIV.</i>	27
<i>Distillatio per inclinationem per Aquam. XV.</i>	29
<i>De distillatione per Solis calorem. XVI.</i>	29
<i>De distillationibus per alios calores. XVII.</i>	32
<i>Vtrum simplicium qualitates in distillatione extrahan- tur. XVIII.</i>	34
<i>De varijs Vasuum generibus. XIX.</i>	38
	De di-

151 32

I N D E X.

De Distillatitiorum Materia. XX. 48
De variis Distillatitiorum Ignium gradibus. XXI. 46

LIBER SECVNDVS.

De odoratis Aquis eliciendis. 48.

De Aqua Rosacea odorata elicienda. Cap. I. 48
De aqua Rosacea distillata reponenda. 49
Rosacea aqua venalis. 50
Rosacea aqua, cujus pars una multas Fontanae aquae odoratas reddat. 51
Aqua ex Aurantium floribus odorata. II. 51
Aqua ex Aurantium floribus reponenda. 52
Aqua ex Aurantium floribus venalis. 53
Aurantium aqua eximia fragrantiae. 53
Odorata Aqua ex Myrti floribus. III. 54
Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda. 55
Aqua ex Myrto venalis. 55
Aqua Myrt. emira fragrantiae. 55
Odorata florum Lavendulae aqua. IV. 56
Aqua odorata ex odorato Trifolio. V. 57
Odorata aqua ex Iaseminis. VI. 58. 59
Aqua odorata ex moschatulis Rosis. VII. 60
Aqua odorata ex purpureis violis. VIII. 61
Ex Gariophyllis floribus odorata aqua. IX. 62
De odorata Liliorum aqua. X. 63
De odorata Narcissi aqua. XI. 63
Aqua odorata ex Azadarach floribus. XII. 64
Aqua odorata ex herbis. XIII. 64
Aqua odorata ex pluribus commixtis floribus. XIV. 65
Quomodo flores in distillatione suos colores, & vires conservent. XV. 67

I N D E X.
LIBER TERTIVS.

In quo de Oleorum distillatione tractatur. 69

Descriptio Vasis, & Fornacis ad Oleorum extractionem.

Cap. I.	69
<i>Quomodo Oleum ex aqua separetur. II.</i>	72
<i>Odoratum Oleum ex Aurantii floribus distillare. III.</i>	74
<i>Odoratum Oleum ex citriorum floribus, & corticibus. IV.</i>	75
<i>Oleum odoratum ex Corticibus Citri.</i>	75
<i>Odoratum Oleum ex Rosarum floribus. V.</i>	76
<i>Oleum odoratum ex Myrti floribus. VI.</i>	77
<i>Oleum florum Gariophyllorum odoratum. VII.</i>	78
<i>Oleum odoratum ex Iasemini floribus. VIII.</i>	78
<i>Oleum odoratum ex floribus Lavendula. IX.</i>	78
<i>Oleum odoratum ex Rorismarini floribus. X.</i>	79
<i>Oleum odoratum ex Absinthii floribus. XI.</i>	80
<i>Odoratum oleum ex Maro. XII.</i>	80
<i>Odoratum oleum Menthae, & Calamenthae. XIII.</i>	81
<i>Odoratum oleum ex Pulegio. XIV.</i>	82
<i>Odoratum Origani oleum. XV.</i>	82
<i>Odoratum oleum è Salvia. VI.</i>	83
<i>Odoratum oleum Chamemeli. XVII.</i>	83
<i>Odoratum Oleum Artemisiae. XVIII.</i>	84
<i>Oleum Rutæ odoratum. XIX.</i>	84
<i>Feniculi odoratum oleum. XX.</i>	85
<i>Ex Anisis odoratum oleum. XXI.</i>	86
<i>Corianni oleum. XXII.</i>	86
<i>Ex Lauro oleum. XXIII.</i>	87
<i>Ex Cupressi fructu oleum. XXIV.</i>	87
<i>Odoratum oleum ex radicibus Angelicae. XXV.</i>	87
<i>Quomodo Olea prestantiora, & validiora fiant. XXVI.</i>	88

INDEX.

LIBER QVARTVS.

De distillatione olcorum exoticarum plantarum. 89.

<i>De oleo Cinnamomeo odorato. I.</i>	89
<i>Oleum exoticorum Gariophyllorum. II.</i>	91
<i>Oleum Nucis Myristica. III.</i>	92
<i>Oleum Cardamomi. IV.</i>	92
<i>Oleum Piperis. V.</i>	93
<i>Oleum ex Nuce Indica. VI.</i>	94

LIBER QVINTVS.

De Resinis distillandis. 95.

Fornacula, & vas quibus Resinarum oleum elicimus.

<i>Cap. I.</i>	95
<i>Masticis oleum quomodo extrahatur. II.</i>	97
<i>Oleum Carabis quomodo extrahatur. III.</i>	98
<i>Oleum Belzoini. IV.</i>	99
<i>Styracis Oleum odoratum. V.</i>	100
<i>Oleum ex Balsamo Occidentali. VI.</i>	101
<i>Oleum odoratum Thuris. VII.</i>	101
<i>Opoponacis oleum. VIII.</i>	102
<i>Oleum Hammoniact. IX.</i>	103
<i>Oleum ex Terebinthina Resina. X.</i>	103
<i>Oleum Picis. XI.</i>	104
<i>Oleum ex Cera. XII.</i>	104
<i>Oleum Caphure. XIII.</i>	105

LIBER SEXTVS.

De oleo ex Lignis extrahendo. 107.

<i>Vasa, & modi distillandi oleum ex Lignis. I.</i>	107
---	-----

Y

M7

INDEX.

<i>Oleum ex Guajaco quomodo exugatur. II.</i>	109
<i>Oleum ex Iuniperi Ligno. III.</i>	110
<i>Ex Agallaco, sive Ligno Aloes Oleum. IV.</i>	111
<i>Oleum ex Aspalatho. V.</i>	111

LIBER SEPTIMVS.

De Aquis validis extrahendis. II.

<i>Aqua corrodens Aurum. I.</i>	112
<i>Aqua & Argentum corrodentes. II.</i>	114
<i>De aqua, sive Vitrioli oleo. III.</i>	115
<i>De Sulphuris oleo. IV.</i>	116
<i>Oleum ex aqua Tartari. V.</i>	118
<i>Oleum Argenti vivi. VI.</i>	118
<i>Oleum de Lateribus. VII.</i>	120
<i>Oleum Salis communis. VIII.</i>	121
<i>Oleum Talci quomodo exugatur. IX.</i>	121
<i>Quomodo diverse qualitatibus aquae simul commixtae separantur. X.</i>	122

LIBER OCTAVVS.

Quo de extrahendis rerum virtutibus varia
experimenta traduntur. 124.

<i>Aqua Vitae extractio sine Igne. I.</i>	125
<i>Aqua Vitae cum Igne exuctio. II.</i>	126
<i>Quomodo Aqua vitae aliis modis ad laboris, & impensarum compendium extrahatur. III.</i>	128
<i>Quinta Aquae vitae essentia quomodo fiat. IV.</i>	129
<i>Alius modus Quintam essentiam extrahendi de Fani- culo. V.</i>	131
<i>Quinta essentia Sefelis Massiliensis Angelicae, & Zedo- aria. VI.</i>	132
	De

INDEX

155

<i>De Elixiribus. VII.</i>	134
<i>Elixir ex multis simplicibus compositus. VIII.</i>	135
<i>De Clisso. IX.</i>	138
<i>De Tincturis. X.</i>	140

LIBER NONVS.

Oleorum extractio cum prælo. 134.

<i>Quomodo oleum cum prælo extrahatur. I.</i>	142
<i>Oleum ex Myrrha. II.</i>	144
<i>De Moschi Oleo. III.</i>	145
<i>Oleum ex Zibeto. IV.</i>	156
<i>Ambaræ Oleum. V.</i>	146
<i>Castorei oleum VI.</i>	147
<i>Oleum Mitridatii, & Theriacæ. VII.</i>	147
<i>Oleum Scorpionum distillatum. VIII.</i>	151
<i>Oleum Sacchari. IX.</i>	148
<i>Ex Seminibus Citri oleum. X.</i>	148
<i>Oleum ex Seminibus Colloquintidis, & Sinapis. XI.</i>	149
<i>Oleum Vitri. XII.</i>	149

F I N I S.

X 2

INDEX MATERIARVM.

A Bsinthii florum oleum odoratum	80
Agallachi ligni oleum	111
Aloes ligni oleum	111
Aluminis aqua corrodens	114
Amaraci oleum odoratum	80
Ambare oleum	145
Ammoniacy aqua corrodens	113
Ammoniacy oleum	103
Angelice quinta essentia	132. 133
Angelice radicum oleum odoratum	87
Anisi oleum odoratum	86. 88
Aque valide corrodescentes metalla	112
Aque vite extractio sine igne	125
cum igne exuctio	126
Aurantiorum florum aqua	51. 52. 53.
Ardichellæ aqua	65
Argentiviui oleum	118
Artemisie oleum odoratum	84
Aspalati ligni oleum	111
Aurantiorum florum oleum odoratum	74
Azadarach florum aqua	64
Balsami occidentalis oleum	101
Basilicæ herbe aqua	64. 65
Belzoini oleum	99
Calaminthe oleum odoratum	81
Caphuræ oleum	105
Carabis oleum	98
Cardamomi oleum	92
Caryophyllatæ radicum aqua	65
	Castorei

I N D E X.

157

Castorei oleum	145
Chamemeli oleum odoratum	83
Cerae oleum	104
Cinamomi oleum odoratum	89
Citriorum florum aqua	51
Citriorum florum oleum odoratum	75
Citri seminum oleum	148
Coloquintidis seminum oleum	149
Colorata florum aqua	67
Corianni oleum	86
Cupressi oleum	87
Elixirum species	134
Florum aqua colorata	67
Florum tinctura	140
Fœniculi oleum odoratum	85
Fœniculi quinta essentia	131
Garyophyllorum exoticorum oleum	91
Gariophyllarum florum aqua	62
Garyophyllorum florum oleum odoratum	77
Gelseminorum aqua	58. 59
Guajaci ligni oleum	109
Halanitri aqua corrodens	114
Harmoniaci oleum	103
Herbarum aqua odorata	64
Herbarum variarum elixir	135
Jaseminorum aqua	58. 59
Jaseminorum florum oleum odoratum	78
Indicæ nucis oleum	94
Juniperi ligni oleum	110
Laterum oleum	120

T 3

INDEX

<i>Lavendule aqua</i>	56
<i>Lavendule oleum odoratum</i>	78
<i>Lauri oleum</i>	87
<i>Lignorum oleum</i>	107
<i>Liliorum aqua</i>	63
<i>Limonum florum aqua</i>	51.54
<i>Limonum oleum odoratum</i>	76
<i>Loti florum aqua</i>	64
<i>Majoranæ oleum odoratum</i>	81
<i>Mastiches oleum</i>	97
<i>Melissæ aqua</i>	65
<i>Mentha oleum odoratum</i>	81
<i>Miristicæ nucis oleum</i>	92
<i>Mitridatii oleum</i>	147
<i>Moschata aqua ex pluribus commixtis</i>	65.66
<i>Moschatularum rosarum aqua</i>	60
<i>Moschi oleum</i>	144
<i>Moschocaryi oleum</i>	92
<i>Myrrha oleum</i>	144
<i>Myrti florum aqua</i>	54.55
<i>Myrti florum oleum odoratum</i>	77
<i>Narcissi aqua</i>	63
<i>Nucis Indicæ oleum</i>	94
<i>Ocimi herba aqua</i>	64
<i>Opopanacis oleum</i>	102
<i>Origani oleum odoratum</i>	82
<i>Paradisi arboris florum aqua</i>	64
<i>Paradysi granorum oleum</i>	92
<i>Picis oleum</i>	104
<i>Piperis oleum</i>	92
	<i>Pseudo-</i>

I N D E X.

159

Pseudonardi aqua	56
Pulegii oleum odoratum	82
Quinta aquae vitae essentia	129
Resinarum oleum	95
Rosarum aqua	48. 49. 50. 51
Rosarum caninarum aqua	67
Rosarum florum oleum odoratum	76
Rosarum Moschatularum aqua.	60
Rosarum tinctura	140. 141
Rosmarini florum oleum odoratum	79
Rutae oleum odoratum	84
Sacchari oleum	148
Salis communis oleum	121
Salvia oleum odoratum	83
Sumpsiuchi Mari oleum odoratum	80
Scorpionum oleum	147
Sesilis Massiliensis quinta essentia	132
Simplicium clisus	138. 139.
Sinapis oleum	149
Styracis oleum odoratum	100
Sulphuris oleum	116
Talci oleum	121
Tartari aqua & oleum	118
Terebinthinae resinae oleum	103
Thuris oleum odoratum	101
Tribuli aqua	57
Trifolii odorati aqua	56
Vini aqua vitae extractio cum igne 126. sine igne	125. 128
Violarum aqua purpurea	67
	Vio-

INDEX.

<i>Violarum purpurcarum aqua.</i>	61
<i>Vitrioleum</i>	149
<i>Vitrioli aqua corrodens metalla,</i>	113
<i>Vitrioli aqua & oleum</i>	115
<i>Zedoario quinta essentia</i>	132
<i>Zibetioleum</i>	145

FINIS.

